

Socialudvalget alm.del.

• bil. 1 4 5



SOCIALMINISTERIET

Til samtlige kommuner og amtskommuner m.fl.

Departementet  
Holmens Kanal 22  
1060 København K

21. december 2004

Tlf. 3392 9300  
Fax. 3393 2518  
E-mail sm@sm.dk

### Revideret hjælpemiddelbekendtgørelse og -vejledning

Bekendtgørelse om ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder efter serviceloven samt Vejledning om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder er blevet revideret og vedlægges i kopi.

MHP/ J.nr. 222-1090

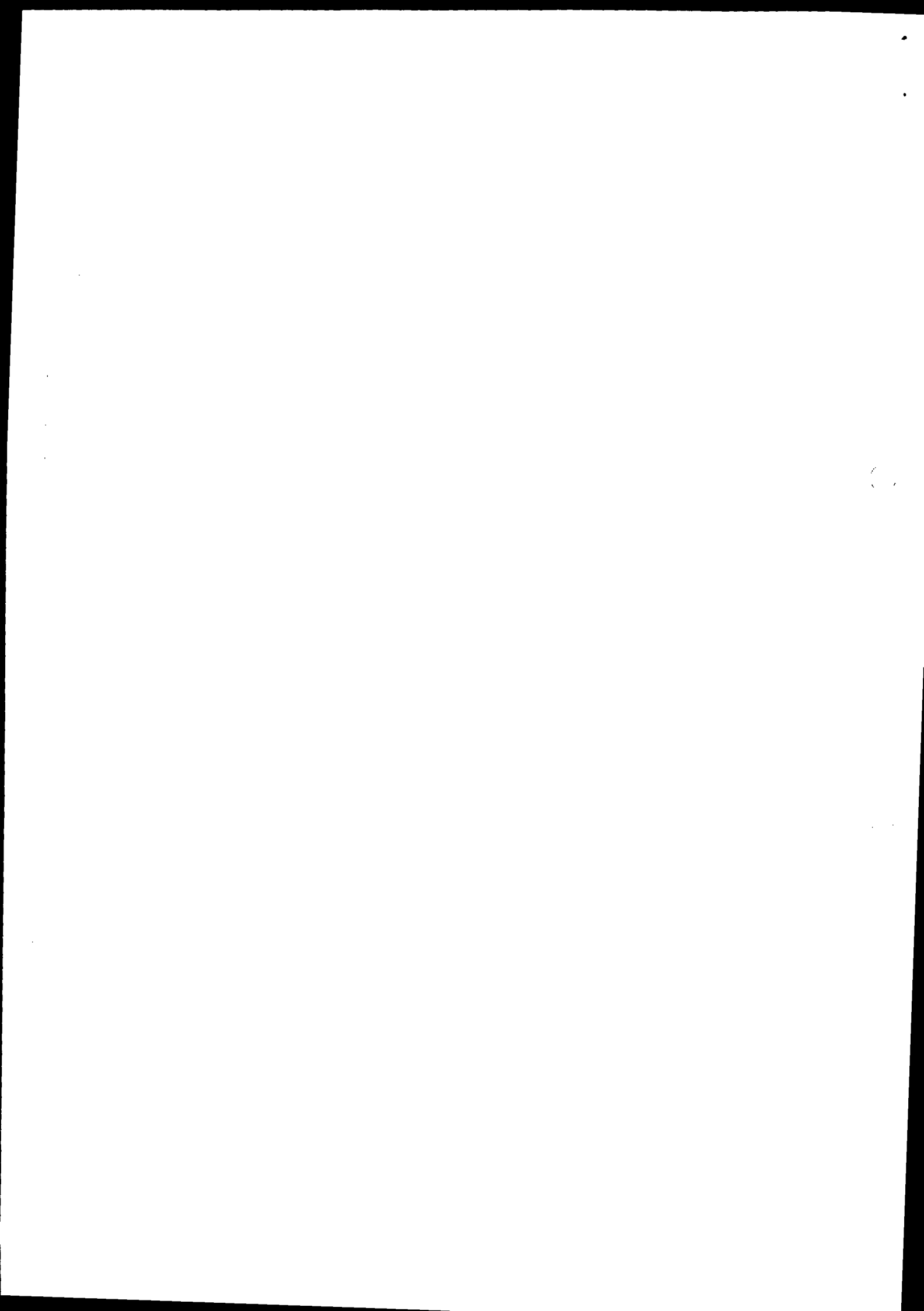
Der er bl.a. tale om følgende ændringer:

- Der er blødt op på betingelserne for at få en kørestol som et særligt personligt hjælpemiddel, så den handicappede selv kan vælge leverandør.
- Nedskrivningsperioden for egenbetalingen af kørestolen er forlænget fra 2 til 4 år.
- Computere til blinde dækkes af amtskommunen med den fulde anskaffelsespris.
- Målgruppen for hjælp til briller og kontaktlinser er udvidet.
- Der er kommet et nyt afsnit i vejledningen om muligheden for at få hjælpemidler i udlandet.
- Der er kommet et nyt afsnit i vejledningen om afgrænsningen til anden lovgivning.
- Leverandøren skal afregne direkte med kommunen, når borgeren har købt et særligt personligt hjælpemiddel.

I revisionen indgår i øvrigt en lang række konkrete ændringer og opdateringer.

Med venlig hilsen

Frode Svendsen  
*Souschef*



## Bekendtgørelse om ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder efter serviceloven

I medfør af § 97, stk. 7, og § 98, stk. 7, i lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 708 af 29. juni 2004, fastsættes:

### *Almindelige bestemmelser*

§ 1. Hjælp ydes til anskaffelse af hjælpemidler og forbrugsgoder til personer med en varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når hjælpemidlet eller forbrugsgodet i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne og derved i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse, eller når hjælpemidlet eller forbrugsgodet er nødvendigt for, at pågældende kan udøve et erhverv.

*Stk. 2.* Hjælpemidler omfatter produkter, der er fremstillet med henblik på at afhjælpe en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse. Forbrugsgoder omfatter produkter, som er fremstillet og forhandles bredt med henblik på sædvanligt forbrug hos befolkningen i almindelighed.

§ 2. Hjælp efter denne bekendtgørelse ydes af kommunen.

*Stk. 2.* Amtskommunen yder dog hjælp, herunder befordringsgodtgørelse m.v. efter § 22, vedrørende ansøgninger om

- 1) optiske synshjælpemidler, herunder briller, kontaktlinser og optikunderstøttende hjælpemidler, jf. § 14,
- 2) arm- og benproteser,
- 3) høreapparater,
- 4) særlige informationsteknologiske hjælpemidler og dertil understøttende hjælpemidler og

- 5) forbrugsgoder, der indgår som en del af informationsteknologiske hjælpemidler, herunder personlige computere. Hjælpen ydes efter reglerne i §§ 18-21.

*Stk. 3.* Særlige informationsteknologiske hjælpemidler, jf. stk. 2, nr. 4, omfatter produkter, der kan afhjælpe et kommunikationshandicap (fx talemaskiner og kommunikatorer) samt computerbaserede kommunikationshjælpemidler, herunder specialprogrammer og andet særligt tilbehør til personlige computere.

§ 3. Der kan normalt ikke ydes støtte til hjælpemidler eller forbrugsgoder, som ansøgeren selv har anskaffet, inden bevilling er givet.

### *Hjælpemidler*

§ 4. Hjælp ydes til anskaffelse af det bedst egnede og billigste hjælpemiddel. Hjælpen kan ydes som udlån, kontantydelse eller udleveres som naturalthjælp.

§ 5. Hjælp til reparation og udskiftning af bevilgede hjælpemidler samt reservehjælpemidler ydes efter behov.

*Stk. 2.* Der ydes ikke hjælp til udgifter, som følger af brug af hjælpemidlet, fx til drift, rengøring eller vedligeholdelse, jf. dog stk. 3-5.

*Stk. 3.* Der ydes hjælp til batterier til brug for hjælpemidler bevilliget efter servicelovens § 97, som ikke kan købes i almindelig handel, eller som ikke kan eller bør udskiftes af ansøgeren.

*Stk. 4.* Hjælp til høreapparater, der ydes af amtsskommunen, jf. § 2, stk. 2, nr. 3, omfatter tilige vedligeholdelse og batterier.

*Stk. 5.* Der ydes hjælp til udskiftning af dæk og slanger til kørestole, hvis der er behov for mere end en årlig udskiftning. Ansøgeren betaler selv udgifterne til den første årlige udskiftning.

*Stk. 6.* Ansøgere, der har valgt at benytte muligheden for frit valg af en privat, godkendt høreapparatleverandør, jf. § 97, stk. 5, i lov om social service, kan tidligst bevilges et nyt høreapparat efter 4 år regnet fra tidspunktet for ibrugtagning. Tidsfristen gælder separat for hvert høreapparat.

*Stk. 7.* Der kan dog ydes tilskud til nyt høreapparat før 4 års-periodens udløb,

- 1) når der er indtruffet en markant helbredsbedring forværring af hørelsen, eller
- 2) når legemlige forandringer eller slitage efter kort tid umuliggør anvendelse af høreapparatet, eller
- 3) når høreapparatet er gået tabt ved tyveri, brand eller lignende.

§ 6. Kommunen eller amtskommunen kan bestemme, at et hjælpemiddel skal leveres af bestemte leverandører. I forbindelse med kommunens eller amtskommunens indgåelse af leverandøraftaler skal repræsentanter for brugerne inddrages ved udarbejdelse af kravspecifikationerne.

*Stk. 2.* For særligt personlige hjælpemidler kan ansøgeren, hvis pågældende ønsker at benytte en anden leverandør end den af kommunen eller amtskommunen valgte, vælge selv at indkøbe hjælpemidlet og få udgifterne hertil refunderet, dog højst svarende til den pris, kommunen eller amtskommunen kunne have erhvervet hjælpemidlet til hos sin leverandør. Har kommunen eller amtskommunen ikke indgået leverandøraftale, kan ansøgeren vælge leverandør, og støtten ydes efter regning til det bevilgede hjælpemiddel.

*Stk. 3.* Ved indkøb af særligt personlige hjælpemidler skal fakturaen fra den leverandør, som ansøgeren vælger, sendes og afregnes direkte med kommunen eller amtskommunen. Ansøger hæfter selv for egenandelen, der betales direkte til leverandøren. Det skal fremgå af fakturaen, om ansøgers evt. egenandel er fratrukket.

*Stk. 4.* Særligt personlige hjælpemidler, jf. stk. 2, omfatter kørestole, som forudsætter individuel tilpasning og nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer, ortopædisk fodtøj, arm- og benproteser, støttekorsetter og bandager m.v.,

parrykker, brystproteser, stomihjælpemidler samt kropsbårne synshjælpemidler.

*Stk. 5.* For høreapparater, hvortil der ydes tilskud efter § 97, stk. 5, i lov om social service, kan ansøgere over 18 år vælge at benytte en privat, godkendt høreapparatleverandør. Vælger ansøger selv at indkøbe høreapparatet kan ansøger få refunderet 5.160 kr. pr. høreapparat inkl. moms, jf. § 16, stk. 1. Tilskuddet kan højst udgøre de faktiske udgifter.

§ 7. Hjælpemidler, der er til fælles brug for personer i et botilbud efter servicelovens kap. 18 eller i en daginstitution, en klub eller en døgninstitution efter servicelovens kap. 4, 5 og 8 eller som i øvrigt er basisinventar i det pågældende botilbud eller den pågældende daginstitution, klub eller døgninstitution, stilles til rådighed af botilbuddet, daginstitutionen, klubben eller døgninstitutionen.

*Stk. 2.* Hjælpemidler, som er personlige, idet de alene anvendes af den pågældende og fx medtages under ophold uden for botilbuddet eller dag- eller døgninstitutionen, er ikke basisinventar.

#### *Særlige bestemmelser om støtte til visse hjælpemidler*

§ 8. Der kan ydes støtte til injektions- og testmaterialer (fx sprøjter, kanyler, insulinpen, fingerprikker (lancetter), teststrimler og blodsukkermåleapparat) til insulinkrævende diabetikere, og til diabetikere som kombinationsbehandling med insulin og tabletter.

*Stk. 2.* Hjælpen til blodsukkermåleapparat ydes med halvdelen af den samlede udgift.

*Stk. 3.* Til tabletbehandlede diabetikere, hvor lægen anser jævnlig blodsukkermåling for påkrævet, gives op til 150 stk. teststrimler og fingerprikker (lancetter) årligt.

§ 9. Der kan ydes støtte til hudpræparater til at skjule stærkt skæmmende modermærker og ardannelse på hoved og hals samt hjælp til hudbeskyttende cremer til anvendelse på hoved og hals efter hudtransplantationer eller forbrændinger.

§ 10. Der kan ydes støtte til ortopædisk fodtøj til personer med varige og svære foddeformiteter, jf. indikationer i bilag 1, hvis generne af foddeformiteten kan afhjælpes.

*Stk. 2.* Til dækning af udgifter ved anskaffelse af ortopædisk fodtøj afholder ansøgeren selv et

beløb, der udgør 640 kr. pr. par for personer over 18 år og 340 kr. pr. par for børn og unge under 18 år.

*Stk. 3.* Der kan i forbindelse med bevilling af ortopædisk fodtøj gives tilsagn om forsåling eller udbedring af fodtøjet.

§ 11. Der kan ydes støtte til ortopædiske fodindlæg eller tilretning af almindeligt fodtøj til personer med en foddeformitet, jf. indikationerne i bilag 1, hvis gene af foddeformiteten kan afhjælpes, og personen uden brug af indlæg ville være henvist til at benytte ortopædisk fodtøj.

§ 12. Der kan ydes støtte til særlige beklædningsgenstande. Hjælpen ydes til dækning af merudgifterne.

§ 13. Der kan ydes støtte til stomihjælpemidler til personer, som har fået foretaget en af følgende operationer: Colostomi (kunstig udføring af tyktarmen), ileostomi (kunstig udføring af tyndtarmen) eller urostomi (kunstig udføring af urinveje).

§ 14. Der kan ydes støtte til briller og kontaktlinser, hvis følgerne af en medicinsk-optisk defineret, varig øjenlidelse kan afhjælpes, jf. indikationerne i bilag 2.

*Stk. 2.* Der kan ikke ydes støtte, når behovet for briller eller kontaktlinser alene skyldes en optisk synsfejl.

*Stk. 3.* Hvis problemet ikke kan løses lokalt, kan briller og kontaktlinser, jf. stk. 1, samt andre optiske synshjælpemidler og optikunderstøttede synshjælpemidler til personer med en medicinsk-optisk defineret, varig øjenlidelse eller et varigt synshandicap udleveres af Statens Øjenklinik efter henvisning fra speciallæger i øjensygdomme, øjenafdelinger samt amtskommunale konsulenter eller synscentraler. Statens Øjenklinik giver efterfølgende amtskommunen meddelelse om udlevering.

*Stk. 4.* Socialministeriet fastsætter betalingen for synshjælpemidler, der udleveres af Statens Øjenklinik, jf. stk. 3.

§ 15. Kørestole, som forudsætter individuel tilpasning og nødvendigvis må benyttes i hovedparten af døgnets timer, betragtes som et særligt personligt hjælpemiddel.

*Stk. 2.* Kørestole, hvortil der er ydet støtte efter reglerne om særligt personlige hjælpemidler i § 97, stk. 4 i lov om social service, betragtes som

udlån og skal tilbageleveres til kommunen, når ansøger ikke har brug for den mere. Ansøgeren opnår dermed ikke ejendomsret til kørestolen.

*Stk. 3.* Ansøgers eventuelle egenbetaling ved frit leverandørvalg, jf. § 6, stk. 2 og 4, skal ved tilbagelevering af kørestolen til kommunen inden 4 år, udbetales til ansøger efter fradrag af 2500 kr. og nedskrivning med 1/48 for hver måned, der er gået, fra den dag kvittering forelå.

*Stk. 4.* Kan kommunen levere en brugt kørestolsmodel, der opfylder ansøgerens behov, og vælger ansøgeren at benytte sig af muligheden for frit leverandørvalg, jf. § 6, stk. 2 og 4, kan kommunens støtte maksimalt udgøre, hvad der svarer til den brugte kørestols nypris fratrukket 15 %. Hvis kørestolen er udgået af produktion fastsættes en nypris svarende til en kørestolsmodel af tilsvarende art og standard fratrukket 15 %.

§ 16. Efter § 97, stk. 5, i lov om social service, yder amtskommunen et tilskud på indtil kr. 5.160 pr. høreapparat inkl. moms til personer, der er fyldt 18 år, og som ønsker at benytte muligheden for frit valg af en privat, godkendt høreapparatleverandør, jf. § 6, stk. 4. Det er en betingelse, at den pågældende er henvist til høreapparatbehandling af en speciallæge i øre-, næse og halssygdomme. Tilskuddet kan ikke udgøre mere end de faktiske udgifter, herunder udgifter til høreprøve, høreapparat, tilpasning, service og garanti. Tilskuddet er inkl. moms.

*Stk. 2.* Høreapparater, hvortil der er ydet støtte efter § 97, stk. 5, i lov om social service, er ansøgerens ejendom.

#### *Forbrugsgoder*

§ 17. Hjælp til anskaffelse af almindeligt fodtøj ydes til personer, som på grund af en størrelsesforskel på fødderne på mindst 2 hele skonumre er nødt til at anskaffe to par sko. Hjælpen ydes med halvdelen af den samlede udgift, dog højst med et beløb på 940 kr.

*Stk. 2.* Ved førstegangsanskaffelse ydes hjælp til to par sko (dvs. at der skal købes 4 par sko). Herefter kan der ydes hjælp til et par hver 15. måned, medmindre der foreligger ganske særlige forhold, som nødvendiggør hyppigere udskiftning.

*Stk. 3.* Der ydes ikke hjælp til reparation af almindeligt fodtøj, der er anskaffet med støtte efter denne bestemmelse, medmindre der er tale om

nødvendig tilretning på grund af en deformitet, jf. § 11, stk. 1.

§ 18. Hjælp til anskaffelse af øvrige forbrugsgoder ydes, når betingelserne i § 1 er opfyldt, med et beløb svarende til 50 pct. af prisen på et almindeligt standardprodukt af den pågældende art.

Stk. 2. Der kan ud over støtte efter stk. 1 ydes hjælp til betaling af forskellen mellem prisen på et almindeligt standardprodukt og prisen på det bedste egnede og billigste produkt. Hjælpen ydes, hvis der foreligger ganske særlige forhold ved den nedsatte funktionsevne, som nødvendiggør anskaffelse af et forbrugsgode, der

- 1) er dyrere end et almindeligt standardprodukt, eller
- 2) nødvendiggør særlig indretning.

Stk. 3. Hvis forbrugsgodet på grund af den nedsatte funktionsevne udelukkende fungerer som et hjælpemiddel, således at ansøgeren ikke kan benytte produktet efter sit formål som forbrugsgode, omfatter hjælpen den fulde anskaffelsespris på det bedst egnede og billigste produkt. Hjælpen kan ydes som udlån.

Stk. 4. Computere med standardsoftware, der understøtter hjælpemidler som nævnt i § 2, stk. 2, nr. 4, til blinde og svagtsynede, dækkes af amtskommunen med den fulde anskaffelsespris til det bedst egnede og billigste produkt. Hjælpen kan ydes som udlån.

Stk. 5. Der ydes kun hjælp efter denne bestemmelse, når udgiften i den enkelte ydelsessituation overstiger 500 kr.

Stk. 6. Der ydes ikke hjælp efter denne bestemmelse til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo, fx almindelige stole, borde, senge, telefoner, TV-apparater, videomaskiner, båndoptagere m.v., som normalt findes i ethvert hjem, der måtte ønske det.

§ 19. Der ydes ikke hjælp til udskiftning og reparation af forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 18, stk. 1.

§ 20. Til forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 18, stk. 2, ydes der hjælp til udskiftning og reparation efter behov.

Stk. 2. Hjælp til udskiftning, jf. § 18, stk. 2, ydes ved betaling af forskellen mellem prisen på et almindeligt standardprodukt og prisen på det bedst egnede og billigste produkt.

Stk. 3. Hjælp til reparation af forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 18, stk. 2, nr. 1, ydes med halvdelen af udgiften.

Stk. 4. Hjælp til reparation af forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 18, stk. 2, nr. 2, omfatter alene reparationsudgifter vedrørende den særlige indretning.

§ 21. Til forbrugsgoder, der er anskaffet efter § 18, stk. 3 og stk. 4, ydes der hjælp til udskiftning og reparation efter behov. Udskiftning og reparation til computere efter bekendtgørelsens § 18, stk. 4, dækkes af amtskommunen.

#### *Befordringsgodtgørelse*

§ 22. Kommunen eller amtskommunen yder befordringsgodtgørelse i forbindelse med ansøgning og ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder, når den samlede udgift med det billigste, forsvarlige befordringsmiddel overstiger 60 kr., dog 25 kr. for personer der modtager sociale pensioner.

Stk. 2. Der kan ydes time- og dagpenge og hoteldispositionsbeløb efter laveste sats i Finansministeriets til enhver tid gældende cirkulære om time- og dagpenge m.v., når der er tale om en rejse, der nødvendiggør overnatning uden for hjemmet.

Stk. 3. Der kan ydes befordringsgodtgørelse efter stk. 1 og 2 til rejseledsager, når ledsagelse er absolut påkrævet på grund af ansøgerens helbredstilstand eller alder.

Stk. 4. For personer, der vælger at benytte adgangen til frit leverandørvalg, jf. § 6, stk. 2, og § 6, stk. 5, er kommunen eller amtskommunen højst forpligtet til at yde befordringsgodtgørelse svarende til afstanden til det sted, hvor udleveringen af hjælpemidlet efter kommunens eller amtskommunens sædvanlige praksis ville have fundet sted. Befordringsudgifter herudover betales af ansøgeren.

#### *Regulering*

§ 23. De beløb, der er nævnt i § 6, stk. 5, § 11, stk. 2, § 16, stk. 1 og § 17, stk. 1, reguleres en gang årligt, den 1. januar, med satsreguleringsprocenten, jf. lov om en satsreguleringsprocent. Beløbene afrundes til nærmeste kronebeløb, der er deleligt med 10.

*Ikrafttrædelsesbestemmelser*

§ 24. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2005.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 195 af 20. marts 2003 om ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder efter serviceloven ophæves.

*Socialministeriet, den 14. december 2004*

EVA KJER HANSEN

/ Vibeke Køie

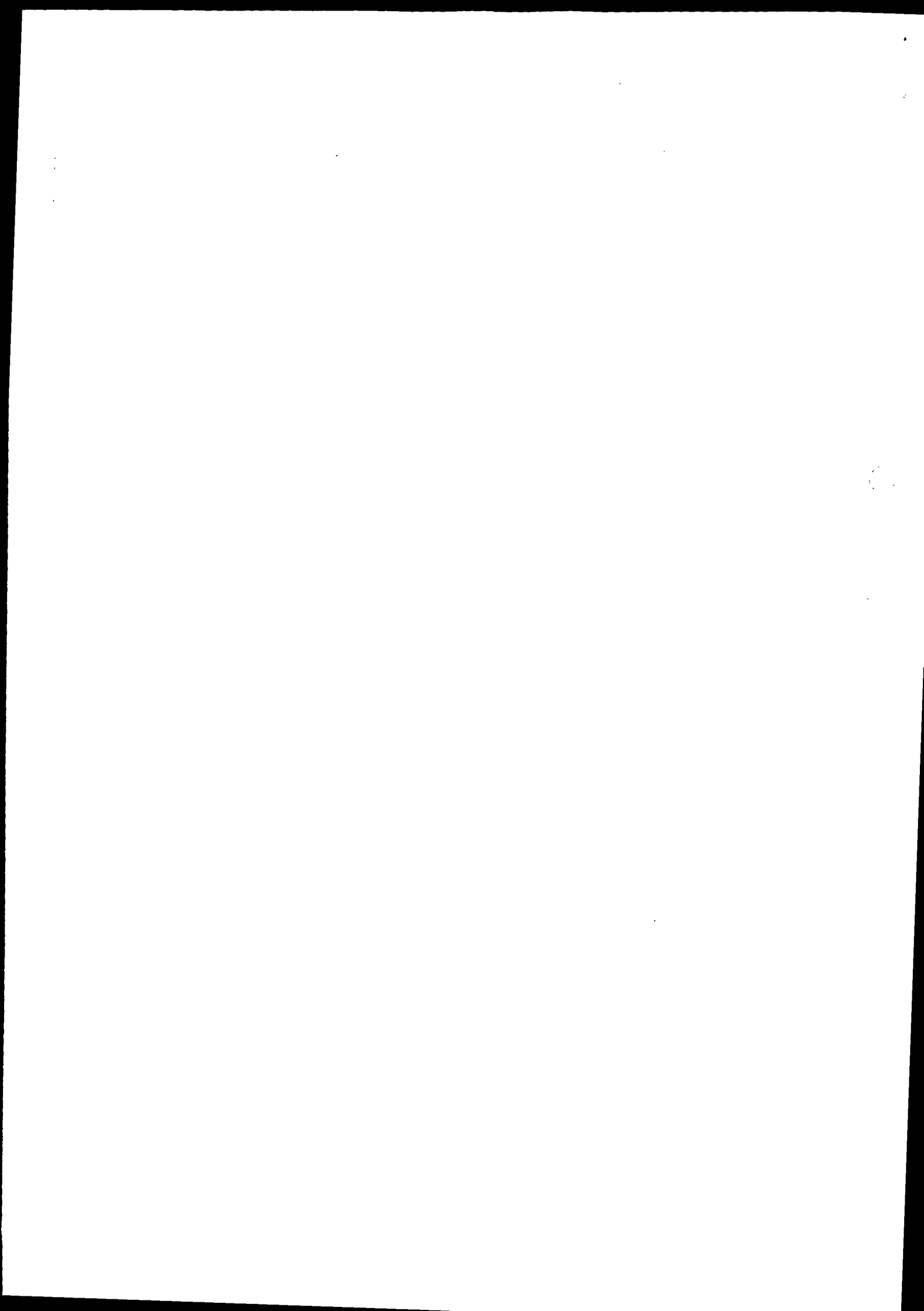
**Indikationer for hjælp til ortopædiske sko efter § 10 og ortopædiske fodindlæg efter § 11**

- 1) Leddegigt med svært forfodsfald og tådeformiteter (indlæg eventuelt suppleret med gængesål).
- 2) Sårddannelser med risiko for sår i fodsålen med føleforstyrrelser som følge af sukkersyge, kroniske nervelidelser eller ved svær kompromittering af blodomløbet (kredsløbsinsufficiens).
- 3) Svært forfodsfald ved samtidigt dårligt blodomløb, fx. klostillede tæer, hammertæer, deformede ledhoveder på mellemfodsknoglerne.
- 4) Stiv fodrod - medfødte sammenvoksninger (coalitio), svære fejlstillinger efter brud på fodrodsknogler, kroniske ledbetændelser eller leddegigt.
- 5) Aflastning af varigt smertende ar i fodsålen.
- 6) Andre foddeformiteter af tilsvarende sværhedsgrad efter særlig begrundelse, fx. svært fikseret platfod, svær slaphed af ledbånd og ledkapsler ved medfødt knogleskørhed (osteogenesis imperfecta). Der kan således ikke ydes hjælp til indlæg ved almindelig platfod eller blød platfod hos børn.



**Indikationer for hjælp til briller og kontaktlinser, jf. § 14, stk. 1**

- 1) Uregelmæssig hornhinde (irregulær astigmatisme) ved fx keratokonus, hornhindear m.v.
- 2) Defekter i regnbuehinden, fx aniridi, klobom, albinisme, samt følger efter fx skader eller operation.
- 3) Løs øjenlinse (ektopi), følger efter operation i barnealderen for grå stær (afaki).
- 4) Smertende øjenlidelser, fx blærer på hornhinden (keratitis bullosa) eller kronisk hornhindsår.
- 5) Stærkt skæmmende øjenlidelser.
- 6) Sygdomsbetinget dobbeltsyn uden mulighed for operativ korrektion.
- 7) Sygdomsbetinget lysoverfølsomhed (fotofobi) ved fx retinitis pigmentosa, akromatopsi, øjenkomplikationer ved diabetes, makula degeneration.
- 8) Ekstreme optiske synsfejl karakteriseret ved, at etableringen af forbedret synsfunktion kun kan opnås med specialfremstillede brilleglas eller kontaktlinser.
- 9) Børn og unge registreret i synsregistret ved John Kennedy Institutet - Statens Øjenklinik.
- 10) Afaki kombineret med synsfeltsdefekter efter indstilling fra John F. Kennedy Institutet - Statens øjenklinik.
- 11) Myopi større end eller lig med -7 kombineret med kikkertsynsfelt på 10 grader eller derunder
- 12) Ptosebriller (specialstel)
- 13) Hypermetrop  $> + 7$  i højst brydende plan til børn indtil 10 år
- 14) Andre medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelser af tilsvarende sværhedsgrad efter indstilling fra John Kennedy Institutet - Statens Øjenklinik.



## Vejledning om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder

### Indledning

1. Vejledningen afløser kapitel 5-10 i Socialministeriets vejledning nr. 52 af 5. marts 1998 om støtte til hjælpemidler, biler, boligindretning m.v.

I vejledningen uddybes reglerne i §§ 97 og 98 i lov om social service (serviceloven) om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder.

Desuden uddybes reglerne i bekendtgørelse af 14. december 2004 om ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder efter serviceloven (hjælpedelbekendtgørelsen).

Herudover er vejledning nr. 94 af 27. juni 2000 om tilskud til høreapparater og vejledning nr. 93 af 27. juni 2000 om kørestole som et personligt hjælpemiddel med ændringer indarbejdet. Disse vejledninger bortfalder derfor.

Når intet er nævnt foran paragraffen, henvises der til serviceloven.

Bekendtgørelse nr. 72 af 6. februar 2004 af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område betegnes i teksten som retssikkerhedsloven.

Vejledning nr. 21 af 24. februar 2004 om retssikkerhed og administration på det sociale område betegnes i teksten som retssikkerhedsvejledningen.

Vedrørende udviklingen i handicappolitiken og handicapbegrebet, herunder principperne om solidaritet, sektoransvarlighed og kompensation, og samarbejde mellem kommuner og amtskommuner henvises til kapitel 2 og 3 i Socialministeriets vejledning nr. 52 af 5. marts 1998 om støtte til hjælpemidler, biler, boligindretning m.v.

Adresser på de myndigheder og organisationer m.v., der er nævnt i teksten, er samlet i bilag 6.

Redaktionen er afsluttet den 1. december 2004 og i vejledningen er medtaget de ændringer, der er sket frem til denne dato. Vejledningen er gældende fra 1. januar 2005.

### Kapitel 1

#### Bevilling af hjælpemidler og forbrugsgoder

#### Generelt

§ 97. Kommunen yder støtte til hjælpemidler til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når hjælpemidlet

- 1) i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne,
- 2) i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse i hjemmet eller
- 3) er nødvendigt for, at den pågældende kan udøve et erhverv.

Stk. 2. Amtskommunen yder støtte til

- 1) optiske synshjælpemidler og optikunderstøttende synshjælpemidler til personer med en varigt nedsat synsfunktion eller medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelser,
- 2) arm- og benproteser,
- 3) høreapparater og
- 4) særlige informationsteknologiske hjælpemidler og dertil understøttende hjælpemidler.

Stk. 3...

§ 98. Kommunen yder hjælp til køb af forbrugsgoder, når betingelserne i § 97, stk. 1, er opfyldt. Der kan dog ikke ydes hjælp til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo.

*Stk. 2.* Amtskommunen yder hjælpen efter denne bestemmelse, hvis forbrugsgodet er en del af et informationsteknologisk hjælpemiddel, jf. § 97, stk. 2, nr. 4.  
*Stk. 3..*

#### *Formål*

2. Bevilling af hjælpemidler og forbrugsgoder skal medvirke til, at ansøgeren får mulighed for at føre en så normal og selvstændig tilværelse som muligt og i størst mulig grad gøre ansøgeren uafhængig af andres bistand i dagligdagen.

Tildeling af et hjælpemiddel/forbrugsgode skal samtidig sikre, at personer med varigt nedsat funktionsevne, der ønsker det, får mulighed for at få eller bevare en tilknytning til arbejdsmarkedet.

#### *Personkreds*

3. Personkredsen omfatter personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne som følge af medfødt eller senere opstået handicap, sygdom eller som følge af ulykkesskader, der gør et hjælpemiddel nødvendigt.

Der skal være tale om en *varigt* nedsat funktionsevne, hvis konsekvenser er af indgribende karakter i den daglige tilværelse. Det indebærer, at der ikke inden for en overskuelig fremtid vil være udsigt til bedring af de helbredsmæssige forhold, og at der i lang tid fremover vil være et behov for at afhjælpe følgerne af den nedsatte funktionsevne. Normalt vil lidelsen være en belastning for ansøgeren resten af livet.

*Funktionsevnenedsættelse* er et begreb, der bruges ved tildeling af de ydelser i serviceloven, der skal kompensere for en nedsat funktionsevne, fx personlig hjælp, ledsagelse og nødvendig boligindretning. Ved at lægge vægt på funktionsevnen betones det, at det ikke er lidelsens art eller omfang, der er afgørende, men derimod følgerne af den nedsatte kropslige eller kognitive funktion.

Som eksempler kan nævnes: Udviklingshæmning, sindslidelser, epilepsi, nedsat bevægelsesfunktion, herunder respirationsinsufficiens, hjerneskade, nedsat talefunktion, manglende eller svagt syn samt manglende eller nedsat hørelse.

Eksemplerne er ikke udtømmende, og selv om årsagen til den nedsatte funktionsevne ofte vil

være en lægelig diagnosticeret lidelse, der angiver en varig nedsættelse af kropslige eller kognitive funktioner, er det imidlertid den samlede vurdering af funktionsevnenedsættelsen i forhold til den daglige tilværelse og de deraf affødte behov for et hjælpemiddel, der er afgørende for, om der kan ydes hjælp.

#### *Økonomiske forhold*

4. Bevilling af et hjælpemiddel eller et forbrugsgode er uafhængig af ansøgers økonomi og forsørgelsesgrundlag. Ydelsen af hjælpemidlet/forbrugsgodet er skattefri.

#### *Afgørelseskompetence*

5. Det er kommunen, der træffer afgørelse om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder.

Amtskommunen træffer dog afgørelse i sager om støtte til optiske hjælpemidler, arm- og benproteser, høreapparater, særlige informationsteknologiske hjælpemidler, samt forbrugsgoder, der indgår som en del af et særligt informationsteknologisk hjælpemiddel.

#### *Anskaffelse inden bevilling*

##### *Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

§ 3. Der kan normalt ikke ydes støtte til hjælpemidler eller forbrugsgoder, som ansøgeren selv har anskaffet, inden bevilling er givet.

6. Der kan efter bekendtgørelsens § 3 normalt ikke ydes støtte til hjælpemidler eller forbrugsgoder, som ansøgeren selv har anskaffet inden bevilling er givet.

Det er et almindeligt princip i den sociale lovgivning, at ansøgning skal indgives, og bevilling modtages, inden en social ydelse, herunder et hjælpemiddel eller et forbrugsgode, anskaffes.

Der kan dog være enkelte tilfælde, hvor behovet for anskaffelse af det pågældende hjælpemiddel eller forbrugsgode må anses for uopsætteligt. I sådanne tilfælde vil der efter en konkret vurdering kunne ydes støtte, selvom anskaffelse sker, inden den er bevilget. Der kan ved denne vurdering lægges vægt på hjælpemidlets art og funktion samt størrelsen af udgiften ved anskaffelsen.

*Bevilling efter anden lovgivning*

§ 100. Det er en forudsætning for støtte efter §§ 97-99, at hjælpemidlet, forbrugsgodet eller bilen ikke kan bevilges efter anden lovgivning.

7. Det er en forudsætning for bevilling af et hjælpemiddel eller forbrugsgode, at der ikke kan ske bevilling af disse efter anden lovgivning.

Er der fx alene et midlertidigt behov for hjælpemidler, fx som led i en sygdomsbehandling, må ansøgeren henvises til sygehusvæsenet. Hjælpemidlet vil da evt. kunne bevilges som et behandlingsredskab jf. bilag 5, Indenrigsministeriets cirkulære af 20. februar 1975 om afgrænsningen af behandlingsredskaber, hvortil udgiften afholdes af sygehusvæsenet. Der henvises i øvrigt til kapitel 8 om afgrænsning til anden lovgivning.

*Kriterier for bevilling*

8. Hjælp efter servicelovens §§ 97 og 98 kan ydes, når hjælpemidlet eller forbrugsgodet

- 1) i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne,
- 2) i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse eller
- 3) er nødvendigt for, at den pågældende kan udøve et erhverv.

*Ad 1) og 2) Væsentlighed*

9. Hjælpemidlet eller forbrugsgodet skal i væsentlig grad kunne afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne og i væsentlig grad lette den daglige tilværelse i hjemmet. Spørgsmålet om, hvorvidt kravet om væsentlighed er opfyldt, fastlægges ud fra en samlet vurdering af hjælpemidlets betydning for at kunne afhjælpe ansøgerens funktionsevnenedsættelse. Der kan ved denne vurdering lægges vægt på bl.a. helbredsmæssige forhold, sociale forhold, hjælpemidlets betydning for muligheden for at leve et liv som andre på samme alder og i samme livssituation, og om der evt. kan findes andre måder at kompensere for handicappet på, jf. kapitel 3, vurdering af behovet.

Det afgørende er, at behovet for hjælpemidlet sammenholdt med den konstaterede funktionsevnenedsættelse er af tilstrækkeligt omfang til, at der reelt bliver tale om en væsentlig afhjælpning af de varige følger af den nedsatte funkti-

onsevne og en væsentlig lettelse i den daglige tilværelse.

*Ad 2) Den daglige tilværelse i hjemmet*

10. Ved vurderingen af kravet om at hjælpemidlet kan lette den daglige tilværelse i hjemmet, kan der bl.a. lægges vægt på hjælpemidlets funktion og vigtighed i forbindelse med den handicappedes ophold i hjemmet. Der kan fx lægges vægt på hjælpemidlets betydning for ansøgers mulighed for så vidt muligt at klare sig uden hjælp fra andre. Der kan desuden lægges vægt på hjælpemidlets betydning for, at ansøger fortsat har mulighed for at klare sig og forblive i eget hjem.

Herudover kan der lægges vægt på hjælpemidlets funktion for andre, der hjælper ansøgeren til dagligt i hjemmet. Der kan fx være tale om en lift eller en særlig seng, som en plejer eller et familiemedlem bruger ved pleje af ansøger.

De sociale forhold, herunder om ansøger har ægtefælle og børn, skal tages i betragtning ved vurderingen af behovet for et hjælpemiddel. Det forventes således som udgangspunkt, at fx ægtefælle eller børn medvirker ved udførelse af praktiske opgaver i hjemmet. Det offentlige kan dog ikke pålægge børn af personer med nedsat funktionsevne mere arbejde i hjemmet end andre børn på samme alder udfører, ligesom det offentlige ikke kan pålægge en evt. ægtefælle arbejde i hjemmet udover, hvad der er normalt og ligger inden for rimelighedens grænser.

*Ad 3) Udøvelse af erhverv*

11. Der skal ved vurderingen lægges vægt på, om hjælpemidlet er nødvendigt for, at ansøger kan være i erhverv. Hjælpemidlet skal således være en forudsætning for, at ansøger overhovedet kan være i erhverv og bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet. Se i øvrigt kap 8, afsnittet Beskæftigelsessektoren, Afgrænsning i forhold til hjælpemidler efter serviceloven om afgrænsning i forhold til hjælpemidler efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

*Særligt om administration**Finansiering*

12. Kommunen afholder, jf. servicelovens § 129, stk. 3, nr. 13, endeligt udgifterne til hjælpemidler og forbrugsgoder, der bevilges af kommunen.

Amtskommunen afholder, jf. servicelovens § 130, stk. 2, nr. 3, endeligt udgifterne til hjælpemidler og forbrugsgoder, der bevilges af amtskommunen.

Kommunen eller amtskommunen afholder udgifterne til rådgivning, tilsyn og administration samt udgifter til lægeerklæringer, advokatbistand m.v., som påhviler myndighederne efter serviceloven

#### *Opholdskommune og mellemkommunal refusion*

13. Hjælpemidler og forbrugsgoder efter servicelovens §§ 97 og 98 ydes normalt af ansøgerens opholdskommune. Hjælpemidler og forbrugsgoder efter servicelovens henholdsvis §§ 97, stk. 2 og 98, stk. 2, ydes af amtskommunen.

Der henvises til kapitel 3 i retssikkerhedsloven samt kapitel 32 og 33 i retssikkerhedsvejledningen vedrørende spørgsmålet om opholdskommune og mellemkommunal refusion ved midlertidigt ophold i en anden kommune til.

Vedrørende praksis for reglerne om hjælpemidler for midlertidigt ophold uden for opholdskommunen henvises særligt til punkt 250 i retssikkerhedsvejledningen.

#### *Hvilken kommune betaler ved flytning*

14. Ved flytning til en anden kommune, medtages bevilgede hjælpemidler, som der fortsat er behov for. Der sker ikke et videresalg til tilflytningskommunen eller -amtskommunen, men denne underrettes om bevillingen af hjælpemidler og forbrugsgoder. Tilflytningskommunen eller -amtskommunen er forpligtet til at føre tilsyn og afholde udgifter i forbindelse med eventuelle reparationer. Med hensyn til reparation af forbrugsgoder henvises der til kap. 5.

Ved flytning igen til en ny kommune eller amtskommune påhviler det fraflytningskommunen eller -amtskommunen at give den oprindelige kommune/amtskommune underretning.

Hvis et hjælpemiddel er ydet som udlån, skal det tilbageleveres til den oprindelige kommune eller amtskommune uden omkostninger for brugeren eller for den oprindelige kommune eller amtskommune (fx fragtomkostninger). Det vil sige, at brugerens nye opholdskommune betaler udgifterne ved tilbageleveringen. Forbrugsgoder, som er brugerens ejendom, skal ikke tilbageleveres.

#### *Befordringsgodtgørelse*

##### *Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

§ 22. Kommunen eller amtskommunen yder befordringsgodtgørelse i forbindelse med ansøgning og ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder, når den samlede udgift med det billigste, forsvarlige befordringsmiddel overstiger 60 kr., dog 25 kr. for personer der modtager sociale pensioner.

Stk. 2. Der kan ydes time- og dagpenge og hoteldispositionsbeløb efter laveste sats i Finansministeriets til enhver tid gældende cirkulære om time- og dagpenge m.v., når der er tale om en rejse, der nødvendiggør overnatning uden for hjemmet.

Stk. 3. Der kan ydes befordringsgodtgørelse efter stk. 1 og 2 til rejseledsager, når ledsagelse er absolut påkrævet på grund af ansøgerens helbredstilstand eller alder.

Stk. 4. For personer, der vælger at udnytte adgangen til frit leverandørvalg, jf. § 6, stk. 2, er kommunen eller amtskommunen højst forpligtet til at yde befordringsgodtgørelse svarende til afstanden til det sted, hvor udleveringen af hjælpemidlet efter kommunens eller amtskommunens sædvanlige praksis ville have fundet sted. Befordringsudgifter herudover betales af ansøgeren.

15. Efter bekendtgørelsens § 22 ydes der godtgørelse af udgifter til befordring i forbindelse med ansøgning og ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder. Befordringsgodtgørelsen ydes af den samme myndighed (kommune eller amtskommune), som er ansvarlig for sagens behandling.

Hvis befordringen sker med henblik på afprøvning som led i sagens behandling, fx på Statens Øjenklinik, ydes der befordringsgodtgørelse, selv om afprøvningen i den konkrete ansøgningssituation ikke fører til bevilling af et hjælpemiddel.

I tilfælde, hvor ansøgeren udnytter adgangen til frit leverandørvalg for særligt personlige hjælpemidler, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 2 og 3, er der efter § 23, stk. 4, kun ret til befordringsgodtgørelse svarende til afstanden til det sted, hvor udleveringen efter kommunens eller amtskommunens sædvanlige praksis ville have fundet sted.

## Kapitel 2

## Rådgivning og vejledning

## Generelle bestemmelser

16. Kommunen eller amtskommunen har i forbindelse med sagsbehandlingen en forpligtelse til at yde rådgivning og vejledning til borgeren om muligheden for at få bevilget et hjælpemiddel eller om evt. muligheder for anden hjælp i stedet for eller som supplement til et hjælpemiddel eller forbrugsgode.

## Retssikkerhedslovens § 5

## Retssikkerhedsloven

§ 5. Kommunen og amtskommunen skal behandle ansøgninger og spørgsmål om hjælp i forhold til alle de muligheder, der findes for at give hjælp efter den sociale lovgivning, herunder også rådgivning og vejledning. Kommunen og amtskommunen skal desuden være opmærksom på, om der kan søges om hjælp hos en anden myndighed eller efter anden lovgivning.

17. Retssikkerhedslovens § 5 skal ses på baggrund af, at det har stor betydning, at hjælpen tilrettelægges ud fra en samlet vurdering af borgers situation. En ansøgning om hjælp skal behandles bredt og ikke altid kun i forhold til den konkrete form for hjælp, som en borger har søgt om. Det er vigtigt, at der heri indgår den fornødne rådgivning og vejledning, om de muligheder borgeren har for hjælp.

I det konkrete tilfælde vil det afhænge af situationen, og den hjælp, som ansøgeren beder om, hvordan sagen skal behandles. Hvis borgeren ikke har andre problemer, vil det ved ansøgning om et hjælpemiddel være tilstrækkeligt for myndigheden at undersøge, om ansøgeren opfylder betingelserne for at få støtte til hjælpemidlet.

Der henvises i øvrigt til kapitel 8 i retssikkerhedsvejledningen.

§ 5 i retssikkerhedsloven suppleres af servicelovens regler om rådgivning og vejledning.

## Helhedsvurdering

§ 67. Til voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer, skal der ydes en særlig indsats. Formålet med indsatsen er

- 1) at forebygge, at problemerne for den enkelte forværres,
- 2) at forbedre den enkeltes sociale og personlige funktion samt udviklingsmuligheder,
- 3) at forbedre mulighederne for den enkeltes livsudfoldelse gennem kontakt, tilbud om samvær, aktivitet, behandling, omsorg og pleje og
- 4) at yde en helhedsorienteret indsats med servicetilbud afpasset efter den enkeltes særlige behov i egen bolig, herunder i botilbud efter lov om almene boliger m.v., eller i botilbud efter denne lov.

18. Efter servicelovens § 67 skal der ydes en særlig indsats med det formål at forebygge, at problemerne for den enkelte forværres. Dette gælder i forhold til grupper af voksne hvor svag tilknytning til det almindelige arbejdsmarked og andre samfundsmæssige netværk, kan være led i en social udstødsproces.

Formålet med indsatsen er som udgangspunkt at skabe sammenhængende og helhedsorienterede tilbud, hvor det tilstræbes, at de samlede tilbud bidrager til at give den enkelte en mere selvstændig tilværelse med respekt for den enkeltes ønsker, behov og muligheder for livsudfoldelse.

Indsatsen bør desuden sigte mod at styrke den enkeltes muligheder for personlig udvikling, aktivitet og social integration.

Ved udviklingen af nye tiltag og ændring af eksisterende tiltag er det vigtigt at inddrage brugerne.

Udgangspunktet for arbejdet med disse grupper er respekt for den enkeltes integritet og værdighed. Som delmål i arbejdet kan peges på:

- Udvikling af en positiv identitet
- Opøvelse af færdigheder, som kan kompensere for den nedsatte funktionsevne eller de særlige problemer
- Mestring af aktiv livsudfoldelse i samspil med andre
- Ydelse af den nødvendige omsorg
- Skabelse af forståelse og rummelighed i det omgivende samfund

Disse mål kan have forskellig vægt afhængig af fx alder og årsag til, at de særlige behov er opstået.

#### *Den generelle rådgivningsforpligtelse*

§ 3. Kommunen sørger for, at enhver har mulighed for at få gratis rådgivning. Formålet med rådgivningen er at forebygge sociale problemer og at hjælpe borgeren over øjeblikkelige vanskeligheder og på længere sigt sætte denne i stand til at løse opståede problemer ved egen hjælp. Rådgivning skal kunne gives som et anonymt og åbent tilbud. Rådgivningen kan gives særskilt eller i forbindelse med anden hjælp efter denne eller anden lovgivning.

Stk. 2. Kommunen skal i forbindelse med rådgivningen være opmærksom på, om den enkelte har behov for anden form for hjælp efter denne eller anden lovgivning.

19. Bestemmelsen i § 3 i serviceloven fastslår, at der skal findes tilbud om rådgivning om sociale problemer, og at det er en kommunal opgave. Det påhviler kommunen at vurdere omfanget af behovet for rådgivning og tage stilling til, hvorledes rådgivningen skal tilrettelægges ud fra en bedømmelse af de muligheder, der er til stede eller kan tilvejebringes gennem et samarbejde med andre myndigheder. Den generelle rådgivningsforpligtelse retter sig til alle borgere med behov herfor.

Rådgivningen skal have karakter af et åbent tilbud, hvor det står enhver frit for at henvende sig. Der er ingen begrænsninger med hensyn til, hvem der kan søge om rådgivning. Rådgivningen er gratis uanset økonomiske forhold. Rådgivningen kan bestå i en enkeltstående oplysning, i samtaler med personen, i hjælp til løsning af praktiske problemer, formidling af kontakt til andre myndigheder, og der kan være tale om en løbende kontakt afhængig af behovet.

Drejer det sig om udlændinge, der ikke forstår dansk, henvises til myndighedernes almindelige forpligtelse til at løse eventuelle sproglige og forståelsesmæssige problemer for udlændinge, jf. herved forvaltningslovens § 7, stk. 1. Der henvises i øvrigt til punkt 38 i retssikkerhedsvejledningen.

#### *Den særlige kommunale rådgivning*

§ 68. Kommunen sørger for tilbud om gratis rådgivning til personer med nedsat fysisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer. Tilbudet om rådgivning skal også omfatte opsøgende arbejde.

20. Som supplement til rådgivningsforpligtelsen efter § 3 har kommunen pligt til at tilrettelægge en særlig rådgivningsindsats over for grupper med et særligt behov, herunder til personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Det er kommunens forpligtelse, på områder hvor den ikke selv råder over den nødvendige faglige viden, at indhente denne enten fra amtskommunen, lands- og landsdelsdækkende funktioner eller fra anden relevant specialrådgivning, fx hjælpemiddelcentraler og Center for Små Handicapgrupper, eller at henvise til en af disse.

#### *Den amtskommunale rådgivning*

§ 69. Amtskommunen yder gratis rådgivning til personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer i tilslutning til de opgaver, der påhviler amtskommunen efter denne lov.

Stk. 2. Amtskommunen stiller nødvendig rådgivning og konsulentstøtte til rådighed for kommunerne i deres arbejde med personer med særlige behov og påtager sig i specielle tilfælde selv rådgivningen.

Stk. 3. Opgaverne efter stk. 1 og 2 kan varetages i samarbejde med andre amtskommuner.

21. Som supplement til den kommunale rådgivningsforpligtelse efter § 68 har amtskommunerne en særlig rådgivningsforpligtelse, som har baggrund i, at nogle rådgivningsopgaver forudsætter specialviden. Det er amtskommunens forpligtelse at sikre, at der findes den nødvendige og tilstrækkelige beredskab, som vil kunne sættes ind på specialområder.

Amtskommunerne skal yde kommunerne bl.a. faglig rådgivning og konsulentstøtte. Dette vedrører først og fremmest kommunernes indsats over for personer med særlige behov, hvor det ikke vil være muligt eller hensigtsmæssigt at ud-



vikle og opbygge den nødvendige ekspertise i den enkelte kommune. Amtskommunen kan også henvise til eller inddrage ekspertbistand, som den ikke selv råder over, fra fagligt specialiserede videnscentre m.v. som fx Center for Små Handicapgrupper, der rådgiver om sjældne handicap.

*Den uvildige konsulentordning  
for handicappede*

**§ 70 a.** En uvildig konsulentordning yder gratis rådgivning og vejledning i sager om hjælp til personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

22. I medfør af servicelovens § 70 a er der oprettet en uvildig konsulentordning med gratis rådgivning og vejledning om behandlingen af sager om hjælp til personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsniveau.

DUKH skal bidrage til at styrke retssikkerheden for personer med handicap. Dette sker gennem rådgivning og vejledning i enkeltsager og formidling af oplysninger om den generelle udvikling på handicapområdet. DUKH's primære målgruppe er personer med handicap og deres pårørende. DUKH yder også rådgivning til kommunerne.

DUKH kan med samtykke fra den handicappede tage konkrete sager op, anmode om oplysninger og udtale sig til relevante instanser. DUKH kan ikke fungere som bisidder, ligesom DUKH heller ikke kan afgøre sager. DUKH skal samarbejde med eksisterende rådgivnings- og vidensfunktioner på handicapområdet og opsamle og formidle erfaring.

*Myndighedens særlige rådgivningsforpligtelse*

**§ 101.** Kommunen yder rådgivning om valg af hjælpemidler og forbrugsgoder samt instruktion i brugen heraf m.v.

*Stk. 2.* Amtskommunen yder rådgivning om valg af hjælpemidler efter § 97, stk. 2, samt instruktion i brugen heraf m.v. Til støtte for kommunens rådgivning stiller amt-kommunen endvidere i fornødent omfang sagkyndige til rådighed og påtager sig i specielle tilfælde selv rådgivningsarbejdet.

Amtskommunerne medvirker til at tilvejebringe hensigtsmæssige og sikre hjælpemidler. Amtskommunerne sørger for at koordinere samt deltage i prøvnings-, forsknings- og informationsvirksomhed på hjælpemiddelområdet.

23. Som supplement til rådgivningsforpligtelsen efter servicelovens §§ 3, 68 og 69, har kommunen pligt til at tilrettelægge en særlig rådgivningsindsats i forbindelse med valg af hjælpemidler og forbrugsgoder. Kommunen har yderligere en forpligtelse til at instruere i brugen af hjælpemidlet/forbrugsgodet.

For så vidt angår optiske synshjælpemidler, arm- og benproteser, høreapparater og særlige informationsteknologiske hjælpemidler, påhviler det dog amt-kommunen at yde rådgivning og vejledning samt instruere i brugen af hjælpemidlet eller forbrugsgodet.

Til støtte for kommunens rådgivning stiller amt-kommunen endvidere i fornødent omfang sagkyndige til rådighed og kan i specielle tilfælde påtage sig rådgivningsarbejdet som supplement til den kommunale rådgivning. Som led i denne rådgivningsforpligtelse har amt-kommunerne oprettet hjælpemiddelcentraler, hvis opgave bl.a. er at orientere kommunerne om tekniske hjælpemidler og udøve vejledning, demonstration og tilpasning af hjælpemidler.

Kommunens eller amt-kommunens sagsbehandlere samt den enkelte bruger kan rette henvendelse til hjælpemiddelcentralen med henblik på rådgivning, oversigt over produktsortiment eller afprøvning af et egnet produkt.

Endvidere indgår Hjælpemiddelinstittet som et led i kommunernes eller amt-kommunernes rådgivningsforpligtelse. Instittet koordinerer og deltager i prøvnings-, forsknings- og informationsvirksomhed for derigennem at tilvejebringe hensigtsmæssige og sikre hjælpemidler. Hjælpemiddelinstittet evaluerer hjælpemidlers anvendelsesområde og funktionalitet.

Hjælpemiddelinstittet har et samlet overblik over udvalget af egnede produkter på markedet. Instittet udgiver 2 tidsskrifter samt Hjælpemiddelinformation med aktuelle oplysninger om hjælpemidler samt en række metodebøger. Desuden henvises til Hjælpemiddelbasen på [www.hmi-basen.dk](http://www.hmi-basen.dk), hvor Hjælpemiddelinstittet

tet har oprettet en søgefunktion, hvor man kan få oplysninger om hjælpemidler.

I forbindelse med rådgivning og vejledning påhviler det kommunen eller amtskommunen at informere ansøgeren af et konkret hjælpemiddel/forbrugsgode om, hvor vedkommende kan henvende sig for at få hjælp. Det er vigtigt, at amtskommune og kommune samarbejder ved fastlæggelsen af, hvem der er forpligtende myndighed i forhold til et konkret hjælpemiddel/forbrugsgode. Herved undgås det, at brugeren i svære afgrænsningssituationer bliver »kastebold« mellem amtskommune og kommune. Der tænkes her især på afgrænsningen af de særlige informationsteknologiske hjælpemidler og forbrugsgoder, jf. kapitel 6 og 10.

#### *Kommunal rådgivning vedrørende børn og unge*

§ 5. Kommunen sørger for, at forældre med børn og unge eller andre, der faktisk sørger for et barn eller en ung, kan få en gratis familieorienteret rådgivning til løsning af vanskeligheder i familien. Kommunen er forpligtet til ved opsøgende arbejde at tilbyde denne rådgivning til enhver, som på grund af særlige forhold må antages at have behov for det.

Stk. 2. Såvel forældre som børn og unge, der alene søger rådgivning, skal kunne modtage denne anonymt og som et åbent tilbud.

24. Kommunen skal tilbyde gratis rådgivning til børn og unge og deres forældre eller andre, der faktisk sørger for et barn eller en ung, og kommunen er forpligtet til ved opsøgende virksomhed at rette sådant tilbud enhver, som må antages at trænge hertil. Kommunen må derfor blandt andet rette sit opsøgende mod særligt truede grupper af børn og unge.

Der henvises til punkt 2 i Socialministeriets vejledning nr. 4 af 16. januar 2002 om særlig støtte til børn og unge.

#### *Amtskommunal rådgivning vedrørende børn og unge*

§ 34. Amtskommunen tilbyder gratis rådgivning, undersøgelse og behandling af børn og unge med adfærdsvanskeligheder eller betydelig nedsat fysisk og psykisk

funktionsevne samt deres familier. Opgaverne kan varetages i samarbejde med andre amtskommuner.

25. Efter bestemmelsen er amtskommunen forpligtet til at rådgive i specielle tilfælde samt at sørge for, at der er mulighed for undersøgelse og behandling af børn og unge med særlige vanskeligheder, herunder på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Amtskommunens opgaver angår således særligt de tilfælde, hvor kommunerne ikke har tilstrækkelig specialviden til at løse opgaven alene.

Rådgivning, undersøgelse og behandling vil fortrinsvis ske af børn og unge, der henvises af kommunen. Der er dog også mulighed for, at børn, unge og deres familier selv kan rette henvendelse direkte til amtskommunen med henblik på rådgivning, undersøgelse og behandling.

#### *Finansiering af rådgivning*

26. Udgifter til rådgivning, der påhviler kommunen, afholdes endeligt af kommunen, jf. § 129, stk. 1. Tilsvarende afholder amtet udgifter til rådgivning, der påhviler amtet, jf. § 130.

Der henvises i øvrigt til Socialministeriets bekendtgørelse nr. 927 af 8. december 1997 om fordeling mellem amterne, Københavns og Frederiksberg kommuner af udgifterne ved lands- og landsdelsdækkende specialrådgivningsfunktioner, samt fordelingen af udgifterne ved driften af Hjælpemiddelinstittet.

#### Kapitel 3

#### *Sagsbehandlingen*

#### *Vurdering af behovet*

27. Afgørelsen af, om der er behov for et hjælpemiddel eller forbrugsgode, træffes på grundlag af en samlet vurdering af ansøgerens situation i forhold til de indhentede oplysninger, jf. § 5 i retssikkerhedsloven, der er nævnt ovenfor.

Det er vigtigt, at sagsbehandlingen forud for afgørelsen sker i et tæt samarbejde mellem borger og sagsbehandler. Det er borgeren, som bedst kan formulere sine behov. Gennem rådgivning kan han/hun således medvirke til at udrede hvilket hjælpemiddel eller forbrugsgode og af hvilken kvalitet, der er behov for. Det skal bemærkes, at udgangspunkt er, at der ydes hjælp til anskaffelse af det bedst egnede og billigste hjælpemiddel efter § 4 i hjælpemiddelbekendtgørel-

sen, jf. vejledningens kapitel 4, hvad dækker ydelsen.

I forbindelse med behandlingen af en ansøgning om et hjælpemiddel eller forbrugsgode bør et ønske fra ansøgeren om at klare sig selvstændigt tilgodeses. Det bør endvidere indgå i overvejelserne, om det er hensigtsmæssigt at yde personlig støtte, fx til personlig og praktisk hjælp, jf. servicelovens kapitel 14, i stedet for eller som supplement til et hjælpemiddel.

For en del hjælpemidler vil afgørelse om berettigelse straks kunne træffes på grundlag af en ansøgning og de helbredsmæssige oplysninger. Dette gælder fx diabeteshjælpemidler og stomiartikler.

I andre tilfælde må der ofte tilvejebringes en bred beskrivelse af, på hvilken måde og i hvilket omfang funktionsevnen er nedsat, hvordan ansøgeren i øvrigt klarer sin dagligdag, og hvordan ansøgeren selv ønsker at indrette sin tilværelse med mulighed for at leve et så almindeligt og selvstændigt liv som muligt.

Mange aspekter kan indgå i denne beskrivelse:

Sociale forhold, fx familiemæssige forhold og deltagelse i fritidsaktiviteter

Boligforhold, fx boligens indretning og forholdene omkring boligen

Erhvervsmæssige forhold, fx erhvervets art eller om ansøger deltager i skole eller dag- og klubtilbud.

Helbredsmæssige forhold, fx ansøgerens nedsatte funktionsevne, særlige hensyn at tage i sygdomsbilledet, anden nedsat funktionsevne eller anden lidelse, og skal hjælpemiddel/forbrugsgodet kombineres med behandling. Det bør heri særligt indgå, om lidelsen kan betragtes som progredierende.

Øvrige forhold, fx om hjælpemiddel/forbrugsgodet skal kombineres med anden støtte, herunder fx personlig og praktisk hjælp efter § 71 i serviceloven.

#### *Særlige hensyn for enkelte handicapgrupper*

##### *Handicappede Børn*

28. Der kan gøre sig særlige hensyn gældende for enkelte handicapgruppers vedkommende. For eksempel må der ved vurdering af behov for hjælpemidler til børn lægges vægt på, at barnet i videst muligt omfang og med størst mulig selvstændighed kan udføre aktiviteter som andre

børn. Det er vigtigt at sætte tidligt ind med hjælpemidler.

Tildeling af hjælpemidler og forbrugsgoder efter servicelovens §§ 97 og 98 kan eventuelt kombineres med hjælp efter servicelovens § 28. Støtte til hjælpemidler, der alene anvendes til fritid/leg, fx til et barn, som ikke har andre legemuligheder, ydes efter § 28.

Hvis et hjælpemiddel til et barn alene skal bruges i forbindelse med undervisning, er det skolen, som skal sørge for anskaffelsen. Dette gælder også, hvis hjælpemidlet skal bruges i hjemmet til fx lektielæsning. Der henvises til punkt 85, Grundskolen.

I andre situationer end ovenfor nævnt skal hjælpemidlet eller forbrugsgodet vurderes efter servicelovens §§ 97 eller 98.

Om afgrænsning til anden lovgivning henvises til vejledningens kapitel 8.

#### *Udviklingshæmmede*

29. For så vidt angår udviklingshæmmede skal man være særlig omhyggelig med at bedømme hjælpemiddelbehovet. Udviklingshæmmede har en enklere og mere konkret forståelse af virkeligheden. Over halvdelen af de udviklingshæmmede er multihandicappede, dvs. at forstandshandicappet kan være kombineret med syns-, høre- eller bevægelseshandicap. Forældre og andre pårørende bør så vidt muligt inddrages i vurderingen af hjælpemiddelbehovet.

#### *Personer med progredierende lidelser*

30. Ved progredierende sygdomme som fx leddegigt, Parkinson Plus-sygdommene, muskelsvind, dissemineret sklerose, ALS (amyotrofisk lateral sklerose) og Spielmeyer-Vogt vil der ofte være behov for en række hjælpeforanstaltninger. Det er i den forbindelse vigtigt, at der ikke alene ses på det aktuelle behov, men også tages hensyn til den forventede fremtidige udvikling.

#### *Personer i botilbud m.m.*

31. Vedrørende hjælpemidler, der er til fælles brug for personer i et botilbud for voksne samt i en daginstitution, klub eller døgninstitution for børn og unge, henvises der til hjælpemiddelbekendtgørelsens § 7 og vejledningens kapitel 8, punkt 110, om hjælpemidler i botilbud, daginstitutioner, klubber og døgninstitutioner.

### *Oplysninger til bedømmelse af ansøgningen*

32. Den myndighed, der har ansvaret for sagsbehandlingen, dvs. kommunen eller amtskommunen, skal indhente samtlige relevante oplysninger, herunder nødvendige helbredsoplysninger, for at få sagen om ansøgningen om et hjælpemiddel eller forbrugsgode oplyst. Det er myndigheden, der afgør, hvilke oplysninger, der er nødvendige, for at der kan træffes afgørelse, når en person ansøger om et hjælpemiddel eller et forbrugsgode. Der henvises i øvrigt til retssikkerhedslovens § 10 og kapitel 15 i retssikkerhedsvejledningen.

Det kan fx dreje sig om oplysninger om borgerens helbredsmæssige forhold, såsom lægejournaler, sygehusjournaler eller udskrifter af disse.

Kommunen eller amtskommunen skal kun indhente oplysninger om borgeren, der er relevante for sagen. Det er således kun de oplysninger, der er relevante i forhold til vurdering af borgerens behov for et hjælpemiddel eller forbrugsgode, der skal indhentes.

Ved sagsbehandlingen kan det i en række tilfælde være nødvendigt at indhente relevant ekspertviden, der kan supplere eller udrede de objektive dele af behovet for et hjælpemiddel eller et forbrugsgode. Der kan således være behov for at anmode om undersøgelse hos en læge eller indlæggelse til observation og behandling. Det kan desuden være relevant at dokumentere oplysninger, der forstærker og underbygger en tidligere foretaget vurdering. Der kan også være relevant at indhente vejledende oplysninger om mulige hjælpemidler til bestemte lidelser. Der henvises til retssikkerhedslovens §§ 11 og 11b om borgerens medvirken, kapitel 16 og 17 i retssikkerhedsvejledningen samt afsnittet nedenfor om borgerens medvirken.

De indhentede lægelige oplysninger kan fx indeholde en beskrivelse af konsekvenserne af eller prognoserne for en sygdom, en fysioterapeutisk vurdering af funktionsevnen, en ergoterapeutisk vurdering af personens evne til at gennemføre enkeltaktiviteter. Endvidere kan der være behov for at indhente relevant ekspertviden, som de frivillige organisationer og videnscentre på handicapområdet rummer, fx om hvor der findes viden og erfaring om liv og tilværelse med den pågældende type funktionsnedsættelse. Det kan fx også være hvilket hjælpemiddel eller forbrugsgode, der er bedst egnet.

I sager hvor ansøgerens lidelse er stationær, bør der normalt ikke indhentes fornyede oplysninger om helbredsforhold.

I oplysningsarbejdet kan andre forvaltningsgrene, der kender ansøgerens forhold, desuden inddrages. Der henvises til retssikkerhedsvejledningens punkt 469-472 om muligheden for efter forvaltningsloven at indhente rent private oplysninger.

I tilfælde, hvor en helbredsattest skønnes nødvendig afholdes udgiften af kommunen eller amtskommunen.

Om indhentelse af helbredsoplysninger og/eller helbredsattester henvises til aftale mellem KL og Københavns og Frederiksberg kommuner og Den almindelige danske Lægeforening. Aftalen findes på KL's hjemmeside. [www.kl.dk](http://www.kl.dk).

Ved vurderingen af en ansøgers funktionsevne henvises i øvrigt til bekendtgørelse nr. 1098 af 11. december 2002 og vejledning nr. 136 af 11. december 2002 om metode for god sagsbehandling ved vurdering af nedsat funktionsevne som grundlag for tildeling af handicapkompensering og ydelser efter servicelovens bestemmelser. Her beskrives en metode, der kan anvendes for at få et vurderingsgrundlag set ud fra en helhedsvurdering.

### *Borgerens medvirken*

#### *Retssikkerhedsloven*

§ 4. Borgeren skal have mulighed for at medvirke ved behandlingen af sin sag. Kommunen og amtskommunen tilrettelægger behandlingen af sagerne på en sådan måde, at borgeren kan udnytte denne mulighed.

33. Det er fastslået i retssikkerhedslovens § 4, at borgeren skal have mulighed for at medvirke ved behandlingen af sin sag. Kommunen og amtskommunen skal således tilrettelægge behandlingen af sagerne på en sådan måde, at borgeren kan udnytte denne mulighed. Borgeren har det primære ansvar for sin egen situation og borgerens medvirken skal sikre, at han eller hun ikke føler, at der bliver truffet afgørelser hen over hovedet på ham eller hende.

Når myndigheden undersøger, hvilken hjælp borgeren er berettiget til, må oplysninger først komme fra borgeren selv. Der henvises til rets-

sikkerhedslovens § 11, om at myndigheden kan anmode borgeren om at medvirke til at få de oplysninger frem, der er nødvendige for at afgøre, hvilken hjælp han eller hun er berettiget til, og at lade sig undersøge hos en læge eller blive indlagt til observation og behandling som led i sagsbehandlingen.

Det følger af principper i forvaltningsloven og retssikkerhedslovens § 11 b, at myndighederne som alt overvejende hovedregel skal respektere, at borgeren ikke ønsker, at der indhentes oplysninger. Borgeren har således ikke pligt til at medvirke. Sagen vil således normalt blive afgjort på baggrund af de foreliggende oplysninger.

Efter retssikkerhedslovens § 11 a, kan kommunen eller amtskommunen efter forudgående samtykke fra ansøgeren forlange, at andre offentlige myndigheder, sygehuse, læger, psykologer og autoriserede sundhedspersoner i øvrigt giver de oplysninger, der er relevante for behandlingen af sagen. Tilsvarende gælder for personer, som handler på en autoriseret sundhedspersons vegne. Hvis ansøgeren har givet samtykke til, at kommunen eller amtskommunen kan indhente oplysninger fra sygehuse og autoriserede sundhedspersoner, kan oplysningerne videregives, uden at der også skal indhentes samtykke efter § 26 i lov om patienters retsstilling. Der henvises til kapitel 20 i retssikkerhedsvejledningen især punkterne 106 og 107.

Efter retssikkerhedslovens § 12 skal myndigheden give borgeren skriftlig besked om myndighedens adgang til at indhente oplysninger efter retssikkerhedslovens §§ 11 a og c. Desuden skal myndigheden oplyse hvilke konsekvenser, det har for borgeren, hvis borgeren ikke medvirker.

Der henvises for en nærmere beskrivelse af de nævnte bestemmelser til kapitel 16-18 i Socialministeriets vejledning af 24. februar 2004 om retssikkerhed og administration på det sociale område.

### Sagsbehandlingstid

#### Retssikkerhedsloven

§ 3. Kommunen og amtskommunen skal behandle spørgsmål om hjælp så hurtigt som muligt med henblik på at afgøre, om der er ret til hjælp og i så fald hvilken.

Stk. 2. Kommunen eller amtskommunen fastsætter en frist for, hvor lang tid der må gå, inden der skal være truffet en afgørelse. Hvis denne frist ikke kan overholdes, skal ansøgeren skriftligt have besked om, hvornår ansøgeren kan forvente en afgørelse

34. For den enkelte borger har den måde, som en myndighed behandler hans eller hendes sag på stor betydning. Det er herunder vigtigt for borgeren, at sagsbehandlingen sker hurtigt. Derfor skal kommunen og amtskommunen efter retssikkerhedslovens § 3:

- Behandle spørgsmål om hjælp hurtigst muligt.
- Fastsætte en generel frist for, hvornår der skal være truffet en afgørelse.
- Give borgeren besked, hvis fristen for at træffe afgørelse i en konkret sag ikke kan overholdes.
- Oplyse om, hvilke frister der gælder i kommunen og amtskommunen.
- Der henvises i øvrigt til kapitel 6 i retssikkerhedsvejledningen.

#### Afgørelsen

35. En afgørelse bør som hovedregel gives skriftligt. En skriftlig afgørelse er en vigtig dokumentation og tydeliggør, hvad der er besluttet og hvorfor.

Afgørelsen bør indeholde:

- Resultatet af myndighedens sagsbehandling. Det vil sige, om brugeren får bevilget det ansøgte hjælpemiddel.
- Begrundelse for hvorfor myndigheden er kommet frem til resultatet. Heri skal indgå kommunens konkrete vurdering, de oplysninger, der er lagt vægt på og de juridiske krav.
- Særligt omtale af partens synspunkter. Det vil sige de oplysninger, som parten selv har lagt vægt på ved afgørelsen af sagen.
- De retsregler og den praksis, der er lagt vægt på. Det vil sige den konkrete lov eller bekendtgørelse, så borgeren kan finde yderligere oplysninger.
- Klagevejledning.

Der henvises i øvrigt til »At skrive en afgørelse« fra marts 2004 fra Ankestyrelsen.

#### *Bisidder*

36. En borger, der ønsker det, har ret til, at en anden person medvirker som støtte for den pågældende, når kommunen eller amtskommunen behandler pågældendes ansøgning om et hjælpemiddel. Det er borgeren, der vælger, hvem han eller hun ønsker som bisidder. Kommunen eller amtskommunen bør gøre borgeren opmærksom på denne mulighed. Der henvises til punkt 41 i retssikkerhedsvejledningen.

Efter servicelovens § 67 a, stk. 1, er kommunen eller amtskommunen forpligtet til at yde hjælp til personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne, der ikke kan tage vare på deres egne interesser. Kommunen skal påse, om der er pårørende eller andre, herunder en værge, der kan varetage pågældendes interesser. Der henvises til punkt 42 i retssikkerhedsvejledningen.

#### *Klageadgang*

37. Afgørelser om bevilling af hjælpemidler og forbrugsgoder efter servicelovens §§ 97 og 98 kan indbringes for de sociale nævn, jf. kapitel 10 i retssikkerhedsloven.

#### *Praksis*

38. Praksis for bevilling af hjælpemidler og forbrugsgoder fremgår af Ankestyrelsens Sociale Meddelelser (SM'er), der kan findes på Ankestyrelsens hjemmeside [www.ast.dk](http://www.ast.dk).

### Kapitel 4

#### *Hjælpemidler*

##### *Hvad dækker ydelsen*

##### *Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

§ 4. Hjælp ydes til anskaffelse af det bedst egnede og billigste hjælpemiddel. Hjælpen kan ydes som udlån, kontantydelse eller udleveres som naturalhjælp.

39. I forbindelse med kommunens eller amtskommunens sagsbehandling må det afklares, hvilke manglende funktioner hjælpemidlet skal afhjælpe og hvilke muligheder, der findes for at afhjælpe den nedsatte funktionsevne under hensyn til ansøgerens situation. Formålet med hjæl-

pen bør være, at den enkelte kan leve et liv som andre på samme alder og i samme livssituation.

Der skal ydes det bedst egnede og billigste hjælpemiddel ud fra en samlet vurdering af ansøgerens situation. Ved denne vurdering kan der bl.a. indgå oplysninger om ansøgerens behov og helbredsmæssige tilstand, jf. kap. 3, vurdering af behovet. Desuden indgår oplysninger om hjælpemidlets kvalitet, driftssikkerhed, betjeningsmulighed, driftsudgifter, holdbarhed, krav til service, garanti, service- og reparationsmuligheder.

Hjælpemidlet kan være til ansøgerens eget brug, fx protese, stok, kørestol, eller til brug for andre, der hjælper ansøgeren i dagligdagen, fx personløfter.

#### *Ansøgerens medvirken*

40. Hvor der er tale om ydelse af hjælpemidler, der skal tilpasses den enkelte, skal modtageren så vidt muligt have mulighed for selv at prøve og vurdere hjælpemidlet, evt. forskellige typer, inden han eller hun træffer beslutning om, hvilket hjælpemiddel, der konkret opfylder hans eller hendes behov.

Det er vigtigt, at ansøgeren får god instruktion under afprøvningen, og at ansøgeren får god tid, således at den pågældende kan blive fortrolig med hjælpemidlet. I særlige tilfælde kan det anbefales, at ansøgeren får hjælpemidlet på prøve for gennem en passende periode at opleve funktionen i dagligdagen.

Instruktionen skal også omfatte oplysninger om eventuelle sikkerhedsforskrifter og vedligeholdelse. Ligeledes må instruktionen tilrettelægges efter den enkelte hjælpemiddelbruger og hjælpemidlets art. Kun på denne måde opnås den optimale nytte af hjælpemidlet.

Foreligger der en psykisk nedsat funktionsevne, må man være indstillet på, at afprøvning og træning i brug af hjælpemidler kan strække sig over lang tid og helst skal foregå i de omgivelser, hvor hjælpemidlet senere skal anvendes.

Når der er bevilget et hjælpemiddel, er det ofte vigtigt at følge sagen op, fx for at se om der er valgt det rigtige hjælpemiddel, om yderligere instruktion eller tilretning er nødvendig, om der er ændringer i helbredsforhold eller andet hos personen med nedsat funktionsevne, som gør hjælpemidlet mindre egnet. Der kan også være sket en udvikling på hjælpemiddelmarkedet, som gi-

ver mulighed for at få et hjælpemiddel, der er væsentlig bedre egnet.

Der henvises i øvrigt til myndighedens særlige rådgivningsforpligtelse ved valg af hjælpemiddel, jf. kap. 2, punkt 23, om servicelovens § 101.

#### Ydelsesform

41. Hjælpen kan ydes som udlån, kontantydelse eller udleveres som naturalhjælp.

*Naturalhjælp* ydes især ved bevilling af hjælp til personer, der løbende har behov for hjælpemidler, fx ved inkontinens. Ved naturalhjælp må kommunens eller amtskommunens hjælpemiddeldepoter være så varieret, at den enkelte hjælpemiddelmodtager får dækket sit særlige behov.

En del hjælpemidler, der ydes som naturalhjælp, betragtes som *udlån*. Det vil især dreje sig om standardiserede hjælpemidler, der ikke har et særligt personligt præg. Det kan fx dreje sig om særlige senge, lifte til løft m.v. Det gælder herunder, jf. § 97, stk. 4, sidste punktum, at kørestole, der er ydet støtte til efter serviceloven, betragtes som udlån og skal tilbageleveres til kommunen, når brugerne ikke har brug for dem længere. Se også kapitel 11 om kørestole som personligt hjælpemiddel.

Hjælpen kan endvidere ydes som en *kontantydelse*. Dette vil bl.a. være tilfældet ved de særlige personlige hjælpemidler, hvor ansøgeren selv vælger en leverandør og vælger at få pengene helt eller delvist refunderet til selv at anskaffe et hjælpemiddel.

#### Reparation og udskiftning m.v

##### Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 5. Hjælp til reparation og udskiftning af bevilgede hjælpemidler samt reservehjælpemidler ydes efter behov.

Stk. 2. Der ydes ikke hjælp til udgifter, som følger af brug af hjælpemidlet, fx. til drift, rengøring eller vedligeholdelse, jf. dog stk. 3-5.

Stk. 3. Der ydes hjælp til batterier til brug for hjælpemidler bevilliget efter servicelovens § 97, som ikke kan købes i almindelig handel, eller som ikke kan eller bør udskiftes ansøgeren.

Stk. 4. Hjælp til høreapparater, der ydes af amtskommunen, jf. § 2, stk. 2, nr. 3, omfatter tillige vedligeholdelse og batterier.

Stk. 5. Der ydes hjælp til udskiftning af dæk og slanger til kørestole, hvis der er behov for mere end en årlig udskiftning. Ansøgeren betaler selv udgifterne til den første årlige udskiftning.

Stk. 6-7....

42. Hjælpemidler udskiftes, når der er behov for det. Der kan ikke opstilles generelle retningslinier for, hvor længe et hjælpemiddel skal holde. Der skal derfor altid foretages en individuel bedømmelse af ansøgninger om udskiftning.

I kapitel 9 om de enkelte hjælpemidler er der under de enkelte hjælpemidler nævnt vejledende udskiftningsintervaller. Dette indebærer ikke, at hjælpemidlet skal udskiftes på dette tidspunkt, eller at behov for hyppigere udskiftning ikke kan forekomme. Individuel brug, legemlige forandringer og slitage kan selv efter kort tid gøre det umuligt at anvende hjælpemidlet. Et hjælpemiddel kan blive uanvendeligt af andre årsager eller gå tabt, fx ved tyveri eller brand. I sidstnævnte situationer bør brugeren forsynes med et erstatningshjælpemiddel uden unødigt forsinkelse. Herudover kan ansøgerens behov, fx ved progredierende lidelser, have ændret sig.

Udskiftning af et hjælpemiddel kan også blive aktuel, hvis der er kommet et hjælpemiddel på markedet, der er væsentligt bedre egnet for personen med nedsat funktionsevne, eller som i væsentlig grad bedre kan afhjælpe den nedsatte funktionsevne.

#### Reservehjælpemidler

43. Normalt vil der ikke være behov for reservehjælpemidler. Ved personlige hjælpemidler som kompressionsstrømpe, brystprotese, støttekorset, fodtøj og andre kropsbårne hjælpemidler kan der dog af hygiejniske hensyn være behov for et reservehjælpemiddel.

Hvis et hjælpemiddel fx er ydet til brug i hjemmet, kan der efter en konkret vurdering af behovet ydes reservehjælpemidler, når det pågældende hjælpemiddel er meget vanskeligt at medbringe udenfor hjemmet. Dette er især aktuelt, hvor brugeren er optaget på et dagcenter, beskyttet værksted, skole eller lignende, som ikke er forpligtet til at stille hjælpemidlet til rådighed i ar-

bejds- eller skolesituationen. Se kapitel 8, afgrænsning til anden lovgivning, uddannelsessektoren.

### *Reparation*

44. Der ydes hjælp til nødvendige reparationer af hjælpemidler.

Kommunen eller amtskommunen må være opmærksom på købelovens reklamerationsregler (den toårige reklamerationsfrist eller eventuel løfte/aftale om garanti eller fri service).

Kommunen eller amtskommunen må sikre sig, at hjælpemidler repareres på forsvarlig måde, og at personen lider mindst muligt afsavn. Under reparationen udlånes eventuelt et andet egnet hjælpemiddel.

### *Drift*

45. Der ydes, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 5, stk 2, normalt ikke hjælp til dækning af udgifter, der følger af brug af hjælpemidlet, fx til drift (alm. batterier, kasettebånd), rengøringsmidler og almindelig vedligeholdelse.

Ansøgeren må allerede inden eller ved bevilning af et hjælpemiddel orienteres om, at der påløber udgifter og om disses forventede størrelse. Eventuelt kan det overvejes, om der kan ydes tilskud til udgifterne efter servicelovens §§ 28 eller 84, eller som et personligt tillæg efter § 14 i lov om social pension eller § 17, stk. 2 i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension mv.

Der kan dog ydes hjælp til enkelte driftsudgifter. Fx yder kommunen efter bekendtgørelsens § 5, stk. 3, hjælp til batterier til brug for hjælpemidler bevilget efter servicelovens § 97, som ikke kan købes i almindelig handel, eller som ikke kan eller bør udskiftes af ansøgeren. Der ydes således hjælp til batterier, akkumulatorer eller lignende, som ikke uden videre kan anskaffes i dagligvareforretninger, og hvor selve installationen kræver en ekspertise eller viden/omhu, som det ikke nødvendigvis kan forventes, at ansøgeren er i besiddelse af. Batterier til formål som fx alarmer og lygter, der kan købes i almindelige dagligvareforretninger, kiosker m.v., og som det ikke kræver særlig viden eller omhu at

udskifte, falder således uden for ydelsesområdet for hjælp.

Der henvises som eksempel på afgrænsning af bestemmelsen til SM C-16-04 om batterier til et elkøretøj. I bestemmelsen kunne en ansøger få dækket udgiften til batterierne til et elkøretøj. Der blev lagt vægt på, at selvom batterierne kunne købes i almindelig handel, så kunne eller burde ansøger ikke selv kunne udskifte batterierne.

Desuden yder kommunen, jf. bekendtgørelsens § 5, stk. 5, hjælp til udskiftning af dæk og slanger til kørestole, hvis der er behov for mere end en årlig udskiftning, mens ansøgeren selv betaler udgifterne til den første årlige udskiftning.

Der henvises for den situation, hvor ansøgeren har flere kørestole til Ankestyrelsens SM C-61-01. Det fremgår heraf, at Ankestyrelsen har truffet afgørelse om, at en kørestolsbruger kun skal betale udgifterne til én årlig udskiftning af dæk og slanger, uanset antallet af kørestole. Der er således ikke grundlag for at pålægge kørestolsbrugere at betale for den første årlige udskiftning af dæk og slanger på hver kørestol, der er ydet som et hjælpemiddel.

Ved bevilling til en trehjulet knallert er det en betingelse, at ansøgeren tegner den lovpligtige ansvarsforsikring og afholder udgiften dertil.

Hjælp til høreapparater, der ydes af amtskommunen, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 2, stk. 2, omfatter efter hjælpemiddelbekendtgørelsen også vedligeholdelse og batterier. Der henvises i øvrigt til kapitel 12 om tilskud til høreapparater.

Der kan ikke stilles krav om, at ansøgeren skal holde hjælpemidlet særskilt forsikret. Ansøgeren er forpligtet til at passe på hjælpemidler som på sine egne ting. Beskadiges hjælpemidlet eller går hjælpemidlet til grunde, kan kommunen eller amtskommunen, hvis ansøgeren eller skadevolderen har en familieforsikring, undersøge om skaden kan dækkes. Ansøgeren er forpligtet til at medvirke hertil.

Kommunen/amtskommunen vil ved hyppige skadesforløb kunne tage disse i betragtning ved vurderingen af, hvorledes hjælpemiddelbehovet kan løses og hvilket hjælpemiddel, der i den konkrete situation skal stilles til rådighed.



## Kapitel 5

*Leverandørvalg - Hjælpemidler**Generelt og brugerinddragelse.*

## § 97...

*Stk. 3.* Kommunen eller amtskommunen kan bestemme, at et hjælpemiddel skal leveres af bestemte leverandører. I forbindelse med kommunens eller amtskommunens indgåelse af leverandøraftaler inddrages repræsentanter for brugerne ved udarbejdelse af kravspecifikationerne.

*Stk. 4...*

46. Kommunen eller amtskommunen kan bestemme, at et hjælpemiddel skal leveres af en bestemt leverandør.

Med leverandøraftaler sigtes der til alle aftaler, som regulerer en kommunes eller amtskommunes hjælpemiddelsortiment eller antal af leverandører. Bestemmelsen omfatter hjælpemiddelområdet generelt og ikke alene de situationer, hvor hjælpemidlet udleveres til brugeren direkte af leverandøren.

Kommunen eller amtskommunen skal ved indgåelse af leverandøraftaler inddrage repræsentanter for brugerne ved udarbejdelse af kravspecifikationerne.

Reglen om brugerrepræsentation har til formål at inddrage brugerens viden og erfaring om produkterne og den service, der bør knytte sig dertil. Brugerrepræsentanterne skal således sikres indflydelse på, hvilke krav kommunerne eller amtskommunerne skal stille til indholdet i leverandøraftaler, herunder krav til kvalitet, forsyningsikkerhed, sortiment, forhandlernet m.v.

Desuden vil brugerens medvirken ved formulering af kravene i og forudsætningerne bag de indgåede aftaler være medvirkende til at tydeliggøre, hvad brugerne kan forvente af det offentlige system på hjælpemiddelområdet.

Den enkelte kommune eller amtskommune tilrettelægger brugerindflydelsen i forbindelse med udarbejdelse af kravspecifikationerne. Det bør i den forbindelse sikres, at processen med udarbejdelse af aftalegrundlaget tilrettelægges på en sådan måde, at brugerne får den nødvendige tid til at gøre deres indflydelse gældende.

Efter princippet om meroffentlighed i offentlighedslovens § 4 er der ikke noget til hinder for, at brugerne gennem aktindsigt får mulighed for

se de indkomne tilbud. Det anbefales, at brugerne får denne mulighed som led i brugerinddragelsen ved kommunens eller amtskommunens indgåelse af leverandøraftaler. Muligheden for aktindsigt bør dog vurderes i forhold til de involverede tilbudsgivers private kommercielle interesse. Det skal endvidere bemærkes, at brugerens inddragelse i henhold til EU's udbudsregler ikke må være egnet til at udelukke konkurrencen.

Som repræsentanter for brugere anbefales det at inddrage personer fra de relevante handicaporganisationer. Det kan dog også være relevant at inddrage brugere eller andre, der har en særlig ekspertise på området, og som kan repræsentere de pågældende brugergrupper. Der er ikke krav om, at brugerrepræsentanterne skal have bopæl i kommunen eller amtskommunen.

De Samvirkende Invalideorganisationer udgiver en vejviser med adresser på medlemsorganisationerne og kan oplyse om organisationens amts- og lokalafdelinger.

Hjælpemidler dækker over et meget bredt spektrum af produkter, som benyttes af vidt forskellige brugergrupper. Derfor kan det ikke generelt siges, hvilke forhold der bør specificeres i de krav, der danner grundlag for leverandøraftalerne. Dette kan fx være spørgsmål om kvalitet, produktsortiment, forsyningsikkerhed, leveringstid, garanti, reklamation, reparation m.v.

Med hensyn til kravene til produkternes kvalitet findes der på specifikke produktområder ISO-standarder, som kan indgå ved udarbejdelse af kravspecifikationer. Der er mulighed for at få sagkyndig bistand ved de amtskommunale hjælpemiddelcentraler og eventuelt Hjælpemiddelinstittet.

Når hjælpemidlet udleveres direkte fra leverandøren, vil det kunne være hensigtsmæssigt i aftalegrundlaget at præcisere nogle fagmæssige krav, fx at leverandøren har en specifik uddannelsesmæssig baggrund, og at leverandøren skal kunne tilbyde løbende kontrol og hjemmebesøg. Der vil endvidere kunne fastlægges procedurer vedrørende fx ansøgning og udskiftning eller reparation af udleverede hjælpemidler.

Afhængig af de lokale forhold vil det kunne være hensigtsmæssigt med fælleskommunale eller fællesamtskommunale leverandøraftaler, der vil kunne bidrage til at sikre et bredt udvalg af hjælpemidler og dermed i så høj grad som muligt sikre leverance af hjælpemidler til den rigtige

pris, hvor hjælpemidlerne kan imødekomme brugerens behov. Dette kan ligeledes opnås ved, at kommunen/amtskommunen indgår aftaler med et konsortium af flere leverandører.

Det bemærkes, at en leverandøraftale ikke må være til hinder for, at personer med et særligt behov får stillet et egnet hjælpemiddel til rådighed, selv om hjælpemidlet ikke er omfattet af leverandøraftalen.

#### *Udbud*

47. Det bemærkes, at indgåelse af leverandøraftaler skal ske i overensstemmelse med gældende udbudsretlige regler.

Ved indkøb af hjælpemidler, hvor kontraktsummen overstiger den af EU fastsatte tærskelværdi for indkøb af varer, er kommunen eller amtskommunen således forpligtet til at foretage EU-udbud.

Ved indkøb af hjælpemidler under EU's tærskelværdi skal udbuddet følge nationale retningslinier, samt EF-traktatens almindelige regler om ligebehandling, gennemsigtighed og proportionalitet.

#### *Leverandørvalg - Særligt personlige hjælpemidler*

##### **§ 97...**

*Stk. 4.* For særligt personlige hjælpemidler kan ansøgeren, såfremt den pågældende ønsker at benytte en anden leverandør end den af kommunen eller amtskommunen valgte, vælge selv at indkøbe hjælpemidlet og få udgifterne hertil refunderet, dog højst med et beløb svarende til den pris, kommunen eller amtskommunen kunne have erhvervet hjælpemidlet til hos sin leverandør. Har kommunen eller amtskommunen ikke indgået leverandøraftale, kan ansøgeren vælge leverandør. Ved særligt personlige hjælpemidler forstås kørestole, som forudsætter individuel tilpasning og nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer, ortopædisk fodtøj, arm- og benproteser, støttekorsetter og bandager m.v., parykker, brystproteser, stomihjælpemidler og kropsbårne synshjælpemidler til personer med en varigt nedsat synsfunktion eller medicinskoptisk definerede, varige øjenlidel-

ser. Kørestole, hvortil der er ydet støtte efter denne lov, betragtes som udlån og skal tilbageleveres til kommunen, når brugerne ikke har brug for dem mere.

##### *Stk. 5...*

48. For særligt personlige hjælpemidler i form af kørestole, som forudsætter individuel tilpasning og nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer, ortopædisk fodtøj, (herunder individuelt fremstillede ortopædiske fodindlæg), arm- og benproteser, støttekorsetter og bandager m.v. (individuelt fremstillede eller tilpassede afstivende bandager som fx skinnebandager, stativer og halskraver), parykker, brystproteser, stomihjælpemidler og kropsbårne synshjælpemidler kan brugerne, såfremt de ikke ønsker at benytte kommunens eller amtskommunens leverandør, selv vælge leverandør af hjælpemidlet.

Der skal foretages en konkret vurdering af, hvilket hjælpemiddel, der er det bedst egnede og billigste for den enkelte ansøger. Heri indgår hensyn til behov, kvalitet, betjeningsmulighed, udgifter til drift af hjælpemidlet, hjælpemidlets holdbarhed, servicekrav, garanti, service- og reparationsmuligheder m.m.

Ansøgeren skal have bevilget et egnet hjælpemiddel uden egenudgift, bortset fra eventuel egenbetaling fastsat i hjælpemiddelbekendtgørelsen (fx ortopædisk fodtøj).

Når bevillingen foreligger, kan ansøgeren selv indkøbe hjælpemidlet hos en leverandør efter eget valg. Det hjælpemiddel, som brugeren indkøber, skal opfylde de hensyn til kvalitet, holdbarhed, garanti, service- og reparationsmuligheder m.m., der er lagt til grund for bevillingen.

Har kommunen eller amtskommunen indgået leverandøraftale, kan ansøgeren få refunderet et beløb svarende til de udgifter, kommunen eller amtskommunen ville have haft, hvis ansøgeren havde valgt at benytte kommunens eller amtskommunens leverandør. Ansøgeren kan dog højst få refunderet det beløb, som pågældende har betalt for hjælpemidlet. Det bør fremgå af bevillingen, hvad hjælpemidlet koster hos kommunens eller amtskommunens leverandør.

Vælger brugeren et hjælpemiddel, der ud over de specifikationer, der foreligger i forbindelse med bevillingen, et hjælpemiddel med yderligere funktioner, vil merudgiften herved altid skulle afholdes endeligt af brugeren selv.

I de kommuner eller amtskommuner, hvor der ikke er indgået leverandøraftaler, kan ansøgeren vælge leverandør, og støtten ydes efter regning til det bevilgede hjælpemiddel. Ønsker ansøgeren et andet hjælpemiddel - fx af en anden kvalitet, anden farve eller med yderligere funktioner - må den pågældende selv betale en evt. difference. Hvis ansøgeren fx har fået bevilget en paryk af kunstfiber, men vælger en paryk af ægte hår, kan støtten alene omfatte prisen på en paryk af kunstfiber.

Efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 3, gælder, at ved indkøb af særligt personlige hjælpemidler skal fakturaen fra den leverandør, som ansøgeren vælger, sendes og afregnes direkte med kommunen eller amtskommunen. Ansøger hæfter selv for egenandelen, der betales direkte til leverandøren. Det skal fremgå af fakturaen, om ansøgers evt. egenandel er fratrukket.

Leverandøren afregner således direkte med kommunen. Det sikres hermed, at reglen om frit leverandørvalg ikke indebærer unødigt belastning af den enkelte brugers økonomi.

Ansøgere, der benytter adgangen til frit leverandørvalg, er kun berettiget til befordringsgodtgørelse efter reglerne i bekendtgørelsens § 22, svarende til afstanden til det sted, hvor udleveringen af hjælpemidlet efter kommunens eller amtskommunens sædvanlige praksis ville have fundet sted. Der henvises til bekendtgørelsens § 22, stk. 4.

## Kapitel 6

### Forbrugsgoder

#### Generelt om forbrugsgoder

§ 98. Kommunen yder hjælp til køb af forbrugsgoder, når betingelserne i § 97, stk. 1, er opfyldt. Der kan dog ikke ydes hjælp til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo.

Stk. 2. Amtskommunen yder hjælpen efter denne bestemmelse, hvis forbrugsgodet er en del af et informationsteknologisk hjælpemiddel, jf. § 97, stk. 2, nr. 4.

Stk. 3. Der kan kun ydes hjælp, når udgiften er over 500 kr.

Stk. 4. Hjælpen udgør 50 pct. af prisen på et almindeligt standardprodukt af den pågældende art.

Stk. 5. Hvis det på grund af den nedsatte funktionsevne er nødvendigt med et forbrugsgode, der er dyrere end et almindeligt standardprodukt, eller hvis den nedsatte funktionsevne nødvendiggør særlig indretning af forbrugsgodet, betaler kommunen henholdsvis amtskommunen, jf. stk. 1 og 2, de nødvendige merudgifter.

Stk. 6. Hvis forbrugsgodet udelukkende fungerer som et hjælpemiddel til at afhjælpe den nedsatte funktionsevne, betaler kommunen henholdsvis amtskommunen, jf. stk. 1 og 2, de fulde anskaffelsesudgifter. Hjælpen kan ydes som udlån.

Stk. 7. Socialministeren kan fastsætte nærmere regler om

- 1) afgrænsningen af de forbrugsgoder, der kan ydes hjælp til, og adgangen til genanskaffelse, og
- 2) i hvilket omfang modtageren selv skal betale en del af udgiften til reparation og drift af et forbrugsgode.

49. Der ydes støtte til forbrugsgoder til personer med en varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når forbrugsgodet i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne og derved i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse eller er nødvendigt for at pågældende kan udøve et erhverv.

Betingelserne svarer til betingelserne for at få hjælpemidler efter servicelovens § 97, stk. 4. Der henvises til kapitel 1.

Forbrugsgoder omfatter produkter, der er fremstillet og forhandles bredt med henblik på sædvanligt forbrug med den almindelige befolkning som målgruppe.

Sådanne produkter er således ikke fremstillet specielt med henblik på at afhjælpe en nedsat funktionsevne, men kan dog i en række tilfælde udgøre den kompensation, som personer med nedsat funktionsevne har behov for.

Det gælder fx situationer, hvor husholdningsredskaber, køkkenmaskiner og andre hårde hvidevarer så som tørretumblere, opvaskemaskiner o.l. bevirker, at den pågældende kan udføre dagligdags funktioner, som han eller hun ellers ikke ville være i stand til uden hjælp, og hvor der ikke i øvrigt er andre personer i husstanden, der med rimelighed kan påtage sig opgaverne. Det bør i denne forbindelse bemærkes, at børn af forældre

med nedsat funktionsevne ikke af det offentlige kan pålægges mere arbejde i hjemmet, end deres jævnaldrende kammerater udfører.

Med den stigende vægt på tilgængelighed for personer med nedsat funktionsevne må det forventes, at stadigt flere forbrugsgoder vil blive fremstillet med indbyggede handicapegnede funktioner, således at de i en konkret situation kan virke handicapkompenserende.

Støtten ydes til køb af et forbrugsgode. I modsætning til det egentlige hjælpemiddelområde får brugeren således ejendomsretten til produktet, og brugeren kan efter eget valg af leverandør købe det produkt, han eller hun ønsker. Der er også mulighed for, at pågældende kan købe et dyrere produkt mod selv at betale ekstraudgifterne.

Hvis betingelserne for støtte til køb af forbrugsgoder er opfyldt, ydes der hjælp, uanset om ansøgeren selv tidligere har anskaffet sig et lignende forbrugsgode.

Støtte til forbrugsgoder ydes af kommunen. Amtskommunen yder dog støtte til forbrugsgoder, der indgår som en del af et særligt informationsteknologisk hjælpemiddel, typisk personlige computere (PC'ere), samt specialprogrammer og andet særligt tilbehør til PC'eren. Se nærmere herom i kapitel 10 om særlige informationsteknologiske hjælpemidler. Se også punkt 55 om computere til blinde og svagsynede.

#### *Bundgrænse for ydelserne*

##### *Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

###### **§ 18...**

*Stk. 5.* Der ydes kun hjælp efter denne bestemmelse, når udgiften i den enkelte ydelsessituation overstiger 500 kr.

*Stk. 6...*

**50.** Støtten omfatter kun udgifter til køb af forbrugsgoder, der koster mere end 500 kr.

Hvis der i den enkelte ydelsessituation er behov for mere end ét forbrugsgode, lægges den samlede udgift til grund.

#### *Sædvanligt indbo*

##### *Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

###### **§ 18...**

*Stk. 6.* Der ydes ikke hjælp efter denne bestemmelse til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo, fx almindelige stole, borde, senge, telefoner, TV-apparater, videomaskiner, båndoptagere, m.v., som normalt findes i ethvert hjem, der måtte ønske det.

**51.** Der kan ikke ydes hjælp til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo, fx almindelige stole, borde, senge, telefoner, TV-apparater, videomaskiner, båndoptagere m.v., og som normalt findes i ethvert hjem, der måtte ønske det.

Der ydes således ikke støtte til almindelige båndoptagere til blinde, der fx har behov for afspilning af lydbøger eller lydbreve. Ligeledes ydes der ikke støtte til almindelige videomaskiner til døve.

Hvilke forbrugsgoder, der indgår i sædvanligt indbo, vil løbende ændres i takt med den almindelige samfundsudvikling. Ved bedømmelsen af, om et forbrugsgode er så almindeligt, at der ikke kan ydes hjælp til anskaffelsen efter reglerne om forbrugsgoder, må der tages hensyn til udviklingen i den almindelige levestandard og folks forbrugs- og levevaner. Således vil flere forbrugsgoder med tiden blive mere almindeligt udbredt og efterhånden blive betragtet som sædvanligt indbo.

Det forudsættes, at niveauet i det mindste svarer til praksis vedrørende transgbeneficiet, hvorefter der skal være tale om »et beskedent hjem«, jf. Retsplejelovens § 509. Som supplement hertil skal der foretages en vurdering af, hvor udbredt et givet forbrugsgode er på landsplan. Til brug for denne vurdering kan oplysninger fra Danmarks Statistik anvendes som retningsgivende standard.

Der henvises i øvrigt til Ankestyrelsens praksis for, hvad der betragtes som sædvanligt indbo. Der kan fx henvises til SM C-35-02 (faconhovedpude var sædvanligt indbo), SM C-31-02 (vaskemaskine kunne ikke udskiftes, da den var sædvanligt indbo), SM C-23-01 (uden betydning for afgørelsen, at en hvilestol kunne købes hos en almindelig møbelforhandler, hjemvisning).

*Almindeligt standardprodukt**Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

§ 18. Hjælp til anskaffelse af øvrige forbrugsgoder ydes, når betingelserne i § 1 er opfyldt, med et beløb svarende til 50 pct. af prisen på et almindeligt standardprodukt af den pågældende art.

52. Hjælpen ydes som udgangspunkt med et kontant beløb svarende til 50% af prisen på et almindeligt standardprodukt af den type, der er behov for til at afhjælpe den nedsatte funktionsevne. Ved fastlæggelsen af et almindeligt standardprodukt må prisen på et gennemsnitsprodukt af den pågældende type lægges til grund.

Til forskel fra egentlige hjælpemidler vil et forbrugsgode, der bevilges med henblik på at kompensere for en nedsat funktionsevne, normalt også indebære en lettelse i dagligdagen på samme måde som for personer uden nedsat funktionsevne. Egenbetalingen på 50% har således baggrund i, at der ville være tale om overkompensation, hvis modtageren fik de fulde anskaffelsesudgifter dækket.

*Forbrugsgoder med en særlig kvalitet eller indretning**Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

## § 18...

Stk. 2. Der kan ud over støtte efter stk. 1 ydes hjælp til betaling af forskellen mellem prisen på et almindeligt standardprodukt og prisen på det bedste egnede og billigste hjælpemiddel. Hjælpen ydes, hvis der foreligger ganske særlige forhold ved den nedsatte funktionsevne, som nødvendiggør anskaffelse af et forbrugsgode, der

- 1) er dyrere end et almindeligt standardprodukt, eller
- 2) nødvendiggør særlig indretning.

Stk. 3...

53. I nogle situationer vil ansøgerens nedsatte funktionsevne nødvendiggøre et produkt med en særlig kvalitet eller kapacitet, som andre ikke behøver. Det kan ligeledes være nødvendigt at tilpasse forbrugsgodet gennem en særlig indretning, for at det kan betjenes af den pågældende.

For at undgå at modtageren påføres merudgifter som følge af den nedsatte funktionsevne, ydes der - foruden støtten på 50 % af prisen på et almindeligt standardprodukt - hjælp til betaling af de nødvendige merudgifter i form af betaling af forskellen mellem prisen på et almindeligt standardprodukt og prisen på det bedst egnede og billigste produkt med særlig kvalitet eller kapacitet og/eller med særlig indretning.

Det forudsættes, at ansøgeren oplyses om, hvilket produkt kommunen eller amtskommunen finder velegnet og vil yde støtte til.

*Forbrugsgoder der udelukkende fungerer som hjælpemiddel**Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

## § 18...

Stk. 3. Hvis forbrugsgodet på grund af den nedsatte funktionsevne udelukkende fungerer som et hjælpemiddel, således at ansøgeren ikke kan benytte produktet efter sit formål som forbrugsgode, omfatter hjælpen den fulde anskaffelsespris på det bedst egnede og billigste produkt. Hjælpen kan ydes som udlån.

Stk. 4...

54. I ganske særlige tilfælde kan et almindeligt forbrugsgode have en så specifik funktion til at kompensere for en nedsat funktionsevne, at forbrugsgodet reelt ikke har anden funktion end at fungere som hjælpemiddel på linie med de egentlige hjælpemidler.

Det drejer sig især om forbrugsgoder i form af computere og andet elektronisk udstyr i tilfælde, hvor udstyret i væsentlig grad kan afhjælpe en nedsat kommunikationsevne, og hvor den pågældende på grund af den nedsatte funktionsevne ikke har nogen mulighed for at udnytte de øvrige anvendelsesmuligheder og fordele, der ligger i udstyret.

I denne situation omfatter støtten de fulde anskaffelsesudgifter til det bedst egnede og billigste produkt.

Da der normalt vil være tale om ganske betragtelige udgifter, kan kommunen eller amtskommunen i sådanne tilfælde vælge at yde støtten som udlån.

Efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 3 ydes der normalt ikke støtte til hjælpemidler eller for-

brugsgoder, som ansøgeren selv har anskaffet inden bevilling er givet. Der henvises i øvrigt til kapitel 1.

#### *Computere til blinde og svagsynede*

##### *Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

###### § 18.

*Stk. 4.* Computere med standardsoftware, der understøtter hjælpemidler som nævnt i § 2, stk. 2, nr. 4, til blinde og svagsynede, dækkes af amtskommunen med den fulde anskaffelsespris til det bedste egnede og billigste produkt. Hjælpen kan ydes som udlån.

*Stk. 5...*

55. De computere med standardsoftware, der understøtter de programmer og øvrige hjælpemidler, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2, nr. 4, der anvendes af blinde og svagsynede til at afhjælpe deres kommunikationshandicap, dækkes af amtskommunen med den fulde anskaffelsespris til det bedst egnede og billigste produkt. Det skal ses på baggrund af, at computerne må ses som et led i en samlet teknisk løsning for blinde og svagsynede og derfor ikke derudover kan anses for at have sædvanlig forbrugsgodeværdi.

Der henvises til kapitel 10, særlige informationsteknologiske hjælpemidler, for eksempler på de nævnte programmer og øvrige hjælpemidler.

Ved standardsoftware forstås den software og de programmer, der normalt følger med ved køb af en computer.

Udskiftning og reparation til computere efter bekendtgørelsens § 18, stk. 4, dækkes af amtskommunen.

Hjælpen kan ydes som udlån.

#### *Hvad dækker ydelsen*

56. Det er ansøgeren selv, der køber produktet, men kommunen/amtskommunen har en forpligtelse til at yde rådgivning og vejledning om egnede produkter, jf. kapitel 2.

Der er ikke fastsat regler om den praktiske gennemførelse af bevillinger. Det er således op til den enkelte kommune eller amtskommune at tilrettelægge administrationen, så der så vidt muligt kan tages hensyn til den enkelte ansøgers ønsker. Det forudsættes, at det ved fastlæggelse af arbejds gange sikres, at ansøgerens økonomi ikke

belastes unødigt i forbindelse med købet. Det beløb, ansøgeren er berettiget til i henhold til bevillingen, bør derfor refunderes straks ved forevisning af fakturaen. I forbindelse med større beløb bør kommunen eller amtskommunen aftale med forhandleren, at kommunens eller amtskommunens andel af købesummen afregnes direkte med forhandleren.

Det forudsættes, at leverandøren er en momsregistreret virksomhed.

#### *Udskiftning og reparation*

##### *Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

§ 19. Der ydes ikke hjælp til udskiftning og reparation.

§ 20. Til forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 18, stk. 2, ydes der hjælp til udskiftning og reparation efter behov.

*Stk. 2.* Hjælp til udskiftning, jf. § 18, stk. 2, ydes ved betaling af forskellen mellem prisen på et almindeligt standardprodukt og prisen på det bedst egnede og billigste produkt.

*Stk. 3.* Hjælp til reparation af forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 18, stk. 2, nr. 1, ydes med halvdelen af udgiften.

*Stk. 4.* Hjælp til reparation af forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 18, stk. 2, nr. 2, omfatter alene reparationsudgifter vedrørende den særlige indretning.

§ 21. Til forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 18, stk. 3, ydes der hjælp til udskiftning og reparation efter behov. Udskiftning og reparation til computere efter bekendtgørelsens § 18, stk. 4, dækkes af amtskommunen.

57. Der ydes ikke støtte til drift af forbrugsgoder. Der ydes som udgangspunkt heller ikke støtte til udskiftning eller reparation af forbrugsgoder.

Dog vil der efter behov kunne ydes støtte til udskiftning og reparation af forbrugsgoder med en særlig kvalitet eller kapacitet og/eller med en særlig indretning, samt forbrugsgoder der udelukkende fungerer som hjælpemiddel.

For så vidt angår støtte til udskiftning af forbrugsgoder med en særlig kvalitet eller kapacitet og/eller med en særlig indretning, ydes denne

ved betaling af forskellen mellem prisen på et almindeligt standardprodukt og prisen på det bedst egnede og billigste produkt.

Der ydes støtte til reparation af forbrugsgoder med en særlig indretning ved betaling af reparationsudgiften vedrørende den særlige indretning. Støtte til reparation af forbrugsgoder med en særlig kvalitet eller kapacitet ydes dog med halvdelen af udgiften.

Støtte til udskiftning af forbrugsgoder, der udelukkende fungerer som et hjælpemiddel, ydes ved betaling af den fulde anskaffelsespris på det bedst egnede og billigste produkt. Ved reparation ydes der støtte til betaling af den fulde reparationsudgift.

Udskiftning og reparation til computere efter bekendtgørelsens § 18, stk. 4, dækkes af amtskommunen.

## Kapitel 7

### Udland

#### *Lovligt ophold i Danmark*

58. Enhver, der har lovligt ophold i Danmark, har ret til hjælp efter lov om social service, jf. servicelovens § 2. Udlændinge med lovligt ophold i Danmark har således samme ret til at få tildelt hjælpemidler som danskere med bopæl i Danmark. Det gælder uanset, om de er på ferie eller bor her.

Ved tildeling af hjælpemidler kan der ikke stilles krav om CPR-registrering, dansk pas eller andre former for bevis for nationalitet.

For personer, der er omfattet af internationale aftaler eller regler, som fx regler om social sikring inden for EU gælder det, der følger af disse aftaler, jf. afsnittet nedenfor om EU/EØS-borgere eller reglerne om FN-flygtninge.

#### *Midlertidige ophold i lande uden for EU/EØS*

59. Danskere kan frit medtage kropsbårne hjælpemidler efter servicelovens § 97 til udlandet, jf. § 8, stk. 1 i udlandsbekendtgørelsen, der er optrykt som bilag 2.

Andre hjælpemidler kan, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 2 medtages under opholdet i udlandet, hvis

- modtageren deltager i aktiviteter, der er led i aktivering eller revalidering
- modtageren deltager i en uddannelse i udlandet, der berettiger til Statens Uddannelsesstøtte i udlandet,

- der er behov for nødvendig lægebehandling, som den pågældende ikke kan få her i landet eller behandlingstilbud, kurophold e.l., som er betalt af det offentlige,
- modtageren udøver aftalt eller fastlagt samvær, som ikke kan foregå her i landet med egne børn under 18 år,
- modtageren holder ferie i udlandet eller
- der foreligger ganske særlige forhold, fx besøg hos en nær pårørende, der er alvorligt syg.

#### *EU/EØS/Schweiziske borgere - fællesskabsrettens regler*

##### *Generelt om personer, der vandrer over grænserne i EU/EØS*

60. For personer, der er borgere i et EU eller EØS-land gælder forordning (EØF) nr. 1408/71 (forordningen), der suppleres af forordning (EØF) nr. 574/72.<sup>1)</sup>

Forordningen koordinerer medlemslandenes sociale sikringsordninger. Dvs. at den bestemmer, i hvilket land en person, der bevæger sig over grænserne i EU/EØS, er socialsikret. Oversigten i bilag 3 viser i hvilket land, en borger, der vandrer over grænserne i EU/EØS, er socialsikret efter fællesskabsrettens regler.

Servicelovens regler om hjælpemidler og forbrugsgoder hører til de nationale regler, der ordineres af Fællesskabsrettens regler. Forordningen regulerer altså adgangen til at få tilkendt og medtage hjælpemidler og forbrugsgoder på tværs af landegrænserne inden for EU/EØS.

Ydelserne tildeles efter national ret i et bestemt medlemsland. Forordningen regulerer hvilket medlemslands lovgivning, ydelserne skal tildeles efter, samt hvilket medlemsland der skal bære omkostningerne, jf. nedenfor.

#### *De grundlæggende principper: Ligebehandling og eksportabilitet*

61. Principperne om *ligebehandling* af EU-statsborgere med egne statsborgere og om *eksportabilitet* er grundlæggende principper for forordningen. Princippet om *ligebehandling* medfører, at alle EU-statsborgere, der er omfattet af forordning 1408/71, behandles lige med hensyn til sociale sikringsydelser i det land, hvor de er bosat. Det medfører, at der ikke kan stilles krav om nationalitet som betingelse for sociale sikringsydelser. Princippet om *eksportabilitet* indebærer, at sociale sikringsydelser kan udbetales

overalt inden for unionen. Princippet skal sikre mod tab som følge af flytning til eller ophold i et andet medlemsland end der, hvor man er social sikret. Ydelser kan altså ikke begrænses til det nationale område.

Disse principper betyder i praksis, at hvis en EU-borger opholder sig i et andet EU-land end der, hvor han eller hun er socialsikret, kan EU-borgeren henvende sig til de sociale myndigheder i opholdslandet og søge om og få tildelt en social ydelse på samme vilkår som opholdslandets egne borgere. Opholdslandet vil efterfølgende kunne sende regningen for ydelsen videre til det land, hvor borgeren er socialsikret. Se dog nedenfor om udstationerede og kontantydelse.

#### *Formål*

62. Formålet med forordningen er at sikre, at borgerne indenfor EU/EØS ikke ved flytning mellem to medlemslande mister allerede optjente sociale sikringsrettigheder eller opnår samtidig ret til den samme sociale sikringsydelse i to medlemslande.

#### *Ydelsestyper*

63. Forordningen koordinerer sociale sikringsydelser. På samme måde som i serviceloven skelnes mellem naturalydelser og kontantydelse.

#### *Naturalydelser*

64. Hjælpe midler og forbrugsgoder er omfattet af forordningens anvendelsesområde, idet de betragtes som »naturalydelser ved sygdom«.

Naturalydelser ydes efter lovgivningen i det land, hvor borgeren bor eller opholder sig. Regningen kan bagefter sendes til det land, hvor borgeren efter fællesskabsretten er socialsikret.

Det drejer sig fx om proteser og ortopædiske eller afstivende bandager, herunder ortopædiske korsetter af forstærket materiale samt alle former for supplerende udstyr, tilbehør og redskaber. Der henvises i øvrigt til bilag 4 (afgørelse 175 fra Den Administrative Kommission) for en nærmere beskrivelse af, hvad der betragtes som naturalydelser.

#### *Kontantydelse*

65. Hjælpe midler, der har form af en kontantydelse, fx kontant tilskud til indkøb af bleer, er omfattet af forordningen.

Disse ydelser udbetales direkte til borgeren af de sociale myndigheder i det land, hvor borgeren er socialsikret.

#### *Hvor er man socialsikret indenfor for fællesskabet*

66. Her følger en kort gennemgang af, hvor forskellige persongrupper er socialsikret indenfor EU/EØS. Der i henvises i øvrigt til bilag 3, oversigt over hovedregler for social sikring efter RFO 1408/71.

#### *Erhvervsaktive (Arbejdstagere og selvstændigt erhvervsdrivende)<sup>2)</sup>*

67. Erhvervsaktive, dvs. arbejdstagere og selvstændigt erhvervsdrivende, er efter forordningen som hovedregel omfattet af lovgivningen om social sikring i ét land, nemlig det land, hvor de er beskæftiget. Dette gælder også deres familiedlemmer, der ikke selv er socialt sikret i kraft af et arbejdsforhold.

Der er dog en række undtagelser til dette, idet fx udstationerede<sup>3)</sup> kan fortsætte med at være omfattet af lovgivning om social sikring i det land, de er rejst ud fra, mens de er beskæftiget i et andet land (i indtil 1 år). I disse tilfælde fortsætter det oprindelige sikringsland med at yde og udbetale ydelser. Se også afsnittet nedenfor om udstationering.

#### *Arbejdsløse*

68. Arbejdsløse er som hovedregel socialsikrede i det land, hvor de er arbejdsløshedsforsikrede.

#### *Grænsearbejdere<sup>4)</sup>*

69. Grænsearbejdere er socialsikrede i beskæftigelseslandet, men har dog mulighed for også at søge ydelser i bopælslandet.

#### *Pensionister*

70. Pensionister er som hovedregel socialsikrede i det land, der udbetaler pensionen. Hvis de er bosat i det land, hvor de modtager pension, er de socialsikrede i bopælslandet.

#### *Eksempel:*

En dansk pensionist, som bor i Spanien, har ret til ydelser efter servicelovens kapitel 19. For naturalydelser gælder det, at pensionisten skal søge om ydelsen i Spanien hos de spanske socialmyn-



digheder, og at ansøgningen vurderes efter spansk lovgivning. Kan ansøgningen imødekommes, leveres ydelsen af de spanske socialmyndigheder. Derefter sender de spanske socialmyndigheder regningen til de danske socialmyndigheder. Hvis spansk lovgivning ikke indeholder muligheder for at yde den hjælp, pensionisten har ansøgt om, må pensionisten tage til Danmark fx på ferie og søge hjælpen der. Kontantydelse leveres direkte fra Danmark til pensionisten.

En pensionist, der har et deltidsarbejde i et andet land end der, hvor pensionen udbetales, bliver omfattet af reglerne om grænsearbejdere og har derfor ret til ydelser i beskæftigelseslandet. Det er ikke muligt at optræde med to ansøgeridentiteter.

#### *Familiemedlemmer*

71. Familiemedlemmer til erhvervsaktive, grænsearbejdere, pensionister, studerende og arbejdsløse af leder sikringsrettigheder fra den person de er knyttet til, medmindre de selv er socialsikrede i kraft af egen beskæftigelse.

#### *Studerende<sup>5)</sup>*

72. Studerende har samme rettigheder som erhvervsaktive (arbejdstagere og selvstændigt erhvervsdrivende). Hvis de studerer i udlandet i op til 1 år, forbliver de socialsikrede i det land, de er rejst ud fra. Varer studiet længere end 1 år, vil de skulle socialsikres i studielandet.

#### *Ophold i et andet land end, hvor man er socialt sikret*

73. De persongrupper, der er omfattet af forordningen, har ret til sociale sikringsydelse, når de bor eller opholder sig i et andet medlemsland, end hvor de er socialsikret.

For *naturalydelser*, herunder hjælpemidler, gælder det, at de ydes i bopæls- eller opholdslandet, som kan sende regningen videre til det land, hvor borgeren er social sikret. Dette gælder også *midlertidigt ophold*.

Personer, der er socialsikret i Danmark, har under midlertidige ophold eller ved bopæl i andre EU-medlemslande/EØS-lande ret til at få udleveret naturalydelser i opholds- eller bopælslandet. Ansøgningen vurderes efter lovgivningen i opholds- eller bopælslandet. Når ydelsen er givet, sender opholds- eller bopælslandet regnin-

gen videre til Danmark, som skal dække den endelige udgift. Dette gælder også, hvis der er givet en ydelse i opholds- eller bopælslandet, som det ikke ville være muligt at give efter dansk lovgivning, eller som borgeren ikke ville være berettiget til efter dansk lovgivning. Hvis derimod opholds- eller bopælslandets lovgivning ikke giver ret til den ydelse, borgeren har søgt om, vil borgeren under et midlertidigt ophold fx ferie i Danmark, være berettiget til at søge om og få udleveret ydelsen her.

#### *Ret til allerede tilkendte ydelser*

74. Når en arbejdstager, selvstændig erhvervsdrivende eller pensionist er i færd med at flytte fra et medlemsland til et andet og forinden har indgivet ansøgning om et hjælpemiddel til sig selv eller til et af sine familiemedlemmer, skal hjælpemidlet ydes af det land, hvor ansøgningen om et hjælpemiddel er indgivet, selvom det først bevilges efter, at ansøgeren er flyttet og optaget i tilflytningslandets sociale sikring. Dette gælder, hvis hjælpemidlet er opført på fortegnelsen i den Administrative Kommission afgørelse nr. 115, der er optrykt som bilag 4. Fortegnelsen i afgørelse nr. 115 omfatter både hjælpemidler og forbrugsgoder, men ikke hjælp til boligindretning.

I denne situation skal kommunen eller amt-kommunen levere det pågældende hjælpemiddel, når Danmark er det land, hvor der er indgivet ansøgning om hjælpemidlet, selv om ansøgeren allerede er flyttet til et andet medlemsland.

#### *Danskeres udstationering i et andet EU/EØS land*

75. Ved udstationering forstås den situation, hvor en person, der har lønnet beskæftigelse for en virksomhed, udsendes af denne virksomhed til et andet EU/EØS land for dér at udføre et arbejde for virksomhedens regning. Det er dog en betingelse, at arbejdets varighed ikke ventes at vare mere end ét år, og at den pågældende arbejdstager ikke udsendes for at afløse en anden person, hvis udstationeringsperioden er udløbet.

Hvis varigheden af det arbejde, der skal udføres, på grund af uforudsigelige omstændigheder bliver længere, end det oprindeligt var forudsat og kommer til overstige et år, er den pågældende fortsat omfattet af dansk lovgivning, indtil arbejdet er afsluttet. De sociale sikringsmyndigheder i det medlemsland, hvortil den pågældende

er udstationeret, skal dog meddele samtykke hertil. Begæring om samtykke skal indgives inden udløbet af den første etårsperiode. Samtykke kan ikke meddeles for længere tid end et år.

Ovenstående gælder tilsvarende for selvstændige erhvervsdrivende.

#### *Udstationering længere end 1 år*

76. Ved udstationering i en periode, som på forhånd forventes at vare længere end 1 år, kan der indgås aftale mellem to eller flere medlemslandes sociale myndigheder om at fravige hovedreglen, hvorefter den udstationerede er socialsikret i udstationeringslandet. Disse aftaler indgås på Danmarks vegne af Den Sociale Sikringsstyrelse.

På grundlag af en sådan aftale er det muligt at være omfattet af dansk lovgivning om social sikring under udstationering i op til 3 år.

#### *Ydelsestyperne ved udstationering*

77. Hvis en dansker betragtes som udstationeret til et andet medlemsland, jf. ovenfor, gælder det for *kontantydelse*, at ydelsen udbetales direkte til borgeren på samme måde, som hvis borgeren har bopæl i Danmark.

For *naturalydelse* gælder, at ydelsen gives i beskæftigelsesstaten efter beskæftigelsesstatens lovgivning, men for Danmarks regning.

#### *Eksempel:*

En dansker, der er udstationeret til midlertidig beskæftigelse i Italien, søger om et hjælpemiddel. Hvis italiensk lovgivning giver mulighed for at yde sådanne hjælpemidler, udleverer Italien hjælpemidlet og retter refusionskrav mod Danmark, der skal dække omkostningerne, fordi danskeren stadig er omfattet af dansk lovgivning. Men kan hjælpemidlet ikke ydes efter italiensk lovgivning, må danskeren rejse tilbage til Danmark fx på ferie for at få udleveret dette hjælpemiddel.

#### *Refusion – betaling - aftaler om afkald på refusion*

78. Danmark har indgået aftaler med de fleste andre lande inden for EU/EØS/Schweiz om at give gensidigt afkald på refusionskrav, der følger af, at deres statsborgere har søgt og fået sociale sikringsydelse i et andet land inden for EU/EØS/Schweiz. De lande, som Danmark har

aftale om refusionsafkald med, kan man derfor ikke sende refusionskrav til. Disse aftaler er indgået med de fleste medlemslande dog ikke for danske pensionister med bopæl i Spanien. I Sundhedsministeriets vejledning af april 1997 om EF-regler om social sikring, Sygesikring, findes en liste over aftalerne om afkald på refusion.

#### *Området uden for EU/EØS/Schweiz*

79. For personer, der er borgere i landene uden for EU/EØS/Schweiz, gælder der en række særlige aftaler. Disse aftaler består i såkaldte associeringsaftaler eller bilaterale aftaler om bl.a. koordinering af sociale sikringsordninger.

For lande uden for EU/EØS/Schweiz gælder, at sikringsydelser reguleres af aftaler mellem de enkelte lande, såkaldt bilaterale aftaler. Disse aftaler indeholder ikke bestemmelser om hjælpemidler. Derfor kan hjælpemidler ikke medtages til disse lande, udover hvad der følger af bekendtgørelse om betingelser for i særlige tilfælde at få hjælp efter lov om social service under ophold i udlandet, jf. udlandsbekendtgørelsen. For en person med ophold i Danmark, som kommer fra et af disse lande, gælder servicelovens § 2, hvorefter der stille krav om lovligt ophold.

### Kapitel 8

#### *Afgrænsning til anden lovgivning*

##### *Generelt om forholdet til anden lovgivning*

80. Der findes i lovgivningen andre regler om ydelse af hjælpemidler inden for følgende områder:

- Sygehussektoren
- Hjemmesygeplejen
- Sygesikringsområdet
- Tandplejen
- Uddannelsessektoren
- Beskæftigelsessektoren
- Anden lovgivning i øvrigt

Kun hvor det ansøgte hjælpemiddel ikke kan henføres til disse bestemmelser, behandles ansøgningen efter regler i den sociale lovgivning, jf. servicelovens § 100. Se denne vejlednings kapitel 1.

Foruden servicelovens §§ 97 og 98 indeholder den sociale lovgivning muligheder for hjælp i servicelovens §§ 28, 84 og 102. Med hensyn til hjælpemidler m.v. i botilbud samt daginstitutioner

ner, klubber og døgninstitutioner henvises der til afsnittet nedenfor i dette kapitel.

Da en række sektorer hver for sig administrerer hjælpemidler, kan der opstå problemer for brugeren i forbindelse med ydelse af hjælpemidlet, idet der kan opstå tvivl om hvilken sektor, der skal yde hjælpemidlet. Der kan også opstå problemer i forbindelse med sektorskifte. Det er derfor nødvendigt, at sagsgangen sektorerne imellem lettes, og at samarbejdet mellem sektorerne smidiggøres og udbygges mest muligt, således at brugeren altid er sikret de nødvendige hjælpemidler.

#### *Sygehussektoren*

81. Indenrigsministeriets cirkulære af 20. februar 1975 angiver retningslinjer for afgrænsning af behandlingsredskaber, hvor udgifterne afholdes af sygehusvæsenet. Cirkulæret er optrykt som bilag 5.

Som behandlingsredskaber, hvor udgiften afholdes af sygehusvæsenet, anses apparatur og hjælpemidler, som patienten forsynes med som led i eller som fortsættelse af den behandling, der er påbegyndt på sygehuset. Formålet er enten at tilvejebringe yderligere forbedring af det resultat, der opnået ved sygebehandlingen eller at forhindre forringelse af dette resultat. Følgende grupper af hjælpemidler/apparatur anses herefter for at være behandlingsredskaber:

- 1) Hjælpemidler eller apparatur, som ordineres som led i behandling på sygehus, og som i reglen anvendes under kontrol af sygehuset, inden tilstanden er stationær.
- 2) Hjælpemidler og apparatur som indopereres under indlæggelse på sygehus.
- 3) Apparatur, som ordineres af sygehuset og anskaffes til mere eller mindre permanent brug i hjemmet, men hvor patienten har fået undervisning i brugen på sygehuset eller er under en vis kontrol af sygehuset.

Cirkulæret er vejledende, og det kan ikke udelukkes, at de i cirkulæret nævnte eksempler på hjælpemidler i nogle tilfælde må betragtes som behandlingsredskaber, hvortil sygehusvæsenet afholder udgiften. Der kan som eksempel henvises til SM C-33-02, hvorefter et kateter til brug ved medicinering måtte anses for et behandlingsredskab.

For visse hjælpemidler afhænger afgrænsningen af, om der er tale om et hjælpemiddel eller forbrugsgode efter servicelovens §§ 97 eller 98

eller et behandlingsredskab efter sygehusreglerne, af en vurdering i det konkrete tilfælde af lidelsens karakter og omfang, samt hvilke behov brugen af hjælpemidlet/behandlingsredskabet skal afhjælpe.

Som eksempel kan nævnes SM C-58-01, hvorefter et Duoderm-plaster i det konkrete tilfælde blev anset for et forbrugsgode og ikke et behandlingsredskab. Det var nødvendigt at benytte plasteret permanent sammen med en benprotese for at undgå at protesen gnavede og gav sår. I modsætning hertil blev Duoderm i SM O-90-95 anset for at være et behandlingsredskab. I dette tilfælde blev plasteret anvendt som forbindelse ved psoriasisudbrud.

#### *Hjemmesygeplejen*

82. Ifølge Indenrigs- og Sundhedsministeriets bekendtgørelse nr. 469 af 16. juni 2002 om hjemmesygepleje skal den enkelte kommunalbestyrelse sikre, at udøverne af hjemmesygeplejen har adgang til almindeligt anvendte plejehjælpemidler, således at den behandling, som lægen har ordineret, umiddelbart kan iværksættes. Sundhedsstyrelsen fastsætter retningslinier for dette. Der henvises til Sundhedsstyrelsens hjemmeside [www.sst.dk](http://www.sst.dk).

Det er kommunalbestyrelsen, der træffer afgørelse om tildeling og omfang af hjemmesygeplejen.

Anmodningen om ydelser fra hjemmesygeplejeordningen kan komme fra praktiserende læger, sygehuse, den enkelte borger, dennes familie og samarbejdspartnere i og udenfor den kommunale forvaltning.

Den kommunale hjemmesygepleje omfatter personer, der opholder sig i kommunen.

Hjemmesygepleje omfatter i henhold til Indenrigs- og Sundhedsministeriets bekendtgørelse:

- Sygepleje, herunder omsorg og almen sundhedsvejledning, afpasset efter patientens behov.
- Vejledning og bistand, herunder opsøgende arbejde i samarbejde med lægelig og social sagkundskab til personer eller familier, der har særlige behov herfor.

Den kommunale hjemmesygepleje retter sig mod alle personer uanset alder med behov for sygepleje, fx:

- Personer med akut eller kronisk funktionssvigt

- Personer som er alvorligt syge/i terminalstadiet.
- Personer med demens.
- Personer med psykiske sygdomme.
- Personer med almindelig alderdomssvækkelse.
- Personer med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne.
- Personer med nedsat egenomsorg.

#### *Sygesikringsområdet*

83. Efter sygesikringslovens bestemmelser om tilskud til lægemidler gradueres der ikke mellem sygdomme og lægemidler. I det behovsafhængige medicintilskudssystem anvendes de offentlige tilskudsmidler især til personer, der har store udgifter til medicin og dermed et stort medicinbehov. Det sker ved at lade tilskuddets størrelse afhænge af den enkelte persons behov for tilskudsberettiget medicin. Insulinbrugere har således en egenbetaling på samme måde som alle andre medicinbrugere. Insulinbrugere modtager sygesikringstilskud ved køb af insulinsprøjter, som indeholder insulin som en færdig løsning.

Den offentlige sygesikring yder et 60 procents tilskud til ernæringspræparater, som er ordineret af en læge i forbindelse med sygdom eller alvorlig svækkelse. For patienter, der ikke er i kontakt med hjemmesygeplejen, gives tilskuddet også til de nødvendige remedier i forbindelse med sondeernæring.

#### *Tandplejen*

84. Med lov nr. 1315 af 20. december 2002 om ændring af lov om tandpleje blev støtte til tandbehandling (tandproteser), der tidligere var blevet ydet som hjælpemiddel med støtte efter servicelovens § 97, overført til tandplejelovens område. Det betyder, at støtte til tandbehandling siden 1. april 2001 er blevet ydet med hjemmel i lov om tandpleje. Det drejer sig dels om kommunal støtte til tandproteser i tilfælde af funktionelt ødelæggende eller vansirende følger af ulykkesbetingede tandskader, jf. § 4 a i bekendtgørelse nr. 1261 af 15. december 2003 af lov om tandpleje m.v. (tandplejeloven), dels om amtskommunal støtte til visse patienter med manglende tandanlæg, jf. tandplejelovens § 6 b, stk. 3, samt visse strålebehandlede kræftpatienter, jf. tandplejelovens § 6 d. For sidstnævnte persongruppe er der dog samtidig sket en udvidelse af behandlingstilbuddet til også at omfatte forebyggende

og behandlende tandpleje og ikke kun tandproteser. Samtidig er persongruppen, der er berettiget til støtte efter tandplejeloven blevet udvidet i forhold til servicelovens område, idet visse patienter med Sjøgrens Syndrom samt visse patienter, der har modtaget kemobehandling vil falde ind under tandplejelovens regler.

Der er oprettet 2 odontologiske landsdels- og Videncentre på henholdsvis Århus Kommunehospital og Rigshospitalet. Centrene skal bl.a. tilbyde højt specialiseret odontologisk rådgivning, udredning og behandling af mennesker med sjældne sygdomme og handicap, hvor den tilgrundlæggende diagnose giver anledning til vidtgående odontologiske problemer i tand, mund og kæber.

#### *Uddannelsessektoren*

##### *Grundskolen*

85. Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand kan efter bekendtgørelse nr. 896 af 9. september 2000 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogiske bistand gives til elever i folkeskolen (børnehaveklassen samt 1.-10. klassetrin), hvis udvikling kræver særlig hensyntagen eller støtte, som ikke kan ydes inden for rammene af den almindelige undervisning. Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand omfatter foranstaltninger, som er nødvendige for elevens deltagelse i undervisningen, eller som medvirker til at fremme formålet med undervisningen. Som det fremgår nedenfor, er hjælpemidler en del af den specialpædagogiske bistand.

Specialundervisning og specialpædagogisk bistand omfatter:

- 1) Undervisning i folkeskolens fag og fagområder tilrettelagt under særlig hensyntagen til de pågældende elevers indlæringsforudsætninger
- 2) Undervisning og træning i funktionsmåder og arbejdsmetoder, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af psykiske, fysiske eller sensoriske funktionsvanskeligheder
- 3) Specialpædagogisk rådgivning til forældre, lærere eller andre personer, hvis indsats har væsentlig betydning for elevens udvikling
- 4) Særlige undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler, som er nødvendige i forbindelse med undervisningen af eleven

- 5) Personlig assistance, der kan hjælpe eleven til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen
- 6) Særligt tilrettelagte aktiviteter, der kan gives i tilslutning til elevens specialundervisning

Iværksættelse af specialundervisning forudsætter en individuel pædagogisk-psykologisk vurdering og udtalelse om, hvorvidt den enkelte elev har brug for specialundervisning. Denne vurdering har til formål at belyse elevens faglige, personlige og sociale kompetencer for at yde skolen samt eleven og forældre rådgivning om relevante tilbud, herunder fx konkrete hjælpemidler eller tilrettelæggelse af den almindelige undervisning eller af specialundervisningen, der kan tilgodese elevens særlige behov og forudsætninger.

Til børn i folkeskolen, der har særlige behov, kan der bevilges hjælpemidler efter folkeskoleloven. Særlige hjælpemidler i folkeskolen kan fx være teleslynge til hørehæmmede, punktskriftmaskine til blinde og svagsynede og diktafon til ordblinde. Ifølge vejledning om folkeskolens indsats over for elever, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte fra 2000, kan konsulentbistand fra fysioterapeut og ergoterapeut, tekniske hjælpemidler eller personlig assistance være en del af den specialpædagogiske bistand, som skolevæsenet har ansvaret for. Ansvar for anskaffelsen af særlige undervisnings- og tekniske hjælpemidler ligger hos skolemynigheden, når hjælpemidlet er nødvendigt for skolearbejdet.

Det fremgår endvidere af vejledningen om folkeskolens specialundervisning, at der med særligt tilrettelagte aktiviteter menes aktiviteter i tilknytning til undervisningen, således at det samlede tilbud udgør en helhed. Sådanne aktiviteter, der kan være af socialpædagogisk tilsnit, kan gives i heldagsskoler, heldagsklasser, observationskoler og interne skoler på opholdssteder og døgninstitutioner.

Til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, tilbydes der bistand efter bekendtgørelse nr. 433 af 22. oktober 1979 om folkeskolens specialpædagogiske bistand til småbørn, hvis børnenes udvikling på grund af sprog- eller talevanskeligheder kræver en særlig hensyntagen eller støtte. Der kan også ydes fx pædagogiske hjælpemidler. Til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, og hvis udvikling af andre grunde end sprog- og talevanskeligheder kræver

en særlig hensyntagen eller støtte, kan der tilbydes specialpædagogisk bistand.

Formålet med den specialpædagogiske bistand er så tidligt som muligt at forebygge en fejludvikling hos barnet og/eller at begrænse virkningerne af barnets handicap. Den specialpædagogiske bistand kan omfatte undervisning og træning af barnet tilrettelagt efter dets særlige behov samt instruktion og vejledning af forældrene eller andre, der udøver daglig omsorg for barnet. Der kan endvidere stilles særlige pædagogiske hjælpemidler til rådighed.

#### *Frie Grundskoler*

86. Elever på frie grundskoler har mulighed for at få specialpædagogisk bistand på linje med elever i folkeskolen. Det fremgår bl.a. af bekendtgørelse nr. 696 af 4. august 2003 af lov om friskoler og private grundskoler mv. bl.a., at staten yder tilskud til dækning af ekstraudgifter, der er godkendt af Undervisningsministeriet. Dette gælder bl.a. hjælpemidler til elever med svære handicap. Midlerne administreres af SU-styrelsen.

Tilskuddet ydes til skolen efter en konkret ansøgning bilagt en veldokumenteret udtalelse fra skolen og en pædagogisk-psykologisk rådgivning. Når der søges om hjælpemidler til en elev, skal ansøgningen vedlægges en udtalelse fra en særlig sagkyndig, der dokumenterer behovet og vejleder om anskaffelse af det mest relevante udstyr. Hjælpemidlet er normalt ikke skolens ejendom. Det betragtes som et individuelt hjælpemiddel, der følger eleven.

#### *Frie Kostskoler*

87. Ifølge § 25, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 724 af 15. august 2003 af lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejds-skoler, yder staten tilskud til dækning af ekstraudgifter, der er godkendt af Undervisningsministeriet, til lærertimer, praktisk medhjælp og hjælpemidler til elever med svære handicap. Midlerne administreres af SU-styrelsen.

Tilskuddet ydes til skolen efter konkret ansøgning vedlagt en veldokumenteret udtalelse om elevens behov fra pædagogisk-psykologisk vejledning og fra skolen. Tilskuddet ydes bl.a. til undervisningsrelaterede hjælpemidler, fx computer, logtext, FM-anlæg, teleslynge og tolk til døve. Hjælpemidlet er sædvanligvis ikke skolens ejendom, men følger så vidt muligt eleven.

Loven giver mulighed for at yde tilskud til praktisk medhjælp som fx personlig assistance til elever, der skal have hjælp for at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med selve undervisningen. Der ydes ikke tilskud til fx hjemmehjælp, personlig assistance og rådgivning, som ikke er undervisningsrelateret eller til befordring til og fra skole. Bygningsmæssige foranstaltninger, herunder køreramper o.l. godkendes ikke som hjælpemiddel.

#### *Gymnasiet, studenterkursus og hf*

88. Ifølge bekendtgørelse nr. 833 af 8. oktober 2003 af bekendtgørelse af lov om gymnasiet mv. samt lov nr. 97 af 18. februar 2004 om uddannelsen til højere forberedelseksamen (hf-loven) skal amtsrådet tilbyde specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand i fornødent omfang til elever med behov herfor på hhv. gymnasier, studenterkurser og hf.

Det fremgår af bekendtgørelse nr. 285 af 24. april 2003 om tilskud mv. til private gymnasieskoler, studenterkurser og kurser til højere forberedelseksamen m.v., at tilskud til dækning af ekstraudgifter til lærertimer, hjælpemidler og befordring for elever med svære handicap kan ydes efter konkret ansøgning til Undervisningsministeriet.

Undervisningsministeriet har ikke vejledninger, der uddyber tilbud om specialundervisning eller hjælpemidler i henhold til de nævnte bekendtgørelser.

#### *Erhvervsuddannelser*

89. Elever - både unge og voksne med handicap eller vanskeligheder, der kan sidestilles hermed - der er i uddannelse på en erhvervsskole, har ret til individuel specialpædagogisk støtte under uddannelsen. Dette følger af bekendtgørelse nr. 1030 af 15. december 1993 om specialpædagogisk støtte under erhvervsuddannelse m.v. Midlerne administreres af SU-styrelsen.

Erhvervsskoler er landbrugsskoler, handelskoler og tekniske skoler samt nogle få faglige specialskoler. Erhvervsskolerne skal tilbyde, iværksætte og betale for specialpædagogisk støtte fra første dag, eleven er optaget på uddannelsen. Det gælder også, hvis eleven vælger praktiskadgangsvejen eller begynder sin uddannelse på grundforløbet på en teknisk skole eller på Handelsskolernes Introduktionsforløb (HI). Støtten gives endvidere til EGU-elever og elever på bro-

bygning, som starter forløbet på en erhvervsskole.

Støtten tilrettelægges af læreren i samarbejde med eleven på en sådan måde, at eleven kan deltage fuldt ud i den almindelige undervisning. Støtten gives fx i form af udlevering af særligt udformede undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler til brug i uddannelsen.

Til elever, der har læse-/skrivevanskeligheder, som gør det svært at følge med i undervisningen, kan der støttes med ekstra lærertimer, instruktions timer og it-hjælpemidler fx i form af computere med bl.a. syntetisk tale, som kan suppleres med lydbøger.

Social- og sundhedsskolerne er også erhvervsskoler, men de administreres af amterne. Derfor må elever med behov for specialpædagogisk støtte undersøge på den enkelte skole, hvordan man der administrerer ordningen vedrørende støtte.

Specialpædagogisk støtte på erhvervsskoler er beskrevet i en række vejledninger, som kan findes på SU-styrelsens hjemmeside: [www.su.dk](http://www.su.dk).

#### *AMU*

90. På AMU-området er der afsat midler til en forsøgsordning vedrørende forbedring af handicappedes vilkår på AMU-uddannelser ved institutioner for erhvervsrettede ungdomsuddannelser. Midlerne administreres af SU-styrelsen.

Bevillingen kan anvendes til fortsat at forbedre de handicappedes mulighed for at deltage i undervisningen ved udvikling og anskaffelse af kompenserende undervisningsmaterialer og -udstyr samt til forbedring af tilgangsforhold m.v. på institutionerne.

#### *Specialundervisning for voksne*

91. Specialundervisning for voksne gives i henhold til bekendtgørelse nr. 658 af 3. juli 2000 af lov om specialundervisning for voksne til personer med fysiske eller psykiske handicap. Amtsrådet afholder udgifterne hertil.

Specialundervisning for voksne tilbydes til fx personer med sent erhvervet hjerneskade, unge og voksne med generelle indlæringsvanskeligheder, personer med høre-, syns- samt læse- og stavevanskeligheder, personer med øvrige sprog- og talevanskeligheder, psykiske og fysiske vanskeligheder og bevægehandicap.

Voksne med fysiske eller psykiske handicap kan efter undervisningspligtens ophør få undervisning og specialpædagogisk bistand, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af deres handicap (kompenserende specialundervisning). I tilknytning hertil kan der etableres undervisning, som er tilrettelagt under hensyntagen til deltagernes handicap.

Af vejledning om specialundervisning for voksne fra 1. december 1985 fremgår det, at der som led i specialundervisning for voksne - eller direkte tilknyttet denne - kan være behov for særlige hjælpemidler. Det kan dreje sig om egentlige specialpædagogiske undervisningsmidler, men der kan også være tale om andre tekniske hjælpemidler, hvor disse indgår som nødvendige bestanddele i den specialpædagogiske bistand. Er deltagerens hjælpemiddelbehov af mere generel karakter, og rækker behovet væsentligt ud over undervisningssituationen, må der dog ske henvisning til bistand fra de sociale myndigheder.

#### *Folkeoplysning*

92. Det fremgår af § 45, stk. 2, i lovebekendtgørelse nr. 560 af 20. juni 1996 om støtte til folkeoplysning (aftenskoler, foreninger), at undervisningsministeren yder tilskud til handicappedes deltagelse i folkeoplysende virksomhed, fx befordring, tolkebistand, personlige medhjælpere og handicapkompenserende udstyr.

Af vejledning om lov om støtte til folkeoplysning fra 1998 fremgår det, at kommunen kan yde særlige tilskud til handicappedes deltagelse i folkeoplysende virksomhed, f.eks. til kørselstilskud, tolkebistand, teleslynger og andre hjælpemidler.

#### *Videregående uddannelser*

93. Efter bekendtgørelse nr. 1242 af 18. december 2000 om specialpædagogisk støtte ved videregående uddannelser, kan der ydes specialpædagogisk støtte til studerende med funktionsnedsættelse, som er optaget på en videregående uddannelse. Støtten ydes af uddannelsesstedet efter konkret ansøgning fra den studerende. Midlerne administreres af SU-styrelsen.

Støtten kan bl.a. bestå af hjælpemidler i form af syntetisk tale, scanner, diktafon m.v. Hjælpemidlerne ydes til helt specifikke uddannelsesmæssige formål, således at funktionshæmmede

studerende så vidt muligt kan deltage i de samme studieaktiviteter (undervisning, gruppearbejde, individuelle studier m.v.) som andre studerende. Støtten gives for at kompensere for følgerne af såvel fysiske som psykiske funktionsnedsættelser. Fx kan en studerende med leddegigt i hænderne opleve vanskeligheder med at tage notater i undervisningen, fordi det er vanskeligt at holde på et skriveredskab. En relevant støtteform kan i denne forbindelse være en digital diktafon.

Der kan efter bekendtgørelsen ikke tildeles hjælpemidler til afhjælpning af den studerendes samlede situation, fx transportmidler til og fra uddannelsesstedet, særligt indrettede hvilerum eller lignende.

Der kan kun tildeles (informations)teknologiske hjælpemidler, fx talesyntese lydbånd, CD-rom, CCTV-anlæg og FM-anlæg, hvis de udgør en direkte kompensation for studiemæssige vanskeligheder, som er en følge af den studerendes handicap. En studerende med bevægelseshandicap kan derfor ikke tildeles computer alene med den begrundelse, at computeren er nødvendig på uddannelsen. Den bevægelseshandicappede må i så fald anskaffe computeren for egne midler i lighed med andre studerende. I tilfælde, hvor computeren direkte kompenserer for den bevægelseshandicappedes studiemæssige vanskeligheder, kan der derimod tildeles den studerende en computer som hjælpemiddel.

#### *Beskæftigelsessektoren*

##### *Generelt*

94. Med lov nr. 419 af 10. juni 2003 om en aktiv beskæftigelsesindsats og tilhørende bekendtgørelse nr. 577 af 19. juni 2003 om en aktiv beskæftigelsesindsats er der skabt et nyt lovgrundlag for ydelse af hjælp til hjælpemidler for personer på arbejdsmarkedet eller for personer, der skal ind på arbejdsmarkedet. Hjælpemidlerne skal kompensere for begrænsninger i arbejdsevnen.

Ifølge nævnte lovs §§ 74, 76, 77 og 100 kan der til personer med begrænsninger i arbejdsevnen ydes tilskud til hjælpemidler i form af undervisningsmaterialer, arbejdsredskaber og arbejdspladsindretning. Bestemmelserne afløser § 78 i lov om aktiv socialpolitik og reglerne om hjælpemidler i lov om kompensation til handicappede.

Der er med lovændringen ikke tilsigtet nogen indholdsmæssige ændringer vedrørende ydelser af hjælpemidler på beskæftigelsesområdet.

Nedenfor gennemgås de enkelte bestemmelser om ydelse af hjælpemidler i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

#### § 74 - Personer i fleksjob

95. Efter § 74 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, kan kommunen give en person, der er ansat eller som skal ansættes i fleksjob, hjælp til arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger samt hjælp til kortvarige kurser, når hjælpen har afgørende betydning for, at den pågældende kan fastholde eller opnå ansættelse i fleksjob

Det er endvidere en forudsætning, at arbejdsredskabet eller arbejdspladsindretningen kompenserer for den pågældendes begrænsninger i arbejdssevnen. Kommunen giver hjælp, når hjælp efter anden lovgivning ikke er tilstrækkelig til at kompensere for den pågældendes begrænsninger i arbejdssevnen.

#### §§ 76 og 77 - Personer der deltager i vejledning, opkvalificering, virksomhedspraktik eller ansættelse med løntilskud

96. Efter §§ 76 og 77 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats kan der i forbindelse med deltagelse i tilbud efter lovens kapitel 10-12, der vedrører henholdsvis vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik og ansættelse med løntilskud, ydes tilskud til hjælpemidler med henblik på at understøtte, at personen kan få og deltage i tilbuddet.

Tilskud til hjælpemidler kan i disse tilfælde gives som tilskud til undervisningsmateriale, arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger. Hjælpemidler kan i stedet for tilskud gives som udlån under forudsætning af, at det udlånte i fuldt omfang tilgodeser behovet. Til personer omfattet af lovens § 2, nr. 4, typisk revaliderende, kan tilskud til hjælpemidler også gives som tilskud til personlig assistance.

Om tilskud til undervisningsmateriale m.v. følger det af lovens § 77, at det er en betingelse for tilskud til undervisningsmateriale m.v., at udgiften er en nødvendig følge af et tilbud om opkvalificering og vejledning eller en nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Som eksempel på udgifter, der er en nødvendig følge af personens nedsatte fysiske eller psykiske funktionsevne, kan nævnes bøger med blindskrift eller særligt store bogstaver. Kommunen kan beregne støtte til udgifter i form af bøger og andet undervisningsmateriale på grundlag af de gennemsnitlige udgifter ved uddannelse på den enkelte uddannelsesinstitution.

#### § 100 - Personer der er ansat eller skal ansættes uden løntilskud

97. Med henblik på at fremme, at personer opnår eller fastholder ansættelse uden løntilskud, kan der ydes hjælpemidler i form af arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger.

Det er en betingelse for at give tilskud til arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger, at tilskuddet er af afgørende betydning for, at personen kan fastholde eller opnå ansættelse, eller at redskabet eller indretningen kompenserer for personens eventuelle begrænsninger i arbejdssevnen.

#### Generelle retningslinier for hjælp efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats

98. Udgangspunktet for hjælpen er, at hjælpemidlet skal kompensere for begrænsninger i arbejdssevnen. Arbejdssevnen kan være nedsat på baggrund af fysisk eller psykisk nedsat funktionsevne.

Det er en betingelse for at give tilskud til hjælpemidler efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, at udgiften ligger ud over, hvad arbejdsgiveren henholdsvis uddannelsesinstitutionen forudsættes at afholde, og at hjælpemidlerne ikke er sædvanligt forekommende på arbejdspladsen eller uddannelsesinstitutionen. Det skal således ved bevillingen afgøres, hvorvidt et hjælpemiddel betragtes som et sædvanligt inventar hos arbejdsgiveren eller på uddannelsesinstitutionen. Se i øvrigt afsnittet om andre nyttige informationer om en guide med yderligere eksempler.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at der ikke kan ydes hjælp til kontorinventar og arbejdspladsindretning, som arbejdsgiveren normalt afholder for at opfylde kravene i arbejdsmiljølovgivningen.

Tilskud til undervisningsmaterialer kan kommunen beregne på grundlag af de gennemsnitli-



ge udgifter ved uddannelsen på den enkelte uddannelsesinstitution.

#### *Arbejdsredskaber og arbejdspladsindretning*

99. Der kan i princippet gives hjælp til alle former for hjælpemidler i form af arbejdsredskaber og arbejdspladsindretninger, der kompenserer for ansøgerens begrænsninger i arbejdsevnen, samt har afgørende betydning for, at personen kan fastholde eller opnå beskæftigelse.

En bil betragtes ikke som et arbejdsredskab. Som eksempler på hjælp til arbejdsredskaber kan nævnes: Værktøj og mindre arbejdsmaskiner til personlig brug, særlige arbejdsstole, specialtelefon, teleslynge, diktafon, læseapparat, ergonomisk stol, talesyntese, læseprogrammer, ordbank og ordbøger, specialsæde og automatgear til traktor og varebil.

Afgrænsningen svarer til, hvad der var gældende for værktøj og arbejdsredskaber efter aktivlovens § 78.

#### *Afgrænsning i forhold til hjælpemidler efter serviceloven*

100. Hjælpemidlet ydes efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, hvis hjælpemidlet er nødvendigt for, at personen kan bestride en konkret arbejdsproces.

Hjælp ydes efter servicelovens §§ 97 og 98, hvis hjælpemidlet eller forbrugsgodet er en forudsætning for, at personen overhovedet kan være i erhverv. Det fremgår således af servicelovens §§ 97 og 98, at der kan ydes hjælpemidler eller forbrugsgoder, der er nødvendige for, at ansøgeren kan udøve et erhverv.

Den ovenfor nævnte afgrænsning af anvendelsesområdet for lov om en aktiv beskæftigelsesindsats i forhold til lov om social service svarer til den afgrænsning, der var gældende mellem lov om social service og lov om aktiv socialpolitik eller lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v.

Ankestyrelsen har truffet en række afgørelser om anvendelsesområdet for den nu ophævede § 78 i lov om aktiv socialpolitik. Disse vil også være vejledende ved anvendelsen af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

#### *Myndighed*

101. Det er Arbejdsformidlingen, AF, der bevilger tilskud til hjælpemidler efter lov om en ak-

tiv beskæftigelsesindsats, hvis brugeren er medlem af en a-kasse, dvs. personer, der er dagpengeberettigede. Kommunen bevilger tilskuddet, hvis brugeren ikke er medlem af en a-kasse eller er berettiget til dagpenge, herunder sygedagpenge.

Ansøgningen om hjælpemidlet indgives til henholdsvis AF eller kommunen afhængig af hvem, der er bevilgende myndighed. Ansøgningen skal altid indgives i enten den AF-region ansøger tilhører eller ansøgers opholdskommunen. Beliggenheden af den virksomhed, hvor hjælpemidlet skal anvendes, er således ikke afgørende.

#### *Klage*

102. Kommunens afgørelse kan indbringes for det sociale nævn i amtet inden 4 uger. Arbejdsformidlingens afgørelse kan inden 4 uger indbringes for Arbejdsmarkedsrådet.

#### *Skat*

103. Støtte til hjælpemidler m.v. er skattefri, jf. ligningslovens § 7, nr. 9.

Tilskud til hjælpemidler ved introduktion til tilbud, jf. lov om en aktiv beskæftigelsespolitik, kan gives uden hensyn til personens eller ægtefællens indtægts- og formueforhold.

#### *Andre nyttige informationer*

104. Siden 1996 har der i hver AF-region været ansat en handicapkonsulent, der har forestået vejledning i forhold til lov om en aktiv beskæftigelsespolitik og lov om kompensation til handicappede i erhverv. Til at lette deres arbejde er der udarbejdet en guide, der kort beskriver og kommer med eksempler på anvendelsen af lov om en aktiv beskæftigelsespolitik i forhold til bl.a. hjælpemidler. Guiden kan findes på [www.ams.dk/publikationer](http://www.ams.dk/publikationer). Dertil er der på [www.ams.dk/handicap](http://www.ams.dk/handicap) flere oplysninger om handicapområdet.

#### *Arbejds miljølovgivningen*

105. Arbejds miljølovgivningen vedrører de forhold på arbejdspladsen, der regulerer det fysiske og psykiske arbejdsmiljø.

Hjælpemidler, der tildeles for at kompensere for en persons handicap, kan også være tekniske hjælpemidler eller personlige værnemidler omfattet af arbejds miljølovgivningen, idet de bruges i forbindelse med arbejde. De kan fx være

- nødvendige for at et menneske med handicap kan udøve et erhverv, eller
- til brug for at en hjælper kan udføre sit arbejde med handicappede. Det kan fx være hjælpemidler, som plejepersonalet bruger ved flytning af bevægelseshandicappede personer.

#### *Tekniske hjælpemidler*

106. Tekniske hjælpemidler kan fx være maskiner eller apparater, der anvendes ved forarbejdningen af et produkt eller ved frembringelse af et arbejdsresultat.

Reglerne om tekniske hjælpemidler findes i bekendtgørelse nr. 561 af 24. juni 1994 om indretning af tekniske hjælpemidler med senere ændringer og bekendtgørelse nr. 1109 af 15. december 1992 om anvendelse af tekniske hjælpemidler med senere ændringer.

#### *Personlige værnemidler*

107. Personlige værnemidler kan fx være udstyr eller beklædning, der skal beskytte de ansattes sikkerhed og sundhed under arbejdet. Det kan fx være værnemidler til beskyttelse mod tunge ting.

Reglerne om brug af personlige værnemidler findes i bekendtgørelse nr. 746 af 28. august 1992 om brug af personlige værnemidler med senere ændringer.

#### *Dækning af udgifter til tekniske hjælpemidler eller personlige værnemidler*

108. Efter arbejdsmiljølovgivningen er arbejdsgiveren forpligtet til at stille egnede tekniske hjælpemidler og nødvendige personlige værnemidler til rådighed for arbejdstagerne. Dette gælder både personer med og uden handicap.

Den ekstra omkostning, der påføres arbejdsgiveren, hvis der er tale om en handicappet person, kan kommunen påtage sig for at fremme den handicappedes mulighed for at komme ind på og/eller blive fastholdt på arbejdsmarkedet. Dette har fx fundet sted i forbindelse med betaling af værne fodtøj.

Arbejdstilsynet vejleder nærmere om de nævnte arbejdsmiljøregler. Se under adresser i bilag 6.

#### *Hjælpemidler efter anden lovgivning i øvrigt*

109. For enkelte persongrupper ydes der hjælpemidler efter særlig lovgivning. Som eksempler kan nævnes:

- Efter § 13 i lov om erstatning til besættelsestidens ofre, jf. lovbekendtgørelse nr. 136 af 23. februar 1995, kan der løbende ydes støtte til nødvendige hjælpemidler.

- Efter § 3, stk. 2 i lov nr. 240 af 8. april 1992 om ophævelse af lov om erstatning for skader ved LSD-behandling og om ændring af ligningsloven, har skadelidte, også efter 1. juli 1992, ret til erstatning for udgifter til nødvendige hjælpemidler, såfremt nævnte i forbindelse med afgørelse om erstatning efter § 3 i lov om erstatning for skader ved LSD-behandling har bestemt, at vedkommende har ret til nødvendige hjælpemidler.

- Efter § 15 i lov om arbejdsskadessikring, jf. lov nr. 422 af 10. juni 2003, kan der under sagens behandling afholdes udgifter til hjælpemidler. Betalingen er primær i forhold til betaling af udgifter til hjælpemidler fra anden side. Endvidere er der henvist til lov om arbejdsskadessikring i bl.a. følgende lov og bekendtgørelser:

- Lov nr. 423 af 10. juni 2003 om erstatning til tilskadekomne værnepligtige m.fl.
- Lov nr. 82 af 8. marts 1978 om erstatning for vaccinationsskader (Ophævet ved lov nr. 430 af 10. juni 2003. Loven finder dog fortsat anvendelse på skader forårsaget inden den 1. januar 2004).
- Bekendtgørelse nr. 361 af 17. maj 2001 om erstatning og godtgørelse til indsatte i Kriminalforsorgens institutioner og til dømte under udførelse af samfundstjeneste for følger af ulykkestilfælde m.v.
- Socialministeriets bekendtgørelse nr. 1124 af 15. december 1992 om erstatning efter lov om forsikring mod følger af arbejdsskade til personer, der er optaget i institutioner m.v. under bistandsloven.

*Hjælpe midler i botilbud, daginstitutioner,  
klubber og døgninstitutioner*

*Hjælpe middel bekendtgørelsen*

§ 7. Hjælpe midler, der er til fælles brug for personer i et botilbud efter servicelovens kap. 18 eller i en daginstitution, en klub eller en døgninstitution efter servicelovens kap. 4, 5 og 8 eller som i øvrigt er basisinventar i det pågældende botilbud eller den pågældende daginstitution, klub eller døgninstitution, stilles til rådighed af botilbuddet, daginstitutionen, klubben eller døgninstitutionen.

Stk. 2. Hjælpe midler, som er personlige, idet de alene anvendes af den pågældende og fx medtages under ophold uden for botilbuddet eller dag- eller døgninstitutionen, er ikke basisinventar.

110. Hjælpe midler, der er basisinventar eller er til fælles brug for personer i et botilbud for voksne, en daginstitution, en klub eller en døgninstitution for børn og unge, stilles til rådighed det pågældende sted.

Det kan fx dreje sig om senge med almindelige plejesengsfunktioner, badeværelses- og toiletindretning med toiletforhøjere, bade/bækkenstole, ramper, kørestole uden særlige indretning (transportstole), teleslyngeanlæg, kommunikationsanlæg, håndlupper, båndoptager, blinkanlæg, tunghørklokker, m.v.

Hjælpe midler, der er personlige og alene anvendes af den enkelte og fx medtages under ophold uden for et af de nævnte steder, er ikke basisinventar. Dette gælder uanset, hvilket af de nævnte steder og hvilken art nedsat funktionsevne, der er tale om.

Det betyder, at fx en individuelt tilrettet kørestol til en person, der har ophold i et botilbud for voksne med vidtgående fysisk funktionsnedsættelse, ikke skal stilles til rådighed af botilbuddet. En sådan stol ydes af kommunen efter servicelovens § 97, stk. 4.

Er et hjælpe middel nødvendigt under et midlertidigt ophold i hjemmet, fx et barn, der skal på ferie eller på weekend hos forældrene, ydes det efter servicelovens § 97, hvis hjælpe midlet er meget vanskeligt at bringe frem og tilbage.

Har kommunen eller amtskommunen bevilget et hjælpe middel til brug i hjemmet, og er der behov for samme hjælpe middel ved opholdet i en daginstitution eller en klub for børn og unge, skal kommunen/amtskommunen bevilge et reservehjælpe middel efter servicelovens § 97. Dette gælder ikke, hvis der er tale om et hjælpe middel, der skal være til rådighed i den pågældende daginstitution eller klub, eller hjælpe midlet uden særlig vanskelighed kan bringes frem og tilbage til daginstitutionen.

Er der tale om værktøj eller arbejdsredskaber, som den pågældende skal anvende i beskæftigelse på arbejdsmarkedet, kan kommunen give dette efter reglerne i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. afsnittet ovenfor i dette kapitel.

*Afgrænsning til hjælp efter  
servicelovens §§ 28, 84 og 102*

111. Efter servicelovens § 28 og § 84 kan der gives hjælp til dækning af nødvendige merudgifter ved forsørgelsen af henholdsvis børn og voksne på grund af nedsat funktionsevne.

Som eksempel på grænsetilfælde, kan nævnes, at i visse tilfælde vil en computer, som ikke er nødvendig til kommunikation og derfor ikke omfattet af §§ 97 og 98, kunne betragtes som en nødvendig merudgift til et barn, hvis barnet har behov for en computer til eget personligt brug. Se for eksempel SM O-34-99, hvor en 8-årig autistisk dreng havde behov for egen computer til beskæftigelse. I C-14-01 blev det besluttet, at et 8-årigt spastisk barn kunne bruge familiens computer. Barnet var derfor ikke berettiget til egen computer.

Efter § 102 i serviceloven kan der gives hjælp til nødvendige boligændringer til personer med varigt nedsat funktionsevne. Som eksempler på grænsetilfælde til §§ 97 og 98 kan nævnes, at hjælp til et bordkomfur og en indbygningsovn skulle vurderes som boligændring, og ikke hjælpe midler, da der var tale om indbygningsmodeller. Se SM O-9-98 (hjælp til lysarmaturer skulle derimod vurderes efter § 98, idet der var tale om almindeligt ophæng). Se SM C-14-03 (ved vurderingen af om der er tale om en boligændring lægges vægt på, om installationen kan anses for mur- og nagelfast).

I øvrigt kan henvises til praksis, som løbende bliver offentliggjort i Ankestyrelsens Sociale Meddelelser (SM'er).

## Kapitel 9

### De enkelte hjælpemidler

#### Generelt

112. Kapitel 9 indeholder oplysninger om de særligt personlige hjælpemidler, som ofte har givet anledning til spørgsmål.

Først følger de personlige hjælpemidler, hvor der er frit leverandørvalg, jf. servicelovens § 97, stk. 4 og dernæst øvrige hjælpemidler.

Særlige informationsteknologiske hjælpemidler behandles selvstændigt i vejledningens kapitel 10, bevilling af kørestole som særligt personlige hjælpemidler efter servicelovens § 97, stk. 4, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 15, behandles selvstændigt i vejledningens kapitel 11 og bevilling af høreapparater efter servicelovens § 97, stk. 5 og 6, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 5, behandles i vejledningens kapitel 12.

#### Særligt personlige hjælpemidler

##### Ortopædisk fodtøj

###### Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 10. Der kan ydes støtte til ortopædisk fodtøj til personer med varige og svære foddeformiteter, jf. indikationerne i bilag 1, hvis generne af foddeformiteten kan afhjælpes.

Stk. 2. Til dækning af udgifter ved anskaffelse af ortopædisk fodtøj afholder ansøgeren selv et beløb, der udgør 640 kr. pr. par for personer over 18 år og 340 kr. pr. par for børn og unge under 18 år.

Stk. 3. Der kan i forbindelse med bevilling af ortopædisk fodtøj gives tilsagn om forsåling eller udbedring af fodtøjet.

113. Ved ortopædisk fodtøj forstås individuelt fremstillet fodtøj (herunder fodtøj med træbund) og særligt fabriksfremstillet fodtøj, der tilgodeser en svær foddeformitet (fx knyster og overvidde) eller benyttes i forbindelse med bandagering (kapselsko). Indikationerne for hjælp fremgår af hjælpemiddelbekendtgørelsen bilag 1.

Ortopædisk fodtøj er omfattet af muligheden for frit leverandørvalg, jf. § 97, stk. 4. Der henvises til vejledningens kapitel 5.

Der vil kunne ydes hjælp til personer, der er overfølsomme over for fx limstoffer og stoffer i

forbindelse med garvningsprocesser i almindeligt fodtøj.

For personer, som på grund af forskel i benlængde eller som på grund af følger efter årebetændelse har brug for enten sålforhøjelse eller ortopædisk fodtøj gælder, at lidelsen skal kunne betragtes som invaliditet eller varigt sygdomsbetinget svagelighed eller en foddeformitet – se også SM O-68-98.

Ved førstegangsbevillinger kan det anbefales, at reservefodtøj først bevilges og anskaffes efter 3 måneders forløb af hensyn til eventuelle tilpasningsproblemer.

Hvis der er behov for ortopædisk fodtøj til forskellige årstider og formål, skal det kunne dokumenteres, at personen har et behov herfor, og at brugen ikke er meget begrænset – se SM C-28-00.

Der kan ydes støtte til forsåling og udbedring af ortopædisk fodtøj. Det vil være hensigtsmæssigt, at reparationen udføres af leverandøren af fodtøjet, idet læsten til skoen vil kunne danne baggrund for en optimal udbedring af det ortopædiske fodtøj. Hensigten er, at udskiftningsintervallet for ortopædisk fodtøj kan øges. Der kan dog ikke stilles betingelse om, at det gamle fodtøj forsåles og udbedres, før der bevilges hjælp til nye sko.

Til personer over 18 år vil der normalt kunne ydes hjælp til udskiftning hver 18. måned. Særlige forhold (fx erhvervsarbejde, vejrlig, særlige lidelser) kan bevirke større eller særlig slitage, der gør hyppigere udskiftninger nødvendige.

Der ydes ikke hjælp til fabriksfremstillet fodtøj til børn med bløde platfødder (fri drejebevægelighed).

##### Ortopædiske fodindlæg

###### Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 11. Der kan ydes støtte til ortopædiske fodindlæg eller tilretning af almindeligt fodtøj til personer med en foddeformitet, jf. indikationerne i bilag 1, hvis generne af deformiteten kan afhjælpes, og personen uden brug af indlæg ville være henvist til at benytte ortopædisk fodtøj.

114. Der kan efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 11 ydes støtte til ortopædiske fodindlæg til personer med en foddeformitet, der gør det

muligt at benytte en almindelig, fabriksfremstillet sko. Der kan fx være tale om ortopædiske fodindlæg, der udligner forskellen i længde på benene. Der kan ligeledes ydes hjælp til tilretning af almindeligt fodtøj.

Indikationerne for hjælp følger af hjælpemiddelbekendtgørelsens bilag 1.

Hvis hjælp efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 11 i forsvarligt omfang afhjælper deformiteten, går bevilling af dette forud for bevilling af ortopædisk fodtøj efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 10.

#### *Arm- og benproteser*

115. Der kan ydes hjælp til arm- og benproteser, jf. servicelovens § 97, stk. 2, nr. 2, ved mangler på arme eller ben. Arm- og benproteser ydes af amtskommunen og betragtes som særligt personlige hjælpemidler, jf. § 97, stk. 4, fordi de er kropsbårne.

Arm- og benproteser er omfattet af muligheden for frit leverandørvalg, jf. § 97, stk. 4. Der henvises til kapitel 5 i denne vejledning.

Som armprotese indgår også fx proteser for fingre eller hånd, der betragtes som en del af den samlede arm. Ligeledes indgår proteser for fod eller tæer, der betragtes som en del af det samlede ben.

I visse tilfælde kan helbenssortoser (helbensstativer til støtte) betragtes som et hjælpemiddel. Det fremgår således af SM O-151-97, at helbenssortoser kunne ydes som et hjælpemiddel til en 1-årig pige, fordi de ansås som et ganghjælpemiddel, som måtte sammenlignes med en underbensprotese, hos et barn som havde en medfødt mangel på et ben. Der blev lagt vægt på, at pigen have en varig lidelse, rygmarvsbrok, og var invalideret på grund af denne lidelse.

Om muligheden for en ekstra benprotese kan henvises til SM O-7-92, hvorefter der ikke var grundlag for at pålægge kommunen at bevilge en ekstra badeprotese efter bistandslovens § 58, nu § 97 i serviceloven, til en yngre mand med underbensamputation, idet den allerede bevilgede benprotese i væsentlig grad fandtes at afhjælpe de varige følger af ansøgers nedsatte funktionsevne og derved i væsentlig grad at lette den daglige tilværelse.

#### *Støttekorsetter*

116. Et støttekorset er et ortopædisk hjælpemiddel, som har en korrigerende, aflastende eller støttende funktion.

Hjælp kan ydes, når det kan anses for dokumenteret, at behandlingsmulighederne er udtømt, og at lidelsen er varig. Det er en forudsætning, at det konkrete hjælpemiddel i væsentlig grad afhjælper den nedsatte funktionsevne.

Støttekorsetter er omfattet af muligheden for frit leverandørvalg, jf. § 97, stk. 4. Der henvises til vejledningens kapitel 5.

Indikationer for hjælp til støttekorsetter:

- Svære slidgigtforandringer i rygsøjlen
- Degeneratio disci intervertebralis. Degeneration af båndskive (discus) i rygsøjlelændedel. Lidelsen medfører risiko for tryk på nerverødder og udvikling af slidgigt. Lidelsen er normalt ikke tilgængelig for operativ behandling.
- Scoliosis. Skævhed af rygsøjle med rotation og krumning til siden.
- Spondylitis ankylopoietica (Bechterews sygdom). Udtalt kronisk betændelse i leddene mellem korsben og hofteben eventuelt med forkalkninger og forsnævninger af båndskiver og ledbånd i rygsøjlen.
- Spondylolisthesis. Fremadglidning af ryghvirvel i forhold til hvirvlen nedenfor, hvor kirurgisk behandling ikke har givet tilfredsstillende resultat eller ikke kan gennemføres.
- Osteoporose. Knogleskørhed
- Muskeldystrofi. Svind af rygmuskulatur

Den under punkt 2 nævnte lidelse, degeneratio disci intervertebralis, må ikke forveksles med discusprolaps, som vil kunne diagnosticeres ved myelografi/CT-scanning af lænderyggen.

Hjælp kan ydes til individuelt tilpassede korsetter eller til færdigfremstillede eventuelt med tilpasning.

Der kan gives hjælp til reservekorset bl.a. af hygiejniske hensyn.

Ved kropsforandringer som følge af fx udvikling af lidelsen, vægtændringer, må der ydes hjælp til et nyt korset.

Ved førstegangsansøgninger bør der indhentes foreliggende kirurgiske, ortopædiske eller lignende oplysninger.

Der ydes ikke hjælp til støttekorsetter, der bruges som led i behandling, fx til midlertidig korrektion.

### Knæbandager

117. Ved bevilling af knæbandager, er det en betingelse, at alle behandlingsmuligheder er udtømte og udsigtsløse.

Knæbandager er omfattet af muligheden for frit leverandørvalg, jf. § 97, stk. 4. Der henvises til vejledningens kapitel 5.

Knæbandager kan fx ydes ved:

- Medfødt lidelse i form af abnormt løse knæskaller
- Korsbåndsskader, hvis der er behov for permanent brug af fx hyperekstensionshindrende bandage (hindrer overstrækning af knæet)

### Kompressionsstrømper

118. Kompressionsstrømper har historisk set afløst tidligere tiders bandager med zinklimbind og specielle stramme støttebandager. Kompressionsstrømper skal derfor betragtes som en bandageform, og er dermed omfattet af opremsningen i servicelovens § 97, stk. 4, hvoraf det blandt andet fremgår, at bandager m.v. er omfattet.

Kompressionsstrømper er omfattet af muligheden for frit leverandørvalg, jf. servicelovens § 97, stk. 4. Der henvises til vejledningens kapitel 5.

Kompressionsstrømper kan ved svære varige kredsløbslidelser ydes ved:

- Svære grader af åreknuder (varicer) som ikke svinder efter fornøden behandling
- Varige følger efter blodpropper i ben eller arme
- Varige hævelser på grund af følger efter strålebehandling
- Kronisk ødem (væske) i benene på grund af en varig utilstrækkelig funktion af vener eller frøførende lymfekar

Kompressionsstrømper kan vælges med forskellig trykeffekt (kompression) afhængig af sygdommens følger. Det afgørende for, om der kan ydes kompressionsstrømper er ikke trykeffekten, men om kompressionsstrømpen kan afhjælpe en svær, varig kredsløbslidelse, jf. ovennævnte indikationer. Se også SM O-158-96.

Der kan ligeledes være brug for kompressionsstrømper til arme.

Der vil normalt være behov for reservestrømper.

Der kan ikke ydes hjælp efter servicelovens § 97 til støttestrømper og antiembolistrømper, som anvendes fx ved lettere benproblemer, irri-

tationer, uro i benene eller for at forebygge venedlidelser.

### Parykker

119. Parykker kan ydes ved vansirende skaldethed. Næsten alle parykker fremstilles i dag af kunstfibre.

Parykker er omfattet af muligheden for frit leverandørvalg, jf. § 97, stk. 4. Der henvises til vejledningens kapitel 5.

Herretoupeer eller -parykker bliver næsten alle individuelt fremstillet på grund af den forskelligartede hårplacering på issen hos mænd. Herretoupeer er derfor væsentlig dyrere end dameparykker. Herretoupeer kan vaskes og ibrugtages straks, hvorfor der sjældent vil være behov for reservetoupe.

Dameparykker er enten fabriksfremstillet eller individuelt fremstillet. Der er kun en lille prisforskel på de to paryktyper. Til dameparykker kan der være behov for pasning og sætning, hvorfor der normalt vil være behov for reserveparyk.

Til personer, der er overfølsomme overfor syntetiske stoffer, fores indersiden af toupeen eller parykken med bomulds materiale for en lille merpris.

Individuel tilpasning af parykken kan være nødvendig ved en atypisk hovedform.

Holdbarheden af parykker af kunstfibre er gennemsnitlig 1 år, men forhold hos den enkelte ansøger, som fx kraftig transpiration fra hovedbunden, kan bevirke hurtigere nedslidning af parykken og dermed nødvendiggøre hyppigere udskiftning.

Almindelig forekommende hårtab - hos mænd fx »måne« - anses ikke for omfattet af de almindelige bestemmelser i bekendtgørelsen.

Ved midlertidig hårtab som følge af behandling, fx kemoterapi, ydes parykken eller toupeen af sygehusvæsenet.

### Brystproteser

120. Der kan ydes hjælp til brystproteser efter bortoperation af det ene eller begge bryster. Efter en konkret vurdering af de fysiske og kosmetiske gener af en operation, der bevarer en del af brystet, er det også muligt at yde en delprotese.

Brystproteser er omfattet af muligheden for frit leverandørvalg, jf. § 97, stk. 4. Der henvises til vejledningens kapitel 5.

Kvinder, der af anden grund mangler det ene eller begge bryster, er ligeledes berettiget til proteser eller delproteser.

Vedrørende udskiftningstidspunkt kan det være vejledende, hvilken garanti leverandøren har givet. Der er normalt længere garanti på formfaste brystproteser.

Vedrørende brystproteser, der indopereres, henvises til sygehusvæsenet.

Der ydes ikke hjælp til særlige protesebrystholdere eller badedragter.

#### *Stomihjælpemidler*

§ 13. Der kan ydes støtte støtte til stomihjælpemidler til personer, som har fået foretaget en af følgende operationer: Colostomi (kunstig udføring af tyktarmen), ileostomi (kunstig udføring af tyndtarmen) eller urostomi (kunstig udføring af urinveje).

121. Stomihjælpemidler er omfattet af reglerne om frit leverandørvalg. Kontantbeløbet til personer, der ønsker selv at indkøbe stomihjælpemidler, fastsættes således ud fra en konkret vurdering af den enkelte brugers behov.

Der kan ikke gives støtte til hjælpemidler til personer, der har fået foretaget en tracheostomioperation (indsættelse af kanyle fra forsiden af halsen ind i luftrøret). Disse hjælpemidler afholdes af sygehusvæsenet, da de betragtes som led i en behandling.

#### *Synshjælpemidler*

##### *Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

§ 14. Der kan ydes støtte til briller og kontaktlinser, hvis følgerne af en medicinsk-optisk defineret, varig øjenlidelse kan afhjælpes, jf. indikationerne i bilag 2.

Stk. 2. Der kan ikke ydes støtte, når behovet for briller eller kontaktlinser alene skyldes en optisk synsfejl.

Stk. 3. Hvis problemet ikke kan løses lokalt, kan briller og kontaktlinser, jf. stk. 1, samt andre optiske synshjælpemidler og optikunderstøttende synshjælpemidler til personer med en medicinsk-optisk defineret,

varig øjenlidelse eller et varigt synshandicap udleveres af Statens Øjenklinik efter henvisning fra speciallæger i øjensygdomme, øjenafdelinger samt amtskommunale konsulenter eller synscentraler. Statens Øjenklinik giver efterfølgende amtskommunen meddelelse om udlevering.

Stk. 4. Socialministeriet fastsætter betaling for synshjælpemidler, der udleveres af Statens Øjenklinik, jf. stk. 3.

122. Det er amtskommunen, der er ansvarlig for tildeling af briller og kontaktlinser til personer med en medicinsk-optisk defineret varig øjenlidelse.

Synshjælpemidler er omfattet af muligheden for frit leverandørvalg, jf. § 97, stk. 4, jf. vejledningens kapitel 5.

Det er en forudsætning for støtte til briller og kontaktlinser efter servicelovens § 97, at ansøgeren har en medicinsk-optisk defineret, varig øjenlidelse.

Der kan således ikke ydes hjælp efter servicelovens § 97 til briller og kontaktlinser på ren optisk indikation. Det vil sige, hvis behovet for briller og kontaktlinser alene skyldes langsynethed, nærsynethed, bygningsfejl eller forskellig optisk styrke på øjnene. Under denne gruppe hører også personer opereret for ensidig eller dobbeltsidig grå stær erhvervet som voksen, dvs. når man er over 18 år. I disse tilfælde kan der evt. søges støtte efter aktivlovens § 82 eller for så vidt angår pensionister § 14 i lov om social pension eller § 17, stk. 2 i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension mv.

Opregningen af øjenlidelser i hjælpemiddelbekendtgørelsens bilag 2 dækker langt de fleste situationer, hvor støtte til briller eller kontaktlinser kan komme på tale. Der vil dog kunne forekomme andre øjenlidelser af tilsvarende sværhedsgrad, som efter en konkret vurdering vil kunne berettige til støtte. Afgørelse træffes i disse tilfælde efter indstilling fra Statens Øjenklinik. Se under bilag 6, adresser.

De anførte persongrupper med en varig øjenlidelse har ofte behov for specialbriller og specialkontaktlinser, som forudsætter en høj grad af specialoptisk fagkundskab ved udmåling og tilpasning.

Nogle øjensygdomme, jf. bilag 2 til hjælpemiddelbekendtgørelsen, kan være ledsaget af blændingsfænomener, som vil kunne afhjælpes med medicinske filterglas, der findes i forskellige udformninger. Filterglas er brilleglas med specielle lysabsorberende egenskaber, der giver en væsentlig reduktion af lysblænding og en forbedret synsstyrke. Medicinske filterglas kan ydes uafhængig af styrke. Afgrænsningen af brugergruppen gør det naturligt at kræve oplysninger om diagnose og symptomer.

Ved støtte til kontaktlinser kan der ydes hjælp til erstatningsbriller. Hjælp til briller omfatter glas og stel samt evt. matglas eller balanceglas. Specielle stel er ofte påkrævet på grund af optikkens karakter.

*Bemærkninger til bilag 2 i  
hjælpemiddelbekendtgørelsen.*

123. Til pkt. 1: Hjælpemidlet vil ofte være en specialfremstillet kontaktlinse.

Til pkt. 2: Hjælpemidlet vil ofte være en specialfremstillet farvet kontaktlinse eller diafragmalinse/irislinse.

Til pkt. 3: Hjælpemidlet vil ofte være en specialfremstillet kontaktlinse.

Til pkt. 4: Hjælpemidlet vil ofte være en bandage linse med protektiv virkning med eller uden styrke.

Til pkt. 5: Hjælpemidlet vil ofte være en påmalt kontaktlinse eller øjenprotese.

Til pkt. 6: Det drejer sig om følger efter fx ulykke, hjerneblødning eller lammelse. Hjælpemidlet vil ofte være enten en okklusionskontaktlinse eller briller med stærk prisme virkning.

Til pkt. 7: Det drejer sig om en invaliderende lysoverfølsomhed, som kan afhjælpes med særlige spektrale filterglas.

Til pkt. 8: Det drejer sig om personer med ekstrem nærsynethed, langsynethed eller bygningsfejl. Den styrkemæssige grænse for specialfremstillede brilleglas eller kontaktlinser ligger omkring +/- 16 - 17 dioptrier i højst brydende snit eller 5 - 6 dioptrier i cylinderværdi, men afhænger af den teknologiske udvikling.

Til pkt. 9: Det drejer sig om synshandicappede børn og unge, der indtil de fylder 18 år er registreret i synsregisteret ved Statens Øjenklinik, jf. servicelovens § 35, stk. 3. Kriteriet for at blive registreret i synsregisteret er en synsstyrke på

højest 6/18 (0,3) på bedste øje. Til denne gruppe børn og unge er der brug for et bredt spektrum af synshjælpemidler, herunder korrigerende optik i form af briller og kontaktlinser.

Til pkt. 10: Hjælpemidlet vil ofte være en kontaktlinse, da en afakibrille er ekstra invaliderende ved bortfald af dele af synsfeltet (synsfeltsdefekter).

Til pkt. 11: Hjælpemidlet vil ofte være en kontaktlinse, da briller, der korrigerer for excessiv myopi, er ekstra invaliderende ved kikkertsynsfelt.

Til pkt. 12: Hjælpemidlet vil være et specialstel eller special kontaktlinse, hvorpå en bøjle til at løfte øjenlåget kan påmonteres.

Til pkt. 13: Hjælpemidlet vil ofte være en brille, der har til formål at forebygge blivende synsnedsettelse (amblyopi) ved at optimalt korrigere langsynethed i den periode, hvor synsfunktionen stadig er påvirkelig.

*Varigt synshandicap (svagsynsoptik)*

124. Det er amtskommunen, der er ansvarlig for tildeling af svagsynsoptik til personer med et varigt synshandicap.

Behov for svagsynsoptik opstår i almindelighed ved synsstyrker på 6/18 (0,3) eller derunder.

Svagsynsoptik (specielle optiske hjælpemidler) er primært optik med forstørrende virkning, lupper, lupbriller, kikkerter, kikkertbriller samt kombinationer heraf. Forstørrelsen eller styrken fremgår af specifikationen på det ansøgte hjælpemiddel og udtrykkes enten ved dioptriværdien (D) eller som x (gange).

Hvis forskellen (additionen) mellem persons afstands- og læsestyrke er mindst 4 dioptrier, kan hjælp ydes som lupbrille.

Hjælp til lupbriller, kikkertbriller og medicinske filterglas omfatter også brillestel og eventuelt matglas eller balanceglas.

Der kan også være tale om synsfeltudvidere samt natkikkerter.

For brugere af svagsynsoptik vil arbejdsafstanden ved fx læsning og skrivning oftest være meget kort, afhængig af linsens brændvidde. Dette giver ved længere tids læsning en anstrengende arbejdsstilling. Det kan derfor være nødvendigt med optikunderstøttende hjælpemidler som fx særlig belysning, skråplade, konceptholdere el.lign.



Socialministeriet fastsætter betaling for svagsynsoptik, briller, kontaktlinser og øjenproteser, der udleveres af Statens Øjenklinik.

CCTV er et elektron-optisk hjælpemiddel, som anvendes af personer, der ikke på anden måde kan opnå et læsesyn med specialoptik.

Formålet med at bevilge hjælp til CCTV-udstyr er at give de pågældende personer mulighed for at kommunikere uden bistand fra andre. Det afgørende er derfor, om der er mulighed for ved hjælp af det tekst/-billedforstørrende udstyr i væsentlig grad at afhjælpe personens svigtende kommunikationsevne og normalisere ansøgers daglige tilværelse.

#### *Øvrige hjælpemidler*

##### *Diabeteshjælpemidler*

125. For diabeteshjælpemidler efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 8 gælder, at der kan gives hjælp til ansøgere, der er i insulinbehandling, tabletbehandling eller kombinationsbehandling.

##### *Flowtroner*

126. En Flowtron-pumpe anvendes til afhjælpning af manglende eller nedsat funktion af lymfekarsystemet.

Flowtron-pumpen anvendes som led i behandling eller som forebyggende behandling ved operation. Pumpen har til formål at lette blod- eller lymfeafløb i ekstremiteter (arme og ben). I disse situationer må Flowtron-pumpen betegnes som et behandlingsredskab som udlånes af sygehusvæsenet.

Hvor der er tale om et kronisk lymfeødem, uden dette skyldes udsæd (metastaser) fra brystkræften, og hvor sygehusbehandlingen herfor er ophørt, kan der ydes hjælp efter servicelovens § 97.

##### *Trehjulede knallerter*

127. Der kan ydes trehjulet knallert til personer, som på grund af nedsat gangevne kun kan færdes over korte strækninger og ikke har kræfter til at bruge trehjulet cykel.

Det er en forudsætning, at dens anvendelse i det enkelte tilfælde helbredsmæssigt og færdselsmæssigt kan anses for forsvarlig.

Det er et vilkår, at ansøgeren tegner lovpligtig ansvarsforsikring og afholder udgiften herved.

Der kan ikke stilles krav om, at der tegnes kaskoforsikring.

Der kan også ydes hjælp til lovbealet styrt-hjelm.

#### *Særlige stole*

128. Hjælp kan ydes til stole med en særlig udformning, fx med speciel polstring eller elektrisk funktion, som er nødvendig på grund af et svært fysisk handicap. Som eksempler på særlige stole kan nævnes arthrosesestole og sæder (beregnet til personer med stift hoftelid), katapultstole (til personer, der har vanskeligt ved at sætte sig, rejse sig).

Der ydes således ikke hjælp til almindelige hvilestole.

#### *Teleslyngeanlæg*

129. Teleslynge(anlæg) er et anlæg med en mikrofon eller tilslutning til fx radio eller tv, der sender lyden uden kabel direkte til det enkelte høreapparat, der opfatter signalet gennem en telespole, der er indbygget i de fleste høreapparater.

Det er muligt efter en konkret vurdering at få bevilget en teleslynge. Se fx SM C 59-01, hvor en ti-årig pige fik bevilget en teleslynge, som et hjælpemiddel efter servicelovens § 97, stk. 1, nr. 1 og 2.

For beboere med ophold på et botilbud efter servicelovens § 92 (tidligere bistandslovens § 112) vil udgiften til et teleslyngeanlæg blive betragtet som sædvanligt udstyr (basisinventar). Kommunen er således ikke forpligtet til at yde hjælp efter § 97, stk. 1 og 2 (tidligere bistandslovens § 58) til de enkelte beboere, jf. SM O-85-88.

#### *Telefonhjælpemidler, nødkald, alarmanlæg m.v.*

130. Ved telefonhjælpemidler ydes der hjælp til anskaffelse, men ikke til evt. abonnementsafgift.

Endvidere kan der ydes hjælp til nødkald og alarmanlæg m.v., som forudsætter en telefonlinje. I tilfælde hvor ansøgeren ikke i forvejen har telefon, vil der her kunne ydes hjælp til oprettelsen, men ikke til betaling af telefonabonnementet. Evt. kan der ansøges om hjælp til dette efter bestemmelserne i § 14 i lov om social pension eller § 17, stk. 2 i lov om højeste, mellemste, for-

højet almindelig og almindelig førtidspension mv.

#### *Særlige beklædningsgenstande*

##### *Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

§ 12. Der kan ydes støtte til særlige beklædningsgenstande. Hjælpen ydes til dækning af merudgifterne.

131. Der kan efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 12 ydes hjælp til merudgifterne ved anskaffelse af særlige beklædningsgenstande. Som eksempler på særlige beklædningsgenstande kan nævnes regnslag til kørestole, køreposer, rygeforklæde, hagesmække samt beskyttelsesbukser til svært inkontinente personer til badning i svømmehal.

Hjælp kan også ydes til merudgifter til beklædningsgenstande til en person, som på grund af sygdom, ulykke eller lignende er blevet varigt invalideret og som følge heraf ikke mere kan bruge sit tøj og således på en gang får behov for at få udskiftet dele af sin garderobe.

Børn og unge under 18 år, der har et specielt behov for beklædning på grund af deres nedsatte funktionsevne, eller kronisk eller langvarige lidelse, kan få hjælp til merudgifter til beklædning efter servicelovens § 28 (dækning af nødvendige merudgifter ved forsørgelse i hjemmet af et handicappet barn under 18 år).

Der henvises vedrørende afgrænsningen til servicelovens § 28 til SM C-8-04, hvorefter der kan ydes hjælp efter servicelovens § 97, stk. 1, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 12, til særlige beklædningsgenstande, som en person ikke ville have haft brug for, hvis den pågældende ikke havde haft en funktionsnedsættelse. Hjælp vil derimod skulle ydes efter merudgiftsbestemelsen til almindeligt tøj, som skal udformes på en særlig måde.

Voksne personer mellem 18 og 65 år med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, som på grund af deformiteter eller ganske særlig legemsbygning e.l. har behov for dyrt eller særligt udformet tøj, har mulighed for at få dækket merudgifterne efter servicelovens § 84. Det samme gælder hjælp til beklædning, som er nødvendig på grund af ekstraordinært slid på tøj og sko. Hjælp efter servicelovens § 84 bliver først aktuelt, hvis udgifterne ikke kan dækkes efter anden

lovgivning eller andre bestemmelser i serviceloven.

Førtidspensionister tilkendt førtidspension efter reglerne før 1. januar 2003 og folkepensionister må, hvis de ikke kan få dækket udgifterne efter § 97, søge om dækning af merudgifter til særlige beklædningsgenstande efter henholdsvis lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v. § 17, stk. 2 (gælder for førtidspensionister tilkendt pension efter reglerne før 1. januar 2003) eller lov om social pension § 14, stk. 1 (gælder for alle folkepensionister). For at kunne søge om personligt tillæg, skal pensionistens økonomiske forhold være særligt vanskelige.

#### Kapitel 10

##### *Særlige informationstekniske hjælpemidler*

##### *Generelt om bevilling særlige informationsteknologiske hjælpemidler*

##### *Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

§ 2...

Stk. 3. Særlige informationsteknologiske hjælpemidler, jf. stk. 2, nr. 4, omfatter produkter, der kan afhjælpe et kommunikationshandicap (fx talemaskiner og kommunikatorer) samt computerbaserede kommunikationshjælpemidler, herunder specialprogrammer og andet særligt tilbehør til personlige computere.

Stk. 4...

132. Det er amtskommunen, der er ansvarlig for tildeling af hjælp til særlige informationsteknologiske hjælpemidler.

Målgruppen er personer med væsentlig nedsat høre-, tale-, syns-, eller skrivefunktion, hvor hjælpemidlet i væsentlig grad kan afhjælpe følgerne af den nedsatte kommunikationsevne.

Særlige informationsteknologiske hjælpemidler omfatter produkter, der er fremstillet specielt med henblik på at afhjælpe et kommunikationshandicap (fx talemaskiner og kommunikatorer), herunder særlige kommunikationsprogrammer (fx scanningsprogrammer til betjening med en enkelt kontakt, skærmlæsere til syntetisk tale, skærmtastaturer og forstørrelsesprogrammer) og andet særligt tilbehør (fx specielle tastaturer, specielle mus, museerstatninger og morseudstyr) til personlige computere (PC'er).

Ved information/kommunikation forstås at modtage og afgive meddelelser. Produkter, der alene kan afgive eller modtage signaler, som fx varslingshjælpemidler (fx dørsignaler, lys- eller lydindikatorer), tryghedsalarmer (fx nødkald), overvågningsudstyr samt omgivelseskontrol vil ikke være omfattet.

Hjælpemidlet skal endvidere være særligt informationsteknologisk. Der er tale om avancerede kommunikationshjælpemidler, hvortil der kræves en særlig høj grad af ekspertise for at kunne vurdere hvilken løsning, der er den mest hensigtsmæssige for brugeren.

Dvs. at eksempelvis høretekniske hjælpemidler, (fx kommunikationsforstærkere), manuelle eller elektriske punktskriftmaskiner (brailleudstyr), punkture samt teleslyngeanlæg ikke anses for særligt teknologiske.

De hjælpemidler, der ikke er særligt informationsteknologiske, ydes fortsat af kommunen i det omfang betingelserne for støtte efter bekendtgørelsens §1 er opfyldt.

For at kunne vurdere ansøgerens nedsatte funktionsevne og behov i øjeblikket og på længere sigt kan der være behov for et tværfagligt samarbejde under medvirken af fx ergoterapeut, fysioterapeut, lærer, neuropsykolog, talepædagog og teknikker.

Hvis det er tvivlsomt, om en person med nedsat funktionsevne er i stand til at anvende hjælpemidlet, således at kommunikationsevnen i væsentlig grad forbedres, kan det blive nødvendigt at stille hjælpemidlet til rådighed for den pågældende i en prøveperiode. Der henvises vedrørende rådgivning til brugeren og evt. pårørende, fx forældrene til et handicappet barn, i brugen af det informationsteknologiske hjælpemiddel til servicelovens § 101, jf. vejledningens kapitel 2, Myndighedens særlige rådgivningsforpligtelse.

I forbindelse med tildeling af særlige informationsteknologiske hjælpemidler til personer med progredierende lidelser, fx muskelsvind eller ALS (amyotrofisk lateral sklerose), er det vigtigt ikke kun at se på det aktuelle behov, men også tage hensyn til den forventede fremtidige udvikling. Det er herunder vigtigt at tage hensyn til, at hjælpen ydes på et tidspunkt, hvor den pågældende har de bedste forudsætninger for at lære at bruge hjælpemidlet.

## Kapitel 11

### *Kørestole som særligt personlige hjælpemidler*

#### *Bevilling af kørestole som særligt personlige hjælpemidler*

##### *Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

§ 15. Kørestole, som forudsætter individuel tilpasning og nødvendigvis må benyttes i hovedparten af døgnets timer, betragtes som et særligt personligt hjælpemiddel.

Stk. 2. Kørestole, hvortil der er ydet støtte efter reglerne om særligt personlige hjælpemidler i § 97, stk. 4 i lov om social service, betragtes som udlån og skal tilbageleveres til kommunen, når ansøger ikke har brug for den mere. Ansøgeren opnår dermed ikke ejendomsret til kørestolen.

Stk. 3. Ansøger eventuelle egenbetaling ved frit leverandørvalg, jf. § 6, stk. 2 og 4, skal ved tilbagelevering af kørestolen til kommunen inden 4 år, udbetales til ansøger efter fradrag af 2500 kr. og nedskrivning med 1/48 for hver måned, der er gået, fra den dag kvittering forelå.

Stk. 4. Kan kommunen levere en brugt kørestolsmodel, der opfylder ansøgerens behov, og vælger ansøgeren at benytte sig af muligheden for frit leverandørvalg, kan kommunens støtte maksimalt udgøre, hvad der svarer til den brugte kørestols nypris fratrukket 15 %. Hvis kørestolen er udgået af produktion fastsættes en nypris svarende til en kørestolsmodel af tilsvarende art og standard fratrukket 15 %.

133. Det fremgår af servicelovens § 97, stk. 4, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 15, stk. 1, at kørestole, som forudsætter individuel tilpasning og nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer betragtes som et særligt personligt hjælpemiddel.

Reglerne i servicelovens § 97, stk. 4 omfatter kun hjælp til særligt personlige hjælpemidler. Det karakteristiske ved særligt personlige hjælpemidler er, at hjælpemidlet er kropsbåret. Kørestole, der er særlige personlige hjælpemidler, har en tilsvarende funktion for brugeren, som de øvrige kropsbårne hjælpemidler. Kørestole vil derfor være at betragte som et kropsbåret hjælpemiddel.

Kørestole, som der er ydet støtte til efter serviceloven, betragtes som et udlån, der skal tilbageleveres til kommunen eller amtskommunen, når ansøger ikke har brug for den mere.

#### *Betingelser for bevilling*

134. Ved bevilling af kørestol som et særligt personligt hjælpemiddel er der jf. servicelovens § 97, stk 4, to betingelser, der skal være opfyldt.

For det første er det en betingelse for at yde hjælp til anskaffelse af en kørestol efter servicelovens § 97, stk. 4, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 15, stk. 1, at der skal foretages en individuel tilpasning af kørestolen. Dernæst er det en betingelse, at ansøger nødvendigvis må benytte kørestolen i hovedparten af dagens timer.

#### *Individuel tilpasning*

135. En kørestol skal for at være omfattet af reglerne om særligt personlige hjælpemidler forudsætte individuel tilpasning.

Det indebærer, at kørestolen skal være eller kan blive individuelt tilpasset for at svare til brugerens behov med hensyn til indstilling af ryg, sæde, fodstøtter, hjulstilling, hjultype m.v.

Behovet for en kørestol kan således ikke dækkes af en standardmodel.

En kørestol vil blive betragtet som individuelt tilpasset når

- den er specialfremstillet, og der er foretaget egentlige konstruktionsmæssige ændringer i forhold til et standardprodukt, og/eller
- den har tilpasnings- og justeringsmuligheder, der gør det muligt at foretage de nødvendige indstillinger for at imødekomme den konkrete funktionsnedsættelse.

Kørestole, der ydes som et særligt personligt hjælpemiddel, omfatter som udgangspunkt alle typer af kørestole, dvs. både manuelle og elektriske.

#### *Nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer*

136. For at en kørestol skal kunne betragtes som et særligt personligt hjælpemiddel, kræves det endvidere, at kørestolen nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer.

Det vil typisk dreje sig om personer for hvem, der ikke er alternative muligheder til kørestolen, i det tidsrum personen er oppe. Personer, der hovedsagelig benytter kørestolen som transport-

middel på grund af nedsat gangfunktion, vil ikke være omfattet, idet kørestolen således ikke nødvendigvis må benyttes i hovedparten af personens vågne timer.

Det er ikke muligt at fastsætte den nøjagtige tidsmæssige udstrækning af, hvad der skal forstås ved hovedparten af dagens timer. Personer, der tilbringer langt størstedelen af deres vågne timer i en kørestol, vil være omfattet af formuleringen. Det vil sige, at en person, der fx foretrækker at være vågen om natten, også vil kunne opfylde kravet om, at hovedparten af dagens timer tilbringes i kørestolen.

Personer for hvem en kørestol nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer kan fx være personer med:

- Handicap, der medfører udbredte lammelser eller andre vidtgående fysiske handicap, som betyder, at den pågældende ikke eller i meget begrænset omfang har mulighed for at komme omkring uden brug af kørestol
- Graverende lungeproblemer fx stenlunger, hvor pågældende ikke har kræfter og/eller luft nok til at komme omkring uden brug af kørestol, og hvor apparater og udstyr sidder fast på kørestolen

#### *Frit leverandørvalg*

137. For særligt personlige hjælpemidler i form af kørestole, som forudsætter individuel tilpasning og nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer, kan ansøgeren, hvis pågældende ikke ønsker at benytte kommunens eller amtskommunens leverandør, selv vælge leverandør af hjælpemidlet. Ansøgeren må selv dække den del af prisen, der overstiger det, kommunen kunne have leveret en tilsvarende model til. Tilskuddet kan ikke udgøre mere end de faktiske udgifter.

Vælger brugeren et hjælpemiddel der ud over de specifikationer, der foreligger i forbindelse med bevillingen, en kørestol med flere og/eller yderligere funktioner, vil merudgiften ved dette altid skulle afholdes endeligt af brugeren selv.

Det vil sige, at når der er taget stilling til, på hvilken måde kørestolen kan tilpasses for at kompensere for den nedsatte funktionsevne, kan personen vælge en kørestol i fx en anden farve eller et andet udseende, men med minimum de samme funktioner og muligheder.

Kommunen eller amtskommunen skal foretage en konkret vurdering af hvilket hjælpemiddel,

der er det bedst egnede og billigste for den enkelte ansøger. Heri indgår hensyn til behov, kvalitet, betjeningsmulighed, udgifter til drift af hjælpemidlet, hjælpemidlets holdbarhed, servicekrav, garanti, service- og reparationsmuligheder m.m.

Har kommunen ikke indgået leverandøraftale kan ansøger ligeledes frit vælge leverandør, og støtten til den bevilligede kørestol ydes efter regning.

Ønsker ansøgeren ikke at benytte sig af muligheden for frit leverandørvalg, og kan kommunen levere en brugt kørestolsmodel, der opfylder ansøgerens behov, skal ansøgeren tage imod denne. Ansøger kan således ikke i den situation kræve, at kommunen bevilliger en ny kørestol, når det vurderes, at den brugte kørestolsmodel opfylder ansøgers behov.

Der henvises i øvrigt til vejledningens kapitel 4 om kommunens valg af det bedst egnede og billigste hjælpemiddel og frit leverandørvalg for særligt personlige hjælpemidler efter servicelovens § 97, stk. 4.

#### *Kommunens valg af leverandør*

138. I forbindelse med kommunens eller amtskommunens indgåelse af leverandøraftaler inddrages repræsentanter for brugerne ved udarbejdelse af kravspecifikation. Der henvises i øvrigt til vejledningens kapitel 5.

#### *Kørestole som udlån*

139. Kørestole ydet efter serviceloven som særligt personligt hjælpemiddel betragtes jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 15, stk. 2, som udlån, der skal tilbageleveres til kommunen, når ansøger ikke har brug for kørestolen mere.

Det vil sige, at ansøgeren ikke opnår ejendomsret til kørestolen, selvom en pågældende eventuelt har haft en egenbetaling på kørestolen som følge af retten til frit at vælge leverandør.

I de tilfælde, hvor kommunen har indgået leverandøraftale, men hvor ansøgeren har benyttet sig af muligheden for selv at vælge leverandør, fordi ansøger ønsker en anden og dyrere kørestol, end den kommunen kan levere, betragtes kørestolen som udlån. Dette gælder uanset hvor stort et beløb, ansøger selv har lagt oveni.

Omfattet af udlånsbestemmelserne er også de tilfælde, hvor kommunen ikke har indgået leverandøraftale og ansøgeren selv vælger leveran-

dør og kommunen efterfølgende yder støtte efter regning til det bevilgede hjælpemiddel.

#### *Ansøgers egenbetaling*

140. Hvis ansøger ønsker en anden kørestol end den, ansøger har fået bevilget af kommunen, fx en anden kvalitet, farve eller yderligere funktioner, må ansøger selv betale en evt. difference.

Det fremgår af hjælpemiddelbekendtgørelsens § 15, stk. 3, at ansøgers eventuelle egenbetaling ved frit leverandørvalg, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 2 og 4, ved tilbagelevering til kommunen inden 4 år skal udbetales til ansøger efter fradrag af 2500 kr. og nedskrivning med 1/48 for hver måned, der er gået, fra den dag kvittering forelå.

Hvis ansøger fx har en progredierende lidelse, der gør det nødvendigt, at få en anden kørestol efter fx et år, skal den tidligere kørestol leveres tilbage til kommunen, da den betragtes som udlån til ansøger. Kommunen skal herefter refundere det beløb, der ikke er nedskrevet, jf. ovenfor nævnte beregningsmetode, til ansøger. Det samme gælder, hvis ansøger dør efter fx et år. Kommunen refunderer da det resterende beløb til ansøgers dødsbo.

Ansøgers egenbetaling kan ikke dækkes efter servicelovens § 84, idet § 84 omfatter merudgifter, der er en nødvendig følge af den nedsatte funktionsevne, dvs. udgifter, som den pågældende ikke ville have haft, hvis der ikke havde været tale om en nedsat funktionsevne.

Dette skyldes, at den merudgift pågældende får i form af en egenbetaling, ikke er en nødvendig merudgift ved forsørgelsen, idet pågældende af kommunen kan få en kørestol, der dækker pågældendes behov. Ansøgers valg af anden kørestol end den af kommunen bevilgede, vil typisk være begrundet med ønsket om anden kvalitet, flere funktioner, andet design, herunder farve m.v.

#### *Kommunens genbrug af kørestol*

141. Kommunen har mulighed for at genbruge brugte kørestole og dermed bevilge en brugt kørestol til en ansøger, hvis kørestolen opfylder ansøgers behov.

Det er kommunen, der afgør om en brugt kørestol opfylder betingelsen om at være det bedst egnede og billigste hjælpemiddel, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 4, og om kørestolen i til-

strækkelige omfang kompenserer for den nedsatte funktionsevne. Der henvises i øvrigt om borgerens inddragelse ved valg af hjælpemiddel til afsnittet om vurdering af behovet i kapitel 3.

Ansøger er ikke forpligtet til at modtage en brugt kørestol, men kan i stedet vælge at udnytte muligheden for selv at vælge leverandør og dermed få en ny kørestol.

Hvis ansøger vælger at udnytte muligheden for selv at vælge leverandør i de tilfælde, hvor kommunen kan bevillige en brugt kørestol, der opfylder ansøgers behov, følger det af hjælpemiddelbekendtgørelsens § 15, stk. 4, at det beløb kommunen yder i støtte til køb af en anden kørestol end den af kommunen bevilgede, svarer til den brugte kørestols nyværdi fratrukket 15 %.

#### *Eksempel:*

En ansøger får af kommunen tilbud om en brugt kørestol, der opfylder ansøgers behov. Den brugte kørestols nypris er 92.000 kr. Ansøger ønsker ikke at tage imod kommunens tilbud, men vælger i stedet at udnytte muligheden for selv at vælge leverandør. Kommunen kan i dette tilfælde give ansøger et beløb svarende til den brugte kørestols nyværdi fratrukket 15 %. Det vil i dette tilfælde sige 92.000 kr. fratrukket 13.800 kr., som er de 15 % af 92.000 kr. Det beløb ansøger herefter kan få bevilliget af kommunen til køb af en ny kørestol, vil være 78.200 kr.

Hvis den brugte kørestol er gået ud af produktion, og der derfor ikke findes en nypris for lige netop den kørestol, skal kommunen udregne en nypris for en kørestol af tilsvarende art og standard fratrukket 15 %.

#### *Reparation og udskiftning m.v.*

142. Om hjælp til reparation, udskiftning af kørestole og om hjælp til udgifter, som følger af brug af kørestol henvises der til hjælpemiddelbekendtgørelsens § 5.

#### *Medtagelse til udlandet*

143. Der henvises for muligheden for at tage kørestolen med til udlandet til kapitel 7 i denne vejledning.

#### *Klageadgang*

144. Afgørelser om bevilling af kørestole efter servicelovens § 97, stk. 4, truffet af kommunen

kan indbringes for det sociale nævn, jf. vejledningens kapitel 3, afsnittet om klageadgang.

## Kapitel 12

### *Tilskud til høreapparater*

#### *Henvisning til høreapparatbehandling*

145. Personer, der er over 18 år, og som er henvist til høreapparatbehandling fra en speciallæge i øre-, næse- og halssygdomme kan få et tilskud til køb af høreapparat hos en anden godkendt, privat høreapparatleverandør end den af amtskommunen anviste. Det er således ikke tilstrækkeligt, at ansøgers egen læge (en alment praktiserende læge) eller læge, der har speciale i andet end øre-, næse- og halssygdomme, henviser den pågældende til høreapparatbehandling.

Det er ikke et krav, at den henvisende speciallæge i øre-, næse- og halssygdomme har overenskomst med sygesikringen. Gruppe 1-sikrede bør derfor være opmærksomme på, om speciallægen har overenskomst med sygesikringen, idet de ellers selv må betale undersøgelsen hos speciallægen. For gruppe 2-sikrede gælder, at denne gruppe uanset speciallægens overenskomsthold modtager et tilskud, som sjældent vil dække speciallægens fulde honorar. Dette gælder også ved valg af speciallæge i øre-, næse- og halssygdomme indenfor EU.

#### *Frit valg af høreapparatleverandør*

146. For hjælpemidler i form af høreapparater kan ansøgeren, hvis den pågældende ikke ønsker at benytte amtskommunens leverandør, selv vælge en privat, godkendt høreapparatleverandør jf. servicelovens § 97, stk. 5. Se afsnittet nedenfor om godkendelse af de private leverandører.

Hvis ansøger vælger at forblive i det offentlige system, vil ydelsen være gratis. Ansøgeren vil i denne situation i samarbejde med den audiologiske afdeling få det bedst egnede og billigste høreapparat udleveret. Heri indgår hensyn til behov, kvalitet, betjeningsmulighed, udgifter til drift af høreapparatet, høreapparatets holdbarhed, servicekrav, garanti, service- og reparationsmuligheder m.m.

Det forudsættes, at ansøger, uanset om han eller hun ønsker at benytte sig af muligheden for frit at vælge en privat, godkendt høreapparatleverandør, skal have mulighed for selv at prøve og vurdere høreapparatet, eventuelt forskellige

typer, inden beslutning træffes. Det er vigtigt, at ansøgeren får god instruktion under afprøvningen, og at der gives ansøgeren god tid, således at ansøger kan blive fortrolig med høreapparatet. Der henvises i øvrigt til vejledningens kapitel 2 og 3 om sagsbehandling og rådgivning, samt hjælpemiddelbekendtgørelsens § 4, jf. vejledningens kapitel 4, om ydelse af det bedste og billigste hjælpemiddel.

Ansøgere, der udnytter adgangen til frit at vælge en godkendt privat høreapparatleverandør, er berettiget til befordringsgodtgørelse efter reglerne i § 22 i hjælpemiddelbekendtgørelsen. Befordringsgodtgørelsen dækker afstanden til det sted, hvor udleveringen af høreapparatet efter amtskommunens sædvanlige praksis ville have fundet sted, jf. bekendtgørelsens § 22, stk. 4.

For offentlige amtskommunale klinikker eller offentlige audiologiske afdelinger gælder det, at disse er omfattet af den amtskommunale tilsynsforpligtelse og -ansvar for så vidt angår den del af ydelsen der er omfattet af den sociale lovgivning. Dette følger af lov om retssikkerhedslovens § 39. Det amtskommunale tilsyn omfatter både indholdet af tilbuddene, og den måde opgaverne løses på inden for den sociale lovgivning.

#### *Bevilling af høreapparater*

##### **§ 97...**

*Stk. 5* Når en ansøger, der er fyldt 18 år, vælger en anden leverandør end den, som amtskommunen anviser, ydes et tilskud på indtil kr. 5.000 pr. høreapparat, hvis ansøgeren er henvist til høreapparatbehandling af en speciallæge i øre-, næse- og halssygdomme. Tilskuddet omfatter høreprøve, høreapparat, tilpasning, service og garanti og er inkl. moms. Tilskuddet kan ikke udgøre mere end de faktiske udgifter og kan alene ydes til høreapparater, der udleveres fra en godkendt leverandør.

*Stk. 6...*

147. Efter servicelovens § 97, stk. 5 kan der ydes tilskud til et høreapparat.

Det er en betingelse for at yde tilskud efter § 97, stk. 5 at de generelle tildelingskriterier i § 97, stk. 1 er opfyldt. Der henvises til vejledningens kapitel 1.

Det er en betingelse for at opnå det kontante tilskud til et høreapparat, at ansøgeren er over 18

år, og er henvist til høreapparatbehandling af en speciallæge i øre-, næse- og halssygdomme.

Det er endvidere en betingelse for at opnå tilskud, at høreapparatet udleveres fra en godkendt, privat høreapparatleverandør, der opfylder de godkendelseskrav, som fastsættes af sundhedsministeren, jf. ovenfor.

For børn og unge under 18 år gælder, at de ikke er omfattet af det frie valg af privat, godkendt leverandør med tilskud. Børn og unge under 18 år, der har behov for høreapparatbehandling forudsættes stadig behandlet i det offentlige system. Er der konstateret hørenedsættelse i meget ung alder, er det af stor betydning for barnets eller den unges psykosociale udvikling, at hørenedsættelsen afhjælpes hurtigt. Derfor modtager denne gruppe høreapparatbehandling efter behov uanset eventuelle ventelister.

#### *Tilskuddets størrelse*

148. Hvis ansøger vælger behandling hos en godkendt, privat høreapparatleverandør, vil pågældende modtage et tilskud på 5.000 kr. pr. høreapparat inkl. moms. Sammen med eventuel egenbetaling forudsættes tilskuddet at dække høreprøve, høreapparat, tilpasning, afprøvning, service og garanti.

Tilskuddet kan ikke udgøre mere end de faktiske udgifter.

Tilskuddets størrelse reguleres efter servicelovens § 136, stk. 5, en gang årligt den 1. januar med satsreguleringsprocenten, jf. lov om en satsreguleringsprocent. Beløbet afrundes til nærmeste kronebeløb.

#### *Administration og udbetaling af tilskud*

149. Udbetaling af tilskud på indtil 5000 kr. forudsættes at finde sted på baggrund af en regning udstedt af en godkendt, privat høreapparatleverandør. Afregningen sker således mellem den amtskommune, som ansøger hører til, og den godkendte, private høreapparatleverandør.

#### *Ejendomsretten*

150. I de tilfælde, hvor ansøger vælger at få høreapparatbehandlingen gratis i det offentlige system, på en amtskommunal høreklinik eller audiologisk afdeling, vil høreapparatet være det offentliges ejendom, og ansøger skal derfor tilbagelevere høreapparatet, når det ikke længere er i brug.

Hvis ansøger derimod vælger at benytte sig af muligheden for frit at vælge en privat, godkendt høreapparatleverandør efter servicelovens § 97, stk. 5, og dermed få et tilskud på 5.000 kr. pr. høreapparat inkl. moms, vil høreapparatet være ansøgers eget.

For så vidt angår vedligeholdelse og hjælp til batterier henvises der til afsnittet nedenfor om vedligeholdelse.

#### *Godkendelse af privat høreapparatleverandør*

151. Efter servicelovens § 97, stk. 6 er det en betingelse for at opnå tilskud, at høreapparatet udleveres fra en godkendt, privat høreapparatleverandør, der opfylder de godkendelseskrav, som fastsættes af indenrigs- og sundhedsministeren. Kravene fastsættes på grundlag af retningslinier for godkendelse af private leverandører af høreapparater, som udarbejdes af Sundhedsstyrelsen, og vil bl.a. omfatte forhold som måltagning, tilpasning, apparatur og uddannelse. Der henvises til Indenrigs- og sundhedsministeriets bekendtgørelse- og Sundhedsstyrelsens retningslinier om godkendelse af private leverandører af høreapparater.

#### *Betingelser for udskiftning af høreapparat*

##### *Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

###### § 5...

Stk. 6. Ansøgere, der har valgt at benytte muligheden for frit valg af en privat, godkendt høreapparatleverandør, jf. § 97, stk. 5, i lov om social service, kan tidligst bevilliges et nyt høreapparat efter 4 år regnet fra tidspunktet for ibrugtagning. Tidsfristen gælder separat for hvert høreapparat.

Stk. 7. Der kan dog ydes tilskud til nyt høreapparat før 4 års periodens udløb,

- 1) når der er indtruffet en markant helbredsbetaget forværring af hørelsen, eller
- 2) når legemlige forandringer eller slitage efter kort tid umuliggør anvendelse af høreapparatet, eller
- 3) når høreapparatet går tabt ved tyveri, brand eller lignende.

152. For personer, der har valgt at benytte sig af muligheden for at vælge en godkendt, privat høreapparatleverandør efter servicelovens § 97,

stk. 5 gælder, at der tidligst kan ydes støtte til nyt høreapparat, når det eksisterende er 4 år gammelt. Hvis betingelserne for høreapparat fortsat er opfyldt vil modtageren som udgangspunkt have ret til udskiftning efter 4 år, jf. § 5, stk. 6, i hjælpemiddelbekendtgørelsen. Tidsfristen gælder separat for hvert høreapparat.

Udskiftning, før der er forløbet 4 år, kan dog komme på tale, hvis pågældende er udsat for en markant helbredsbetaget forværring i sin hørelse, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 5, stk. 7, nr. 1.

En afgørelse af om der er tale om en markant helbredsbetaget forværring vil altid bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde.

Amtskommunen skal søge sagen oplyst i det omfang, det er nødvendigt for at træffe en korrekt afgørelse. Amtskommunen må ved denne afgørelse inddrage den fornødne sundhedsfaglige ekspertise i vurderingen af, om hørelsen er markant forværret i det konkrete tilfælde. Dette kunne fx ske ved, at amtskommunen inddrager en speciallæge i øre-, næse- og halssygdomme med ekspertviden indenfor området audiologi.

Et ønske fra ansøger om et nyt høreapparat begrundet i den teknologiske udvikling, som medfører at den pågældende kan få et høreapparat, hvis teknologiske og kvalitetsmæssige standard er bedre end ansøgers nuværende høreapparat, kan ikke i sig selv begrunde, at der ydes tilskud til førtidig udskiftning.

Legemlige forandringer og slitage kan efter kort tid umuliggøre anvendelse af høreapparatet og kan i særlige tilfælde begrunde tilskud til et nyt høreapparat, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 5, stk. 7, nr. 2. Et høreapparat kan også blive uanvendeligt af andre årsager, fx hændelige uheld eller gå tabt, fx ved tyveri eller brand, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 5, stk. 7, nr. 3. I disse situationer bør pågældende forsynes med et erstatningshøreapparat uden unødigt forsinkelse.

Der kan ikke stilles krav om, at ansøgeren skal holde høreapparatet særskilt forsikret. Ansøgeren er forpligtet til at passe på høreapparatet som på sine egne ting. Beskadiges høreapparatet og går høreapparatet til grunde, kan amtskommunen, hvis ansøgeren eller skadevolderen har en familieforsikring, forhøre om skaden kan dækkes. Ansøgeren er forpligtet til at medvirke her- til.



Amtskommunen vil ved hyppigere skadesforløb kunne tage disse i betragtning ved vurderingen af, hvorledes høreapparathøvet kan løses, og hvilket høreapparat der i den konkrete situation skal stilles til rådighed.

I forbindelse med høreapparatbehandling hos en godkendt, privat høreapparatleverandør, bør leverandøren sikre sig, at ansøger har fået en bevilling af ansøgers hjemamt. Dette gælder både for førstegangs ansøgere og for ansøgere der ønsker deres høreapparat udskiftet.

*Vedligeholdelse, batterier,  
reparation og udskiftning m.v.*

*Hjælpemiddelbekendtgørelsen*

§ 5. Hjælp til reparation og udskiftning af bevilgede hjælpemidler samt reservehjælpemidler ydes efter behov.

*Stk. 2...*

*Stk. 4.* Hjælp til høreapparater, der ydes af amtskommunen, jf. § 2, stk. 2, nr. 3, omfatter tillige vedligeholdelse og batterier.

153. Vedligeholdelse og hjælp til batterier er gratis, uanset om høreapparater er anskaffet i en offentlig audiologisk klinik eller hos en godkendt, privat høreapparatleverandør. Om hjælp til udgifter, som følger af brug af høreapparat, fx vedligeholdelse og hjælp til batterier fremgår det af § 5, stk. 4 i hjælpemiddelbekendtgørelsen, at hjælp til høreapparater, der ydes af amtskommunen, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2, tillige omfatter vedligeholdelse og batterier.

For reparation af høreapparater anskaffet i amtskommunalt regi gælder, at disse er omfattet af § 5, stk. 1 i hjælpemiddelbekendtgørelsen. For så vidt angår høreapparater anskaffet hos godkendte, private høreapparatleverandører, gælder købelovens almindelige regler om reklamation og garanti (dvs. den 2-årige reklationsfrist eller evt. løfte/aftale om garanti og fri service).

*Høreomsorg og andre forebyggende  
foranstaltninger*

154. Kommunerne er i følge den sociale lovgivning forpligtet til at drage omsorg for perso-

ner med nedsat hørelse, der samtidig bruger høreapparat samt til at sørge for, at der foretages andre forebyggende foranstaltninger for den enkelte høreapparatbruger. Der henvises til vejledningens kapitel 2 og 3 om sagsbehandling og rådgivning.

Forpligtelsen omfatter alle høreapparatbrugere, uanset om høreapparatet er erhvervet hos en godkendt, privat høreapparatleverandør med tilskud eller hos det offentlige.

Amtskommunerne er forpligtet til at instruere og undervise hørehæmmede i brugen af høreapparatet. Denne forpligtelse omfatter alle høreapparatbrugere.

Undervisning i brug og vedligeholdelse af høreapparat finder sted på en offentlig amtskommunal audiologisk afdeling eller høreinstitut. Særligt om rådgivning og vejledning i forbindelse med støtte til hjælpemidler, henvises til vejledningens kapitel 2.

*Medtagelse af høreapparat til udlandet og  
forholdet til EU-retten*

155. Der henvises til kapitel 7.

*Klageadgang*

156. Afgørelser om bevilling af tilskud til høreapparater efter servicelovens § 97, stk. 5, truffet af amtskommunen kan indbringes for det sociale nævn, jf. vejledningens kapitel 3, afsnittet om klageadgang.

For så vidt angår lægelige fejl i forbindelse med undersøgelse af patienten i speciallægens praksis kan dette indbringes for Patientklagenævnet. En fejl hos en godkendt, privat høreapparatleverandør i relation til høreapparatbehandling er ikke omfattet af patientklagesystemet, men kan indbringes for Forbrugerombudsmanden.

I de tilfælde hvor høreapparatet er købt af ansøger hos en privat, godkendt høreapparatleverandør, vil ansøger være omfattet af den almindelige forbrugerbeskyttelse efter købelovens regler.

*Socialministeriet, den 14. december 2004*

EVA KJER HANSEN

/Vibeke Køie

- <sup>1)</sup> EU omfatter Belgien, Luxembourg, Holland, Italien, Spanien, Portugal, Grækenland, Tyskland, Østrig, Frankrig, Irland, Det forenede Kongerige, Danmark, Sverige, Finland, Slovakiet, Tjekkiet, Cypern, Malta, Estland, Letland, Litauen, Polen, Slovenien og Ungarn. EØS omfatter Norge, Lichtenstein og Island. Desuden er Schweiz omfattet som følge af den bilaterale aftale mellem EU og Schweiz.
- <sup>2)</sup> En arbejdstager er en person, der er socialsikret som arbejdstager. Når en socialsikringsordning dækker hele befolkningen, sådan som den danske, lægger man vægt på bl.a. om arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende inden for rammerne af den sociale sikringsordning for samtlige indbyggere, er tvunget forsikret mod en eller flere af de risici, som forordningen finder anvendelse på. Det gælder bl.a. alderspension, social- og sygeforsikring.
- <sup>3)</sup> Offentligt ansatte (tjenestemænd og ansatte i tjenestemandslignende forhold) er under beskæftigelse for Danmark i et andet medlemsland socialsikret uden tidsbegrænsning i Danmark.
- <sup>4)</sup> Begrebet grænsearbejder omfatter enhver arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende, som udøver erhvervmæssig virksomhed i et medlemsland, men er bosat i et andet medlemsland, hvortil den pågældende som hovedregel vender tilbage hver dag eller mindst en gang om ugen.
- <sup>5)</sup> Begrebet studerende omfatter enhver, der studerer eller følger en faglig uddannelse, der fører frem til et uddannelsesbevis, som anerkendes officielt af et medlemslands myndigheder, og som ikke er arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende.

Bekendtgørelse af 14. december 2004

## Bekendtgørelse om ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder efter serviceloven

I medfør af § 97, stk. 7, og § 98, stk. 7, i lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 708 af 29. juni 2004, fastsættes:

### Almindelige bestemmelser

§ 1. Hjælp ydes til anskaffelse af hjælpemidler og forbrugsgoder til personer med en varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når hjælpemidlet eller forbrugsgodet i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne og derved i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse, eller når hjælpemidlet eller forbrugsgodet er nødvendigt for, at pågældende kan udøve et erhverv.

Stk. 2. Hjælpemidler omfatter produkter, der er fremstillet med henblik på at afhjælpe en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse. Forbrugsgoder omfatter produkter, som er fremstillet og forhandles bredt med henblik på sædvanligt forbrug hos befolkningen i almindelighed.

§ 2. Hjælp efter denne bekendtgørelse ydes af kommunen.

Stk. 2. Amtskommunen yder dog hjælp, herunder befordringsgodtgørelse m.v. efter § 22, vedrørende ansøgninger om

- 1) optiske synshjælpemidler, herunder briller, kontaktlinser og optikunderstøttende hjælpemidler, jf. § 14,
- 2) arm- og benproteser,
- 3) høreapparater,
- 4) særlige informationsteknologiske hjælpemidler og dertil understøttende hjælpemidler og

- 5) forbrugsgoder, der indgår som en del af informationsteknologiske hjælpemidler, herunder personlige computere. Hjælpen ydes efter reglerne i §§ 18-21.

Stk. 3. Særlige informationsteknologiske hjælpemidler, jf. stk. 2, nr. 4, omfatter produkter, der kan afhjælpe et kommunikationshandicap (fx talemaskiner og kommunikatorer) samt computerbaserede kommunikationshjælpemidler, herunder specialprogrammer og andet særligt tilbehør til personlige computere.

§ 3. Der kan normalt ikke ydes støtte til hjælpemidler eller forbrugsgoder, som ansøgeren selv har anskaffet, inden bevilling er givet.

### Hjælpemidler

§ 4. Hjælp ydes til anskaffelse af det bedst egnede og billigste hjælpemiddel. Hjælpen kan ydes som udlån, kontantydelse eller udleveres som naturalhjælp.

§ 5. Hjælp til reparation og udskiftning af bevillgede hjælpemidler samt reservehjælpemidler ydes efter behov.

Stk. 2. Der ydes ikke hjælp til udgifter, som følger af brug af hjælpemidlet, fx til drift, rengøring eller vedligeholdelse, jf. dog stk. 3-5.

Stk. 3. Der ydes hjælp til batterier til brug for hjælpemidler bevilliget efter servicelovens § 97, som ikke kan købes i almindelig handel, eller som ikke kan eller bør udskiftes af ansøgeren.

Stk. 4. Hjælp til høreapparater, der ydes af amtsskommunen, jf. § 2, stk. 2, nr. 3, omfatter tilige vedligeholdelse og batterier.

*Stk. 5.* Der ydes hjælp til udskiftning af dæk og slanger til kørestole, hvis der er behov for mere end en årlig udskiftning. Ansøgeren betaler selv udgifterne til den første årlige udskiftning.

*Stk. 6.* Ansøgere, der har valgt at benytte muligheden for frit valg af en privat, godkendt høreapparatleverandør, jf. § 97, stk. 5, i lov om social service, kan tidligst bevilges et nyt høreapparat efter 4 år regnet fra tidspunktet for ibrugtagning. Tidsfristen gælder separat for hvert høreapparat.

*Stk. 7.* Der kan dog ydes tilskud til nyt høreapparat før 4 års-periodens udløb,

- 1) når der er indtruffet en markant helbredsbe-  
tinget forværring af hørelsen, eller
- 2) når legemlige forandringer eller slitage efter  
kort tid umuliggør anvendelse af høreappa-  
ratet, eller
- 3) når høreapparatet er gået tabt ved tyveri,  
brand eller lignende.

§ 6. Kommunen eller amtskommunen kan be-  
stemme, at et hjælpemiddel skal leveres af be-  
stemte leverandører. I forbindelse med kommu-  
nens eller amtskommunens indgåelse af leveran-  
døraftaler skal repræsentanter for brugerne ind-  
drages ved udarbejdelse af kravspecifikationer-  
ne.

*Stk. 2.* For særligt personlige hjælpemidler kan  
ansøgeren, hvis pågældende ønsker at benytte en  
anden leverandør end den af kommunen eller  
amtskommunen valgte, vælge selv at indkøbe  
hjælpemidlet og få udgifterne hertil refunderet,  
dog højst svarende til den pris, kommunen eller  
amtskommunen kunne have erhvervet hjælpem-  
idlet til hos sin leverandør. Har kommunen el-  
ler amtskommunen ikke indgået leverandørafta-  
le, kan ansøgeren vælge leverandør, og støtten  
ydes efter regning til det bevilgede hjælpemid-  
del.

*Stk. 3.* Ved indkøb af særligt personlige hjæl-  
pemidler skal fakturaen fra den leverandør, som  
ansøgeren vælger, sendes og afregnes direkte  
med kommunen eller amtskommunen. Ansøger  
hæfter selv for egenandelen, der betales direkte  
til leverandøren. Det skal fremgå af fakturaen,  
om ansøgers evt. egenandel er fratrukket.

*Stk. 4.* Særligt personlige hjælpemidler, jf. stk.  
2, omfatter kørestole, som forudsætter individuel  
tilpasning og nødvendigvis må benyttes i hoved-  
parten af dagens timer, ortopædisk fodtøj, arm-  
og benproteser, støttekorsetter og bandager m.v.,

parrykker, brystproteser, stomihjælpemidler samt  
kropsbårne synshjælpemidler.

*Stk. 5.* For høreapparater, hvortil der ydes til-  
skud efter § 97, stk. 5, i lov om social service,  
kan ansøgere over 18 år vælge at benytte en pri-  
vat, godkendt høreapparatleverandør. Vælger  
ansøger selv at indkøbe høreapparatet kan ansø-  
ger få refunderet 5.160 kr. pr. høreapparat inkl.  
moms, jf. § 16, stk. 1. Tilskuddet kan højst udgø-  
re de faktiske udgifter.

§ 7. Hjælpemidler, der er til fælles brug for  
personer i et botilbud efter servicelovens kap. 18  
eller i en daginstitution, en klub eller en døgnin-  
stitution efter servicelovens kap. 4, 5 og 8 eller  
som i øvrigt er basisinventar i det pågældende  
botilbud eller den pågældende daginstitution,  
klub eller døgninstitution, stilles til rådighed af  
botilbuddet, daginstitutionen, klubben eller  
døgninstitutionen.

*Stk. 2.* Hjælpemidler, som er personlige, idet  
de alene anvendes af den pågældende og fx med-  
tages under ophold uden for botilbuddet eller  
dag- eller døgninstitutionen, er ikke basisinven-  
tar.

#### *Særlige bestemmelser om støtte til visse hjælpemidler*

§ 8. Der kan ydes støtte til injektions- og test-  
materialer (fx sprøjter, kanyler, insulinpen, fin-  
gerprikker (lancetter), teststrimler og blodsuk-  
kermåleapparatur) til insulinkrævende diabeti-  
kere, og til diabetikere som kombinationsbe-  
handling med insulin og tabletter.

*Stk. 2.* Hjælpen til blodsukkermåleapparatur  
ydes med halvdelen af den samlede udgift.

*Stk. 3.* Til tabletbehandlede diabetikere, hvor  
lægen anser jævnlig blodsukkermåling for på-  
krævet, gives op til 150 stk. teststrimler og fin-  
gerprikker (lancetter) årligt.

§ 9. Der kan ydes støtte til hudpræparater til at  
skjule stærkt skæmmende modernærker og ar-  
dannelser på hoved og hals samt hjælp til hudbe-  
skyttende cremer til anvendelse på hoved og hals  
efter hudtransplantationer eller forbrændinger.

§ 10. Der kan ydes støtte til ortopædisk fodtøj  
til personer med varige og svære foddeformite-  
ter, jf. indikationer i bilag 1, hvis generne af fod-  
deformiteten kan afhjælpes.

*Stk. 2.* Til dækning af udgifter ved anskaffelse  
af ortopædisk fodtøj afholder ansøgeren selv et

beløb, der udgør 640 kr. pr. par for personer over 18 år og 340 kr. pr. par for børn og unge under 18 år.

*Stk. 3.* Der kan i forbindelse med bevilling af ortopædisk fodtøj gives tilsagn om forsåling eller udbedring af fodtøjet.

§ 11. Der kan ydes støtte til ortopædiske fodindlæg eller tilretning af almindeligt fodtøj til personer med en foddeformitet, jf. indikationerne i bilag 1, hvis generne af foddeformiteten kan afhjælpes, og personen uden brug af indlæg ville være henvist til at benytte ortopædisk fodtøj.

§ 12. Der kan ydes støtte til særlige beklædningsgenstande. Hjælpen ydes til dækning af merudgifterne.

§ 13. Der kan ydes støtte til stomihjælpemidler til personer, som har fået foretaget en af følgende operationer: Colostomi (kunstig udføring af tyktarmen), ileostomi (kunstig udføring af tyndtarmen) eller urostomi (kunstig udføring af urinveje).

§ 14. Der kan ydes støtte til briller og kontaktlinser, hvis følgerne af en medicinsk-optisk defineret, varig øjenlidelse kan afhjælpes, jf. indikationerne i bilag 2.

*Stk. 2.* Der kan ikke ydes støtte, når behovet for briller eller kontaktlinser alene skyldes en optisk synsfejl.

*Stk. 3.* Hvis problemet ikke kan løses lokalt, kan briller og kontaktlinser, jf. stk. 1, samt andre optiske synshjælpemidler og optikunderstøttede synshjælpemidler til personer med en medicinsk-optisk defineret, varig øjenlidelse eller et varigt synshandicap udleveres af Statens Øjenklinik efter henvisning fra speciallæger i øjensygdomme, øjenafdelinger samt amtskommunale konsulenter eller synscentraler. Statens Øjenklinik giver efterfølgende amtskommunen meddelelse om udlevering.

*Stk. 4.* Socialministeriet fastsætter betalingen for synshjælpemidler, der udleveres af Statens Øjenklinik, jf. stk. 3.

§ 15. Kørestole, som forudsætter individuel tilpasning og nødvendigvis må benyttes i hovedparten af døgnets timer, betragtes som et særligt personligt hjælpemiddel.

*Stk. 2.* Kørestole, hvortil der er ydet støtte efter reglerne om særligt personlige hjælpemidler i § 97, stk. 4 i lov om social service, betragtes som

udlån og skal tilbageleveres til kommunen, når ansøger ikke har brug for den mere. Ansøgeren opnår dermed ikke ejendomsret til kørestolen.

*Stk. 3.* Ansøgers eventuelle egenbetaling ved frit leverandørvalg, jf. § 6, stk. 2 og 4, skal ved tilbagelevering af kørestolen til kommunen inden 4 år, udbetales til ansøger efter fradrag af 2500 kr. og nedskrivning med 1/48 for hver måned, der er gået, fra den dag kvittering forelå.

*Stk. 4.* Kan kommunen levere en brugt kørestolsmodel, der opfylder ansøgerens behov, og vælger ansøgeren at benytte sig af muligheden for frit leverandørvalg, jf. § 6, stk. 2 og 4, kan kommunens støtte maksimalt udgøre, hvad der svarer til den brugte kørestols nypris fratrukket 15 %. Hvis kørestolen er udgået af produktion fastsættes en nypris svarende til en kørestolsmodel af tilsvarende art og standard fratrukket 15 %.

§ 16. Efter § 97, stk. 5, i lov om social service, yder amtskommunen et tilskud på indtil kr. 5.160 pr. høreapparat inkl. moms til personer, der er fyldt 18 år, og som ønsker at benytte muligheden for frit valg af en privat, godkendt høreapparatleverandør, jf. § 6, stk. 4. Det er en betingelse, at den pågældende er henvist til høreapparatbehandling af en speciallæge i øre-, næse og halssygdomme. Tilskuddet kan ikke udgøre mere end de faktiske udgifter, herunder udgifter til høreprøve, høreapparat, tilpasning, service og garanti. Tilskuddet er inkl. moms.

*Stk. 2.* Høreapparater, hvortil der er ydet støtte efter § 97, stk. 5, i lov om social service, er ansøgerens ejendom.

#### Forbrugsgoder

§ 17. Hjælp til anskaffelse af almindeligt fodtøj ydes til personer, som på grund af en størrelsesforskel på fødderne på mindst 2 hele skonumre er nødt til at anskaffe to par sko. Hjælpen ydes med halvdelen af den samlede udgift, dog højst med et beløb på 940 kr.

*Stk. 2.* Ved førstegangsanskaffelse ydes hjælp til to par sko (dvs. at der skal købes 4 par sko). Herefter kan der ydes hjælp til et par hver 15. måned, medmindre der foreligger ganske særlige forhold, som nødvendiggør hyppigere udskiftning.

*Stk. 3.* Der ydes ikke hjælp til reparation af almindeligt fodtøj, der er anskaffet med støtte efter denne bestemmelse, medmindre der er tale om

nødvendig tilretning på grund af en deformitet, jf. § 11, stk. 1.

§ 18. Hjælp til anskaffelse af øvrige forbrugsgoder ydes, når betingelserne i § 1 er opfyldt, med et beløb svarende til 50 pct. af prisen på et almindeligt standardprodukt af den pågældende art.

Stk. 2. Der kan ud over støtte efter stk. 1 ydes hjælp til betaling af forskellen mellem prisen på et almindeligt standardprodukt og prisen på det bedste egnede og billigste produkt. Hjælpen ydes, hvis der foreligger ganske særlige forhold ved den nedsatte funktionsevne, som nødvendiggør anskaffelse af et forbrugsgode, der

- 1) er dyrere end et almindeligt standardprodukt, eller
- 2) nødvendiggør særlig indretning.

Stk. 3. Hvis forbrugsgodet på grund af den nedsatte funktionsevne udelukkende fungerer som et hjælpemiddel, således at ansøgeren ikke kan benytte produktet efter sit formål som forbrugsgode, omfatter hjælpen den fulde anskaffelsespris på det bedst egnede og billigste produkt. Hjælpen kan ydes som udlån.

Stk. 4. Computere med standardsoftware, der understøtter hjælpemidler som nævnt i § 2, stk. 2, nr. 4, til blinde og svagsynede, dækkes af amtskommunen med den fulde anskaffelsespris til det bedst egnede og billigste produkt. Hjælpen kan ydes som udlån.

Stk. 5. Der ydes kun hjælp efter denne bestemmelse, når udgiften i den enkelte ydelsessituation overstiger 500 kr.

Stk. 6. Der ydes ikke hjælp efter denne bestemmelse til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo, fx almindelige stole, borde, senge, telefoner, TV-apparater, videomaskiner, båndoptagere m.v., som normalt findes i ethvert hjem, der måtte ønske det.

§ 19. Der ydes ikke hjælp til udskiftning og reparation af forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 18, stk. 1.

§ 20. Til forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 18, stk. 2, ydes der hjælp til udskiftning og reparation efter behov.

Stk. 2. Hjælp til udskiftning, jf. § 18, stk. 2, ydes ved betaling af forskellen mellem prisen på et almindeligt standardprodukt og prisen på det bedst egnede og billigste produkt.

Stk. 3. Hjælp til reparation af forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 18, stk. 2, nr. 1, ydes med halvdelen af udgiften.

Stk. 4. Hjælp til reparation af forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 18, stk. 2, nr. 2, omfatter alene reparationsudgifter vedrørende den særlige indretning.

§ 21. Til forbrugsgoder, der er anskaffet efter § 18, stk. 3 og stk. 4, ydes der hjælp til udskiftning og reparation efter behov. Udskiftning og reparation til computere efter bekendtgørelsens § 18, stk. 4, dækkes af amtskommunen.

#### Befordringsgodtgørelse

§ 22. Kommunen eller amtskommunen yder befordringsgodtgørelse i forbindelse med ansøgning og ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder, når den samlede udgift med det billigste, forsvarlige befordringsmiddel overstiger 60 kr., dog 25 kr. for personer der modtager sociale pensioner.

Stk. 2. Der kan ydes time- og dagpenge og hoteldispositionsbeløb efter laveste sats i Finansministeriets til enhver tid gældende cirkulære om time- og dagpenge m.v., når der er tale om en rejse, der nødvendiggør overnatning uden for hjemmet.

Stk. 3. Der kan ydes befordringsgodtgørelse efter stk. 1 og 2 til rejseledsager, når ledsagelse er absolut påkrævet på grund af ansøgerens helbredstilstand eller alder.

Stk. 4. For personer, der vælger at benytte adgangen til frit leverandørvalg, jf. § 6, stk. 2, og § 6, stk. 5, er kommunen eller amtskommunen højst forpligtet til at yde befordringsgodtgørelse svarende til afstanden til det sted, hvor udleveringen af hjælpemidlet efter kommunens eller amtskommunens sædvanlige praksis ville have fundet sted. Befordringsudgifter herudover betales af ansøgeren.

#### Regulering

§ 23. De beløb, der er nævnt i § 6, stk. 5, § 11, stk. 2, § 16, stk. 1 og § 17, stk. 1, reguleres en gang årligt, den 1. januar, med satsreguleringsprocenten, jf. lov om en satsreguleringsprocent. Beløbene afrundes til nærmeste kronebeløb, der er deleligt med 10.

*Ikrafttrædelsesbestemmelser*

§ 24. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2005.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 195 af 20. marts 2003 om ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder efter serviceloven ophæves.

Socialministeriet, den 14. december 2004

EVA KJER HANSEN

/ Vibeke Køie

*Bekendtgørelsens bilag 1***Indikationer for hjælp til ortopædiske sko efter § 10 og ortopædiske fodindlæg efter § 11**

- |   |  |
|---|--|
| <p>1) Leddegigt med svært forfodsfald og tådeformiteter (indlæg eventuelt suppleret med gængesål).</p> <p>2) Sårddannelser med risiko for sår i fodsålen med føleforstyrrelser som følge af sukkersyge, kroniske nervelidelser eller ved svær kompromittering af blodomløbet (kredsløbsinsufficiens).</p> <p>3) Svært forfodsfald ved samtidigt dårligt blodomløb, fx. klostillede tæer, hammertæer, deformede ledhoveder på mellemfodsknoglerne.</p> | <p>4) Stiv fodrod - medfødte sammenvoksninger (coalitio), svære fejlstillinger efter brud på fodrodknogler, kroniske ledbetændelser eller leddegigt.</p> <p>5) Aflastning af varigt smertende ar i fodsålen.</p> <p>6) Andre foddeformiteter af tilsvarende sværhedsgrad efter særlig begrundelse, fx. svært fikseret platfod, svær slaphed af ledbånd og ledkapsler ved medfødt knogleskørhed (osteogenesis imperfecta). Der kan således ikke ydes hjælp til indlæg ved almindelig platfod eller blød platfod hos børn.</p> |
|---|--|

*Bekendtgørelsens bilag 2***Indikationer for hjælp til briller og kontaktlinser, jf. § 14, stk. 1**

- |  |  |
|--|--|
| <p>1) Uregelmæssig hornhinde (irregulær astigmatisme) ved fx keratokonus, hornhindear m.v.</p> <p>2) Defekter i regnbuehinden, fx aniridi, kolo-bom, albinisme, samt følger efter fx skader eller operation.</p> <p>3) Løs øjenlinse (ektopi), følger efter operation i barnealderen for grå stær (afaki).</p> <p>4) Smertende øjenlidelser, fx blærer på hornhinden (keratitis bullosa) eller kronisk hornhindedår.</p> <p>5) Stærkt skæmmende øjenlidelser.</p> <p>6) Sygdomsbetinget dobbeltsyn uden mulighed for operativ korrektion.</p> <p>7) Sygdomsbetinget lysoverfølsomhed (fotofobi) ved fx retinitis pigmentosa, akromatopsi, øjenkomplikationer ved diabetes, makula degeneration.</p> <p>8) Ekstreme optiske synsfejl karakteriseret ved, at etableringen af forbedret synsfunkti-</p> | <p>on kun kan opnås med specialfremstillede brilleglas eller kontaktlinser.</p> <p>9) Børn og unge registreret i synsregistret ved John Kennedy Institutet - Statens Øjenklinik.</p> <p>10) Afaki kombineret med synsfeltsdefekter efter indstilling fra John F. Kennedy Institutet - Statens øjenklinik.</p> <p>11) Myopi større end eller lig med -7 kombineret med kikkertsynsfelt på 10 grader eller derunder</p> <p>12) Ptosebriller (specialstel)</p> <p>13) Hypermetrop <math>&gt; + 7</math> i højst brydende plan til børn indtil 10 år</p> <p>14) Andre medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelser af tilsvarende sværhedsgrad efter indstilling fra John Kennedy Institutet - Statens Øjenklinik.</p> |
|--|--|

## Bekendtgørelse om betingelser for i særlige tilfælde at få hjælp efter lov om social service under midlertidigt ophold i udlandet

I medfør af § 2, stk. 2 i lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 764 af 26. august 2003 fastsættes:

### Generelle betingelser

§ 1. Hjælp efter serviceloven er betinget af, at modtageren har lovligt ophold her i landet.

Stk. 2. Retten til hjælp efter servicelovens §§ 28, 29, 31, 77, 78, 79, 84, 97, 99 og retten til ansættelse til pasning af nærtstående efter servicelovens § 103 a bevares dog under midlertidige ophold i udlandet efter de nærmere regler i §§ 2-10 til alle eller en del af de formål, der er nævnt nedenfor i nr. 1-6:

- 1) Når modtageren deltager i aktiviteter, der er led i aktivering eller revalidering, jf. § 5, stk. 2, nr. 1 i lov om aktiv socialpolitik.
- 2) Når modtageren deltager i en uddannelse i udlandet, der berettiger til Statens Uddannelsesstøtte i udlandet, jf. Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 469 af 3. juni 2003.
- 3) Når der er behov for nødvendig lægebehandling, som den pågældende ikke kan få her i landet, jf. Indenrigs- og Sundhedsministeriets bekendtgørelse nr. 564 af 20. juni 2003 eller behandlingstilbud, kurophold e.l., som er betalt af det offentlige.
- 4) Når modtageren udøver aftalt eller fastlagt samvær, som ikke kan foregå her i landet, med egne børn under 18 år.
- 5) Når modtageren holder ferie i udlandet.
- 6) Når der i øvrigt foreligger ganske særlige forhold.

Stk. 3. Det er en betingelse for at bevare hjælpen i udlandet, at modtageren inden udrejsen opfylder betingelserne for at modtage hjælp, samt at kommunen løbende kan holdes orienteret om, at opholdet kan ske, uden at de almindelige regler for hjælpen tilsidesættes, jf. lov om retssikkerhed og administration på det sociale område § 11.

Stk. 4. Varigheden af hjælp under ophold i udlandet i det enkelte tilfælde afhænger af formålet med hjælpen og de konkrete omstændigheder, herunder karakteren af hjælpen.

Stk. 5. Der kan kun i særlige tilfælde efter en konkret vurdering ydes tilskud til dækning af ekstra omkostninger, der er forbundet med kortvarige ferieophold i udlandet, jf. endvidere § 5, stk. 2.

### Betingelser vedrørende de enkelte bestemmelser

§ 2. Hjælp til dækning af merudgifter efter servicelovens § 28 kan bevares til de formål, der er nævnt i § 1, stk. 2, nr. 1-6.

§ 3. Hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste efter servicelovens § 29 kan bevares til de formål, der er nævnt i § 1, stk. 2, nr. 3-6.

§ 4. Tilskud til dækning af udgifter ved ansættelse af hjælpere efter servicelovens § 77 kan bevares til de formål, der er nævnt i § 1, stk. 2, nr. 1-6.

Stk. 2. Ved ophold i udlandet til de formål, der er nævnt § 1, stk. 2, nr. 1 og 2, kan tilskuddet anvendes til ansættelse af hjælpere i udlandet. Hjælpen ydes under hensyn til lønniveauet i det pågældende land, dog maksimalt med det beløb,



der ville blive ydet her i landet til dækning af det tilsvarende behov. Hvis modtageren vælger at medbringe hjælpere, kan tilskud hertil ikke overstige det tilskud, der ville blive ydet her i landet til dækning af det tilsvarende behov, og der kan ikke ydes hjælp til rejse- og opholdsudgifter til hjælperen efter servicelovens § 77 eller som merudgift efter servicelovens § 84.

§ 5. Hjælp til ledsagelse efter servicelovens § 31 og § 78 kan bevares ved ophold i udlandet til de formål, der er nævnt i § 1, stk. 2, nr. 3-6.

Stk. 2. Der kan ikke ydes hjælp til rejse- og opholdsudgifter efter servicelovens § 31 eller § 78 eller som merudgift efter servicelovens § 28 eller § 84 ved ledsagelse til udlandet.

§ 6. Hjælp i form af en særlig kontaktperson til døvblinde personer efter servicelovens § 79, kan bevares ved ophold i udlandet til de formål, der er nævnt i § 1, stk. 2, nr. 1-6.

§ 7. Ret til dækning af merudgifter efter servicelovens § 84 kan bevares under ophold i udlandet til de formål, der er nævnt i § 1, stk. 2, nr. 1-6, med de undtagelser, der følger af § 4, stk. 2, og § 5, stk. 2.

§ 8. Kropsbårne hjælpemidler efter servicelovens § 97 kan uanset bestemmelserne i § 1 frit medtages til udlandet.

Stk. 2. Alle øvrige hjælpemidler kan medtages under ophold i udlandet til de formål, der er nævnt i § 1, stk. 2, nr. 1-6.

Stk. 3. Om hjælp i udlandet til hjælpemidler, der er omfattet af EF-forordning 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og

deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, henvises til forordningens bestemmelser.

§ 9. Biler, hvortil der er ydet støtte efter servicelovens § 99, jf. §§ 4, 6 og 8 i bekendtgørelsen om støtte til køb af bil efter servicelovens § 99, kan medtages til udlandet ved ophold af få måneders varighed til de formål, der er nævnt i § 1, stk. 2, nr. 1-6.

Stk. 2. Uanset bestemmelsen i stk. 1, kan bilen medtages til udlandet ved ophold af mere end få måneders varighed, til de formål, der er nævnt i § 1, stk. 2, nr. 1-2.

§ 10. Retten til ansættelse til pasning af nærtstående efter servicelovens § 103 a bevares, når den person, der har et pasningsbehov, har et midlertidigt ophold i udlandet til formål, der er nævnt i § 1, stk. 2, nr. 3-6.

Stk. 2. Den person, der har et pasningsbehov jf. § 103 a, skal opfylde de betingelser, der er nævnt i § 1, stk. 3.

#### *Ikrafttrædelse*

§ 11. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. marts 2004.

Stk. 2. For ydelser efter servicelovens § 103 a har bekendtgørelsen virkning fra den 1. oktober 2002.

Stk. 3. Bekendtgørelse nr. 108 af 17. februar 1998 om betingelser for i særlige tilfælde at få hjælp under midlertidige ophold i udlandet som ændret ved bekendtgørelse nr. 330 af 10. maj 2000 og bekendtgørelse nr. 651 af 6. juli 2000 ophæves.

*Socialministeriet, den 20. februar 2004*

HENRIETTE KJÆR

/ Vibeke Køie

### Vejledende oversigt over hovedregler for socialsikring efter rfo 1408/71

I venstre lodrette kolonne angives personkreds. I højre kolonne angives forordningens hovedregler om, hvor disse personer er socialsikrede.

Personkreds	Sikringsland
<b>Erhvervsaktive</b> - udstationerede  - arbejdsløse	Socialsikrede i beskæftigelseslandet - i op til 1 år: fortsætter fortsætter med at være socialsikrede i udsendelseslandet - over 1 år: overgår til socialsikring i beskæftigelseslandet, medmindre der indgås aftale mellem beskæftigelseslandet og udsendelseslandet.  Socialsikrede i det land, hvor arbejdsløshedsforsikret.
<b>Grønsearbejdere</b>	Socialsikrede i beskæftigelseslandet.
<b>Pensionister</b>	Socialsikrede - Hvis pension fra to eller flere lande, og bopæl i et af disse lande: sikret i bopælslandet. - Hvis pension kun fra ét land, men bopæl i et andet: sikret i det land, der udbetales pension fra.
<b>Familiemedlemmer</b>	Afleder sikringsrettigheder fra den, de er knyttet til, med mindre de selv er socialsikrede i kraft af egen beskæftigelse.
<b>Studerende</b>	- Ved studium i andet medlemsland/EØS/Schweiz i indtil 1 år: Forbliver omfattet af bopælslandets socialsikring. - Ved studium over 1 år: overgår til studielandets socialsikring.

## EU-bilag, afgørelse 115 og 175

*Afgørelse nr. 115 fra Den Administrative  
Kommission for Vandrende Arbejdstageres  
Sociale Ret til allerede tilkendte ydelser*

I de tilfælde, hvor en person inden flytningen har fået tilkendt visse større naturalydelser skal disse stilles til rådighed i tilflytningsstaten for fraflytningsstatens regning under forudsætning af, at der er hjemmel til at tilkende disse ydelser efter tilflytningsstatens lovgivning. Det vil med andre ord sige, at tilflytningsstaten skal lægge en afgørelse truffet i fraflytningsstaten til grund. Denne regel følger af forordningens artikel 24, hvori der fastsættes særlige regler for retten til visse større naturalydelser ved sygdom, herunder proteser og større bandager. Artikel 24 omhandler arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende, men er også anvendelig for pensionister, hvilket fremgår af forordningens artikel 30.

Artikel 24 stk. 2 giver Den Administrative Kommission for Vandrende Arbejdstageres Sociale Sikring beføjelse til at afgrænse anvendelsesområdet for artikel 24. I afgørelse nr. 115 af 15. december 1982 afgrænses de større naturalydelser, som omfattes af bestemmelsen i artikel 24. Der er tale om: Proteser og ortopædiske eller afstivende bandager, herunder ortopædiske korsetter af forstærket materiale samt alle former for supplerende udstyr, tilbehør og redskaber,;

- a) ortopædisk fodtøj og det dertil hørende normalfodtøj;
- b) kæbe – og ansigtsproteser, parykker,
- c) øjenproteser, kontaktlinser, forstørrelsesbriller og kikkertbriller;
- d) høreapparater, især akustiske og fonetiske apparater;
- e) tandproteser (faste og løse) og lukkeproteser i mundhulen;
- f) sygevogne (hånd – og motordrevne), kørestole og andre mekaniske hjælpemidler, der giver mulighed for at bevæge sig omkring, førerhunde til blinde;
- g) fornyelse af de under litra a) til g) nævnte hjælpemidler;
- h) kurbehandling;
- i) ophold og sygebehandling;

-på rekreationshjem, sanatorium, institution eller anstalt for handicappede (blinde, døvstumme, psykisk handicappede osv.) eller luftkursted,

-på hospital for forebyggende behandling, når opholdets varighed ifølge erklæring fra den behandlende læge – eller, såfremt det i sådanne tilfælde kræves efter lovgivningen i det land, hvor den pågældende befinder sig, fra den rådgivende læge ved opholdsstedets eller bopælsstedets institution – må antages at ville overstige 20 dage eller i modstrid med den forud indhentede erklæring fra ovennævnte læge strækker sig ud over 20 dage;

- j) foranstaltninger til fysisk genoptræning eller faglig omskoling;
- k) enhver form for tilskud til delvis dækning af de udgifter, som bevilling af de i litra a) til k) nævnte ydelser medfører.

I praksis betyder forordningens artikel 24 sammenholdt med afgørelse nr. 115, at kommunen eller amtskommunen ikke kan nægte at tilbyde ydelser efter servicelovens kapitel 19 til en person, som flytter til kommunen fra en anden medlemsstat og har fået tilkendt en ydelse svarende til ydelser efter servicelovens kapitel 19, såfremt ydelsen er opført på fortegnelsen i afgørelse nr. 115. Fortegnelse i afgørelse nr. 115 omfatter både hjælpemidler og forbrugsgoder, men ikke hjælp til boligindretning.

*Afgørelse nr. 175 fra Den Administrative  
Kommission for Vandrende Arbejdstageres  
Sociale Sikring*

Den Administrative Kommission for Vandrende Arbejdstageres Sociale Sikring har i afgørelse nr. 175 af 23. juni 1999 fortolket begrebet »naturalydelser ved sygdom«. Afgørelse nr. 175 er udsendt på baggrund af EF-Domstolens dom i sagen C – 160/96 (Molenaar), hvori ydelser efter den tyske plejeforsikringsordning anses for ydelser ved sygdom, idet de supplerer ydelserne fra

sygesikringen med henblik på at forbedre plejekrævende personers sundhedstilstand og levevilkår.

Afgørelse nr. 175 fastslår først og fremmest, at den alene regulerer ydelser, som anses for naturalydelser efter den lovgivning, hvorefter de er tilkendt. Den vil således ikke omfatte kontante tilskud efter dansk lovgivning. Herefter fastslår afgørelsen, at ydelser efter en plejeforsikringsordning anses for at være naturalydelser. Lov om social service er ikke en plejeforsikringsordning, idet der ikke skal indbetales bidrag til en forsikringsordning for at få ret til ydelser efter lov om social service. Endelig fastslår afgørelse nr. 175, at ydelser med samme formål og karakteristiske træk som ydelser efter plejeforsikringen (pleje i hjemmet eller i specialiserede institutioner, indkøb af nødvendige hjælpemidler, særlige indretning af boligen) også skal anses for at være naturalydelser ved sygdom. Afgørelse nr. 175 fastslår således, at hjælpemidler og boligindretning m.v. efter kapitel 19 i serviceloven skal betragtes som naturalydelser ved sygdom.

Fortolkningen af begrebet naturalydelser ved sygdom i afgørelse nr. 175 indebærer, at retten til naturalydelser efter forordningens afsnit III, kapitel 1, også omfatter ydelser efter kapitel 19 i serviceloven.

#### *Den kompetente stat- bopælsstaten - opholdsstaten*

Forordningens afsnit III, kapitel 1 anvender begrebet »den kompetente stat« for den stat, som skal afholde udgifterne til sociale sikringsydelser til den forsikrede. Som hovedregel er den kompetente stat den stat, hvor en arbejdstager er beskæftiget eller den stat, som udbetaler pension til en pensionist. Der findes særlige regler for udstationerede arbejdstagere eller selvstændige erhvervsdrivende, for personer beskæftiget i international transport og for personer med beskæftigelse i to eller flere medlemsstater. Der henvises til Den Sociale Sikringsstyrelses vejledning af april 1997 om EF-regler om social sikring, hæfte 2, Generel introduktion og lovvalgsregler.

#### *bopælsstaten - opholdsstaten*

I modsætning til begrebet »den kompetente stat« anvender forordningen begreberne »bopælsstaten« og »opholdsstaten«. Da naturalydelser ved sygdom i sagens natur normalt forudsætter personens tilstedeværelse fastslår forordningen i afsnit III, kapitel 1, at naturalydelser ved sygdom tilkendes i bopælsstaten eller i opholdsstaten for den kompetente stats regning. Forordningen indeholder således også regler om refusion af bopæls- eller opholdsstatens udgifter fra den kompetente stat.

## Indenrigsministeriets cirkulære om afgrænsningen af behandlingsredskaber, hvortil udgiften afholdes af sygehusvæsenet

Gennem nogen tid har der været ført forhandlinger mellem indenrigsministeriet, socialministeriet, socialstyrelsen, sundhedsstyrelsen og de kommunale organisationer m.fl. med henblik på at tilvejebringe en ordening, hvorefter udgifterne til særligt behandlingsapparat, som hidtil i reglen er blevet afholdt i henhold til den sociale lovgivning, fremtidig i alle tilfælde afholdes som sygehusudgift. Begrundelsen for en sådan ordening er dels, at socialstyrelsen har haft ganske betydelige vanskeligheder ved at definere, hvad der falder ind under den sociale lovgivning, dels at kontrollen med en del af de pågældende hjælpemidler mere effektivt kan føres af sygehusene (eventuelt gennem praktiserende læger og hjemmesygeplejersker) en af de centrale socialmyndigheder, og endelig at en nyordning vil betyde lettelse såvel for administrationen som for patienterne. På denne baggrund har man tilvejebragt en afgrænsning af begrebet behandlingsredskaber, som sygehusvæsenet selv afholder udgifterne til, over for de hjælpemidler, hvortil der kan ydes støtte i medfør af lov nr. 170 af 29. april 1960 om revalidering med senere ændringer og lov nr. 229 af 9. juni 1968 om omsorg for invalide- og folkepensionister med senere ændringer, samt fra 1. april 1976 § 58 i lov nr. 333 af 19. juni 1974 om social bistand.

Der er herefter mellem de pågældende styrelser og organisationer m.v. opnået enighed om at betragte det nedenfor under pkt. A nævnte apparatur som behandlingsredskaber, hvortil vedkommende amtskommunale, statslige eller private sygehus fra 1. APRIL 1975 afholder udgif-

terne og fører kontrol med apparaturets anvendelse og eventuelle tilbagelevering.

A. Som *behandlingsredskaber* anses apparatur og hjælpemidler, som patienter forsynes med som led i eller som fortsættelse af den på sygehuset påbegyndte behandling med det formål enten at tilvejebringe yderligere forbedring af det ved sygehusbehandlingen opnåede resultat eller at forhindre forringelse af dette resultat. Følgende apparatur anses herefter for at være behandlingsredskaber:

1) *Hjælpemidler og apparaturer, som ordineres som led i behandling på sygehus og anvendes i reglen under kontrol af sygehuset, indtil tilstanden er stationær, eksempelvis nævnes:*

Gangkurv,  
kørestole,  
træningsapparat,  
krykker,  
specialsenge til midlertidigt brug,  
stokke,  
strækapparater,  
natbandager,  
natskinner, herunder lædematskinner,  
plexidurskinner,  
celastikskinner o.lign.,  
båndskinner,  
Dennis Browneskiner,  
Thomassplint, 6halskrave (efter fractur),  
hurraleje,  
spredelaje,  
gangtræningsapparater,  
barnekørestole (Calve pertes),  
transcutane stimulatorer.

2) *Hjælpemidler og apparaturer, som indopereres under indlæggelse på sygehuse; eksempelvis nævnes:*

Hjerteklapper,  
kunstige arterier,  
pacemakers,  
dorsal column stimulatorer,  
endoprotoser, herunder implanterede  
mammaprotoser,  
trachealkanyler,  
tand- og ganeprotoser efter fractur, herunder  
primærprotoser og transplantatholdere, o.lign.

3) *Apparatur, som ordineres af sygehuset under indlæggelse og anskaffes til mere eller mindre permanent brug i hjemmet efter underskrivelsen, men hvor patienten har fået undervisning i brugen på sygehuset eller er under en vis kontrol af dette, eksempelvis nævnes:*

Iltapparater,  
respiratorer,  
åndedrætsapparat (mucoviscidose, asthma, ectodermal dysplasi,  
jernlunge,  
luftfugtapparat (croupaireapparat),  
sygepumper (el- og ambugsug),  
hjælpemidler ordineret i forbindelse med  
ergoterapi o.lign.

Under denne gruppe hører endvidere hjemmedialysatorer, hvorom der iøvrigt er etableret en særlig refusionsordning mellem staten og de amtskommuner og Københavns kommune, der yder dialysebehandling.

B. Følgende eksempler på *hjælpemidler* falder ikke ind under, hvad der normalt betragtes som behandlingsapparat, og må derfor igivet fald fortsat ydes i henhold til revalideringslovens § 3 eller andre bestemmelser (f.eks. sygesikringslovens § 10) og fra 1. april 1976 § 58 i lov om social bistand, i henhold til hvilken socialministeriet senere vil udsende en hjælpemiddelfortegnelse:

Ortopædisk fodtøj,  
støttekorsetter,  
arm- og benprotoser,  
øjeproteser,  
parykker,

urinaler,  
colostomiposer,  
katetre,  
kørestole (til permanent brug),  
høreapparater,  
patientløftere,  
arthrodestole,  
båndoptagere,  
el-skrivemaskiner,  
kontaktlinser og specialbriller.

C. I de tilfælde, hvor udgiften til behandlingsapparat i henhold til ovenstående påhviler sygehusvæsenet, skal apparaturet stilles til rådighed for patienten vederlagsfrit.

Udleveres apparaturet af et privat sygehus el.lign., vil udgiften hertil kunne medtages ved beregning af den betalingstakst, der afkræves den sygehusmyndighed, som har samtykket i patientens behandling på det pågældende private sygehus.

Udleveres behandlingsapparatet af et sygehus, der yder behandling i henhold til reglerne i sygehuslovens § 7 a, stk. 5 (fra 1. april 1975: § 5, stk. 5), kan udgiften enten medtages ved beregningen af den gennemsnitlige sygedagsudgift, hvormed der afregnes over for den sygehusmyndighed, der har samtykket i patientens behandling, eller eventuelt afregnes særskilt, hvis der er hjemmel hertil i et tidligere af indenrigsministeriet godkendt takstregulativ.

Der er mellem de pågældende styrelser og de kommunale organisationer opnået enighed om at nedsætte et udvalg med den opgave at tage stilling til eventuelle tvivlsspørgsmål om, hvorvidt nyt behandlingsapparat, som kommer på markedet, bør være omfattet af sygehusvæsenets ydelser. Udvalget vil blive nedsat af indenrigsministeriet foreløbig for tiden indtil bistandslovens ikrafttræden og vil komme til at bestå af 1 repræsentant for socialstyrelsen, 1 repræsentant for Amtsrådsforeningen i Danmark, 1 repræsentant udpeget af Københavns og Frederiksberg kommuner i fællesskab, 1 repræsentant for Kommunernes Landsforening samt 1 repræsentant for sundhedsstyrelsen.

---

Endelig skal man henlede opmærksomheden på betydningen af, at kommunernes social- og sundhedsforvaltninger underrettes af sygehusvæsenet, når patienter ved udskrivning fra sygehus hjemsendes med hjælpemidler. En sådan underretning vil være af stor betydning for social- og sundhedsforvaltningernes opsøgende arbejde, idet mange af disse patienter vil have behov for andre former for hjælp og bistand fra kommunernes social- og sundhedsforvaltninger.

*Indenrigsministeriet, den 20. februar 1975*

Egon Jensen

/J.H.Koch.

**Adresser**

**Ankestyrelsen**, Amaliegade 25, 1022 København K, tlf.nr. 33 41 12 00, hjemmesideadresse: [www.dsa.dk](http://www.dsa.dk)

**Arbejdsmarkedsstyrelsen**, Holmens Kanal 20, 1016 København K, tlf.nr. 35 28 91 00, hjemmesideadresse: [www.ams.dk](http://www.ams.dk)

**Arbejdstilsynet**, Landskronagade 33, 2100 København Ø, tlf.nr. 70 12 12 88, hjemmesideadresse: [www.at.dk](http://www.at.dk)

**Center for Små Handicapgrupper**, Bredgade 25, Sct. Annæ Passage, opg. F, 5. sal, 1260 København K, tlf.nr.: 33 91 40 20, hjemmesideadresse: [www.csh.dk](http://www.csh.dk)

**De Samvirkende Invalideorganisationer**, Kløverprisvej 10 B, 2650 Hvidovre, tlf.nr. 36 75 17 77, hjemmesideadresse: [www.handicap.dk](http://www.handicap.dk)

**Den Uvildige Konsulentordning på Handicapområdet**, DUKH, Banegårdspladsen 2, 2. sal, Postbox 284, 6000 Kolding, tlf.nr. 76 30 19 30, fax.nr. 75 54 26 69, hjemmesideadresse: [www.dukh.dk](http://www.dukh.dk)

**Hjælpemiddelinstitutet**, Gregersensvej 38, 2630 Tåstrup, tlf.nr. 43 99 33 22, hjemmesideadresse [www.hmi.dk](http://www.hmi.dk)

**Statens Øjenklinik**, Rymarksvej 1, 2900 Hellerup, tlf.nr. 39 45 24 00, hjemmesideadresse: [www.visaid.dk](http://www.visaid.dk)

**SU-Styrelsen**, Danasvej 30, 1760 København V, tlf.nr. 33 26 86 00, hjemmesideadresse: [www.su.dk](http://www.su.dk)



## Stikordsregister

<i>Stikord</i>	<i>Punkthenvisninger</i>
<b>A</b>	
Afgørelsen	35
Akkumulatorer	45
Aktindsigt	46
Aktivering	18, 59
Alarmanlæg	130
Almindeligt standardprodukt	52
Amtskommunal rådgivning	21
Amtskommunal rådgivning, børn og unge	25
Anden lovgivning	80
Ankestyrelsen	38
Ansøgers medvirken	40
Arbejdsformidlingen	101
Arbejdsløse	68
Arbejdsmarkedet	11, 18
Arbejds miljølovgivningen	105
Arbejdspladsindretning	99
Arbejdsredskaber	99
Arbejdsskader	109
Arm- og benproteser	115
<b>B</b>	
Batterier	45, 153
Bedst egnede og billigste hjælpemiddel	27, 137, 150
Befordringsgodtgørelse	15, 49, 146
Behandling	7
Behandlingsredskab	81, 126
Beskyttet værksted	43
Beskæftigelsessektoren	11
Bevilling af hjælpemidler og forbrugsgoder	2
Bisidder	36
Boligforhold	27
Botilbud	31, 110
Brand	42
Brugerrepræsentation	46
Brystproteser	120

---

Bundgrænse for ydelserne	50
Børn	28
<b>C</b>	
CCTV	124
Computere til blinde og svagsynede	55
<b>D</b>	
Dagcenter	43
Daginstitutioner	110
Demonstration	23
De samvirkende invalideorganisationer	46
Diabeteshjælpemidler	27, 125
Drift	45
DUKH	22
Dæk og slanger	45
Døgninstitution	31, 110
<b>E</b>	
Egenbetaling	140
Ejendomsret	49, 150
Elkøretøj	45
Erhverv	11
Erhvervsaktive	67
Erhvervsmæssige forhold	27
Erhvervsuddannelser	89
Erstatning for skader ved LSD-behandling	109
Erstatning til besættelsestidens ofre	109
<b>F</b>	
Familiemedlemmer	71
Finansiering	12, 26
Fleksjob	95
Flowtroner	126
Flytning	14
FN-flygtningen	58
Folkeoplysning	92
Forskning	23
Forbrugsgoder	49
Forbrugsgoder med en særlig kvalitet eller indretning	53
Forbrugsgoder der udelukkende fungerer som hjælpemiddel	54
Forordning (EØF) nr. 1408/71	60, 61, 66,

---

Forordning (EØF) nr. 574/72	60
Forsikring	45, 152
Frie Grundskoler	86
Frie Kostskoler	87
Frivillige organisationer	32
Funktionsevnenedsættelse	3
Fællesskabsrettens regler	60, 155
Førtidspensionister	131
<b>G</b>	
Genbrug, kørestol	141
Generel rådgivningsforpligtelse	19
Godkendelse, privat høreapparatleverandør	151
Grundskolen	85
Grænsearbejdere	69
Gymnasiet, studenterkursus og hj	88
<b>H</b>	
Handicappolitik	1
Handicapbegrebet	1
Handicapkonsulent	104
Helbredsmæssige forhold	27
Helbredsoplysninger	32
Helhedsvurdering	18
Hjemmet	10
Hjemmesygepleje	82
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 2	45, 153
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 3	6
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 4	39, 141
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 5	42, 45, 142, 152, 153
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 6	49, 140
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 7	110
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 8	125
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 11	114
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 12	131
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 13	121
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 14	122
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 15	133, 140
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 18	50-55
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 19	57
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 20	57
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 21	57
Hjælpermiddelbekendtgørelsens § 22	15, 49, 146

---

Hjælpemiddelinstittet	23
Høreapparater	45, 145-156
Høreomsorg	154
<b>I</b>	
Individuel tilpasning, kørestole	133
Instruktion	40
Informationsteknologiske hjælpemidler	94
<b>K</b>	
Klage	37, 102, 144, 156
Klubber	110
Kompensation	1
Kontantydelse	41, 65, 77
Konsulentstøtte	21
Knæbandager	117
Kompressionsstrømper	118
Kravsspecifikationer	46
Kørestol	45, 133-144
<b>L</b>	
Leddegigt	30
Leverandøraftaler	46
Leverandørvalg	48, 49, 137, 138, 146
Ligebehandling og eksportabilitet	61
Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats	11, 94-104
Lov om patienters retsstilling	33
Lovligt ophold i Danmark	58
Løntilskud	97
<b>M</b>	
Meroffentlighed	46
Midlertidigt ophold	73
Midlertidige ophold i lande uden for EU/EØS	59
Myndigheder	1
Multihandicappede	29
Myndighedens særlige rådgivningsforpligtelse	23
<b>N</b>	
Nødkald	130
Naturalhjælp/-ydelser	41, 64, 73, 77
Nødvendige merudgifter	110, 140

---

<b>O</b>	
Opholdskommune	13
Opkvalificering	96
Organisationer	1
Ortopædiske fodindlæg	114
Ortopædisk fodtøj	113
<b>P</b>	
Parykker	119
Pensionister	70
Personligt tillæg	45, 130
Personlige medhjælpere	92
Personlige værnemidler	107, 108
Personlig udvikling	18
Personlig og praktisk hjælp	27
Praksis	38
Privat høreapparatleverandør	145-156
Pris	46
Progredierende lidelser	30, 42
<b>R</b>	
Refusion	13, 78, 79
Reparation og udskiftning	42, 142, 153
Reparation	44, 57
Reservehjælpemidler	43
Retssikkerhedslovens § 3	3
Retssikkerhedslovens § 4	33
Retssikkerhedslovens § 5	17, 27
Retssikkerhedslovens §§ 11-11c	33
Retssikkerhedslovens kapitel 3	13
Rådgivning	16
<b>S</b>	
Sagsbehandling	27
Serviceovens § 2	58
Serviceovens § 3	19
Serviceovens § 4	27
Serviceovens § 28	28, 45, 80, 111, 131
Serviceovens § 34	25
Serviceovens § 67	18
Serviceovens § 68	20
Serviceovens § 69	21
Serviceovens § 70 a	22
Serviceovens § 71	27

---

Serviceovens § 84	45, 80, 131, 140
Serviceovens § 92	129
Serviceovens § 97	1, 2, 28, 41, 46, 47, 59, 80, 100, 111, 113, 116-120, 122, 126, 129, 131, 133, 134, 144, 146, 147, 151
Serviceovens § 98	1, 2, 28, 49, 80, 100
Serviceovens § 100	7
Serviceovens § 101	23
Serviceovens § 102	80, 111
Serviceovens § 129	12
Serviceovens § 130	12
Serviceovens § 136	148
Serviceovens kapitel 14	27
Sikkerhedsforskrifter	40
Skat	4, 102
SM C-8-04	131
SM C-16-04	45
SM C 23-01	51
SM C-28-00	113
SM C-31-02	51
SM C-33-02	51
SM C-35-02	81
SM C-58-01	81
SM C-59-01	129
SM C-90-95	81
SM O-7-92	115
SM O-68-98	113
SM O-85-88	129
SM O-151-97	115
Social integration	18
Sociale forhold	27
Specialviden	25
Specialundervisning	85
Statens Øjenklinik	122
Statens Uddannelsesstøtte	59
Stomihjælpemidler	27, 121
Studerende	72
Støttekorsetter	116
Sundhedsstyrelsen	151
Sygehusvæsenet	7
Sygehussektoren	81

---

Sygesikring	83, 145
Synshjælpemidler	122-124
Sædvanligt indbo	51
Særlige beklædningsgenstande	131
Særlige informationsteknologiske hjælpemidler	132
Særlig kommunal rådgivning	20
Særligt personlige hjælpemidler	48, 113, 133
Særlige stole	128
<b>T</b>	
Tandplejen	84
Tekniske hjælpemidler	23, 106, 108
Telefonhjælpemidler	130
Teleslyngeanlæg	129
Tolkebistand	92
Tracheostomi	121
Trehjulede knallerter	127
Tyveri	42
<b>U</b>	
Udbud	47
Uddannelsessektoren	85
Udland	58, 143
Udstationering	75-77
Udlandsbekendtgørelsen	59
Udlændinge	19, 58
Udlån	41
Udskiftning	42, 57, 139
Udskiftningsintervaller	42
Udviklingshæmmede	29
Ulykkesskader	3
<b>V</b>	
Vaccinationsskader	109
Vedligeholdelse	40, 153
Vejledning	16, 23
Videncentre	32
Videregående uddannelser	93
Virksomhedspraktik	96
Vurdering af behov	27
Væsentlighed	9

---

Y	
Ydelsestyper	63, 77
Ø	
Økonomiske forhold	4



## Indholdsfortegnelse

	<i>Punkter</i>
<i>Indledning</i>	1
<i>Kapitel 1</i> <i>Bevilling af hjælpemidler og forbrugsgoder</i>	2
Generelt	2
Formål	2
Personkreds	3
Økonomiske forhold	4
Afgørelseskompetence	5
Anskaffelse inden bevilling	6
Bevilling efter anden lovgivning	7
Kriterier for bevilling	8
Ad 1) og 2) Væsentlighed	9
Ad 2) Den daglige tilværelse i hjemmet	10
Ad 3) Udøvelse af erhverv	11
Særligt om administration	12
Finansiering	12
Opholdskommune og mellemkommunal refusion	13
Hvilken kommune betaler ved flytning	14
Befordringsgodtgørelse	15
<i>Kapitel 2</i> <i>Rådgivning og vejledning</i>	16
Generelle bestemmelser	16
Retssikkerhedslovens § 5	17
Helhedsvurdering	18
Den generelle rådighedsforpligtelse	19
Den særlige kommunale rådgivning	20
Den amtskommunale rådgivning	21
Den uvildige konsulentordning for handicappede	22
Myndighedens særlige rådgivningsforpligtelse	23
Kommunal rådgivning vedrørende børn og unge	24
Amtskommunal rådgivning vedrørende børn og unge	25
Finansiering af rådgivning	26
<i>Kapitel 3</i> <i>Sagsbehandlingen</i>	27
Vurdering af behovet	27
Særlige hensyn for enkelte handicapgrupper	28

	Handicappede børn	28
	Udviklingshæmmede	29
	Personer med progredierende lidelser	30
	Personer i botilbud	31
	Oplysninger til bedømmelse af ansøgningen	32
	Borgerens medvirken	33
	Sagsbehandlingstid	34
	Afgørelsen	35
	Bisidder	36
	Klageadgang	37
	Praksis	38
<i>Kapitel 4</i>	<i>Hjælpe midler</i>	39
	Hvad dækker ydelsen	39
	Ansøgers medvirken	40
	Ydelsesform	41
	Reparation og udskiftning m.v.	42
	Reservehjælpe midler	43
	Reparation	44
	Drift	45
<i>Kapitel 5</i>	<i>Leverandørvalg – Hjælpe midler</i>	46
	Generelt og brugerinddragelse	46
	Udbud	47
	Leverandørvalg – Særligt personlige hjælpe midler	48
<i>Kapitel 6</i>	<i>Forbrugsgoder</i>	49
	Generelt om forbrugsgoder	49
	Bundgrænse for ydelserne	50
	Sædvanligt indbo	51
	Almindeligt standardprodukt	52
	Forbrugsgoder med en særlig kvalitet eller indretning	53
	Forbrugsgoder der udelukkende fungerer som hjælpe midler.	54
	Computere til blinde og svagsynede	55
	Hvad dækker ydelsen	56
	Udskiftning og reparation	57
<i>Kapitel 7</i>	<i>Udland</i>	58
	Lovligt ophold i Danmark	58
	Midlertidige ophold i lande uden for EU/EØS	59
	EU/EØS/Schweiziske borgere – fællesskabsrettens regler	60
	De grundlæggende principper: Ligebehandling og eksportabilitet	61
	Formål	62

	Ydelsestyper	63
	Naturallydelser	64
	Kontantydelse	65
	Hvor er man socialsikret inden for fællesskabet	66
	Erhvervsaktive	67
	Arbejdsløse	68
	Grænsearbejdere	69
	Pensionister	70
	Familiemedlemmer	71
	Studerende	72
	Ophold i et andet land end, hvor man er socialt sikret	73
	Ret til allerede tilkendte ydelser	74
	Danskeres udstationering i et andet EU/EØS land	75
	Udstationering længere end 1 år	76
	Ydelsestyperne ved udstationering	77
	Refusion – betaling – aftaler om afkald på refusion	78
	Området uden for EU/EØS/Schweiz	79
<i>Kapitel 8</i>	<i>Afgrænsning til anden lovgivning</i>	80
	Generelt om forholdet til anden lovgivning	80
	Sygehussektoren	81
	Hjemmesygeplejen	82
	Sygesikringsområdet	83
	Tandplejen	84
	Uddannelsessektoren	85
	Grundskolen	85
	Frie Grundskoler	86
	Frie Kostskoler	87
	Gymnasiet, studenterkursus og hf	88
	Erhvervsuddannelser	89
	AMU	90
	Specialundervisning for voksne	91
	Folkeoplysning	92
	Videregående uddannelser	93
	Beskæftigelsessektoren	94
	Generelt	94
	§ 74 – Personer i fleksjob	95
	§ 76 og 77 – Personer, der deltager i vejledning	96
	§ 100 – Personer der er ansat eller skal ansættes uden løn	97
	Generelle retningslinier for hjælp efter lov om en aktiv	98
	Arbejdsredskaber og arbejdspladsindretning	99
	Afgrensning i forhold til hjælpemidler efter serviceloven	100
	Myndighed	101
	Klage	102

	Skat	103
	Andre Nyttige informationer	104
	Arbejdsmiljølovgivningen	105
	Tekniske hjælpemidler	106
	Personlige værnemidler	107
	Dækning af udgifter til tekniske hjælpemidler	108
	Hjælpemidler efter anden lovgivning i øvrigt	109
	Hjælpemidler i botilbud, daginstitutioner, klubber og døgninstitutioner	110
	Afgrænsning til hjælp efter servicelovens §§ 28, 84 og 102	111
<i>Kapitel 9</i>	<i>De enkelte hjælpemidler</i>	112
	Generelt	112
	Særligt personlige hjælpemidler	113
	Ortopædisk fodtøj	113
	Ortopædiske fodindlæg	114
	Arm- og benproteser	115
	Støttekorsetter	116
	Knæbandager	117
	Kompressionsstrømper	118
	Parykker	119
	Brystproteser	120
	Stomihjælpemidler	121
	Synshjælpemidler	122
	Bemærkninger til bilag 2 i hjælpemiddelbekendtgørelsen	123
	Varigt synshandicap (svagsynsoptik)	124
	Øvrige hjælpemidler	125
	Diabeteshjælpemidler	125
	Flowtroner	126
	Trehjulede knallerter	127
	Særlige stole	128
	Teleslyngeanlæg	129
	Telefonhjælpemidler, nødkald, alarmanlæg m.v.	130
	Særlige beklædningsgenstande	131
<i>Kapitel 10</i>	<i>Særlige informationsteknologiske hjælpemidler</i>	132
<i>Kapitel 11</i>	<i>Kørestole som særligt personlige hjælpemidler</i>	133
	Bevilling af kørestole som særligt personlige hjælpemidler	133
	Betingelser for bevilling	134
	Individuel tilpasning	135
	Nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer	136
	Frit leverandørvalg	137
	Kommunens valg af leverandør	138
	Kørestole som udlån	139

	Ansøgers egenbetaling	140
	Kommunens genbrug af kørestol	141
	Reparation og udskiftning m.v.	142
	Medtagelse til udlandet	143
	Klageadgang	144
<i>Kapitel 12</i>	<i>Tilskud til høreapparater</i>	145
	Henvisning til høreapparatbehandling	145
	Frit valg af høreapparatleverandør	146
	Bevilling af høreapparater	147
	Tilskuddets størrelse	148
	Administration og udbetaling af tilskud	149
	Ejendomsretten	150
	Godkendelse af privat høreapparatleverandør	151
	Betingelser for udskiftning af høreapparat	152
	Vedligeholdelse, batterier, reparation og udskiftning m.v.	153
	Høreomsorg og andre forebyggende foranstaltninger	154
	Medtagelse af høreapparater til udlandet og forholdet til EU-retten	155
	Klageadgang	156

Bilagsfortegnelse:

1. Bekendtgørelse af 14. december 2004 om ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder efter serviceloven (Hjælpemiddelbekendtgørelsen)
2. Bekendtgørelse nr. 113 af 20. februar 2004 om betingelser for i særlige tilfælde at få hjælp efter lov om social service under midlertidigt ophold i udlandet (Udlandsbekendtgørelsen)
3. Vejledende oversigt over hovedregler for socialsikring efter rfo 1408/71
4. EU bilag, afgørelse 115 og 175
5. Indenrigsministeriets cirkulære af 20. februar 1975 om afgrænsningen af behandlingsredskaber, hvortil udgiften afholdes af sygehusvæsenet
6. Adresser
7. Stikordsregister
8. Indholdsfortegnelse

